Nota Zienswijzen Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport

Inleiding 3
Programma LGDG 3
Totstandkoming van het Programma LGDG 3
Wensen en bedenkingen van vijf gemeenteraden 4
Samenvatting Zienswijzen en rode draad 5
Behoud bollenareaal 5
Emissieloos 5
Groenblauwe dooradering van de streek 5
Bouwen op bollengrond ten behoeve van toekomstige woningbehoefte 8
Toekomstige mobiliteitsmaatregelen in de Duin- en Bollenstreek 9
Overzicht zienswijzen 10
Medeoverheden, instanties en maatschappelijke organisaties 10
Lisse 11
Teylingen 12
Katwijk 12
Noordwijk 12
Beantwoording Zienswijzen 14
Medeoverheden, instanties en maatschappelijke organisaties 14
Hillegom 43
Lisse 72
Teylingen 86
Katwijk 93

Noordwijk 96
Overzicht wijzigingen naar aanleiding van zienswijzen 123
Ambtshalve wijzigingen 128
Ambtshalve wijziging kaarten 128

Inleiding

Programma LGDG

De Duin- en Bollenstreek is internationaal bekend om de bloembollenteelt en de ligging aan de kust. Ook recreatie en ondernemerschap zijn een kenmerk van dit gebied. Maar de streek staat voor grote uitdagingen: er is meer vraag naar woningen, landschap en natuur staan onder druk, het klimaat verandert, en we willen genoeg duurzame energie produceren.

Daarom werken Hillegom, Lisse, Teylingen, Noordwijk en Katwijk samen aan dit Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport (Programma LGDG). Het gaat over de periode 2026-2040, met een doorkijk naar 2050. Het doel? Samen zorgen dat het landelijk gebied in de Duin- en Bollenstreek mooi, leefbaar en bereikbaar blijft met een sterke en duurzame Greenport, nu én in de toekomst.

Totstandkoming van het Programma LGDG

De voorgangers van dit Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport - de Intergemeentelijke Structuurvisie Greenport (ISG) uit 2009 en 2016 – hebben veel goeds opgeleverd. Zoals bescherming van het open landschap en het behoud van bollengrond. Uit de evaluatie van dit programma in 2023 zijn aanbevelingen geformuleerd. Tegelijk zijn er de afgelopen jaren nieuwe onderwerpen bijgekomen die belangrijk zijn voor onze samenleving. Zoals woningnood, energietransitie, voldoende en schoon zoetwater, klimaat, gezonde leefomgeving en de druk op het landschap. De aanbevelingen en nieuwe onderwerpen bij elkaar vragen om een duidelijke koers en het opnieuw maken van afspraken over de toekomst van onze streek.

Voorafgaand aan de totstandkoming van dit Programma LGDG heeft op basis van een gezamenlijke bestuursopdracht een door Stichting Rijk georganiseerde openbare aanbesteding van bureaus plaatsgevonden. Vervolgens is een uitgebreid participatieproces opgestart. In twee rondes van elk drie bijeenkomsten zijn tussen februari en oktober 2024 gesprekken georganiseerd met inwoners, stakeholders, raadsleden en de colleges van burgemeester en wethouders. Ook hebben 2.854 inwoners en 120 jongeren hun mening gegeven via een online vragenlijst. Dat is een representatieve hoeveelheid. Zo kregen ook zoveel mogelijk inwoners de mogelijkheid om mee te praten over de toekomst van de Duin- en Bollenstreek. Daarnaast zijn 2 expertsessies gehouden met diverse stakeholders.

Het Ontwerp Programma LGDG heeft voor een ter inzage gelegen in de periode van 12 juni t/m 23 juli. In Noordwijk was de ter inzage periode van 25 juni t/m 5 augustus vanwege softwareproblemen. We hebben op 17 juni een webinar gehouden voor de deelnemers aan de participatie om uitleg te geven en voor het beantwoorden van vragen.

Wij zijn verheugd dat er 85 zienswijzen zijn ingediend tijdens de terinzagelegging van het Ontwerp Programma LGDG. Waarvoor hartelijk dank. Dit betekent voor ons dat de ruimtelijke toekomst van onze Duin- en Bollenstreek op een warme belangstelling kan rekening van kwekers, inwoners, bedrijven en maatschappelijke instanties en mede-overheden en andere stakeholders.

We stellen tegelijkertijd ook vast de zienswijzen omvangrijk zijn en naar hun aard en inhoud soms ruimer van omvang zijn dan de ambities en doelen en de ZHPLG-doelen, die wij beogen te dienen met ons programma LGDG.
Om die reden zullen wij in onze beantwoording op de ingebrachte zienswijzen deze ook ‘beperken’ tot deze ambities en doelen. Dit betekent ook dat dus niet op alle zienswijzen kan worden ingegaan maar dat wij wel hiervan kennisnemen. Ook passen bepaalde zienswijzen meer bij het nog op te stellen uitvoeringprogramma en deze zullen ook daar meegenomen worden.

Wensen en bedenkingen van vijf gemeenteraden

De vijf gemeenteraden van de deelnemende gemeenten zijn in het voortraject van het Programma LGDG betrokken bij de totstandkoming van het Ontwerp Programma LGDG tijdens radenbijeenkomsten.
In de periode september t/m november 2025 worden de vijf gemeenteraden in de gelegenheid gesteld om wensen en bedenkingen in te brengen op het Ontwerp Programma LGDG. De raden ontvangen vooraf de ingebrachte zienswijzen en de (voorlopige) Nota van beantwoording Zienswijzen met een voorgenomen reactie vanuit de vijf colleges. Medio december 2025 zullen de vijf colleges het Programma LGDG op basis van de Nota van Zienswijzen en wensen en bedenkingen vaststellen.

Samenvatting Zienswijzen en rode draad

Als rode draad hebben wij de volgende - veel voorkomende - items gefilterd uit deze zienswijzen en samengevat. Mochten er wijzigingen zijn aangebracht voor deze items op basis van de zienswijzen, is dat ook in deze samenvatting opgenomen. De volledige lijst met wijzigingen is te vinden aan het einde van deze nota in hoofdstuk ‘overzicht wijzigingen naar aanleiding van zienswijzen’. In het kort treft u onderstaand de belangrijkste items aan.

Behoud bollenareaal

Uitgangspunt is het behoud van het huidige bollenteeltareaal. Als bollengrond voor andere doeleinden wordt gebruikt of ingezet, geldt altijd het compensatiebeginsel/ bollengrondcompensatiefonds.
In het najaar 2025 wordt de Heijkoopkaart door Provincie Zuid-Holland in samenwerking met gemeenten en stakeholders geactualiseerd. Op deze kaart staat de eerste- en tweedeklasbollengrond aangegeven. Door deze update wordt inzicht gegeven in de feitelijke stand van zaken van eerste- en tweedeklasbollengrond.
Juridische borging van het bollenteeltgebied vindt, evenals nu tijdens de ISG, ook plaats in de Omgevingsverordening Zuid-Holland.

Emissieloos

Er vinden geen wijzigingen plaats in het Programma op dit vlak. Dit is mede zo, omdat er in verschillende gemeentelijke omgevingsvisies al is opgenomen dat de ambitie is om in 2030 over een emissievrije bollenteelt te beschikken. Ook voor het behouden van voldoende maatschappelijk draagvlak is het niet wenselijk dat deze ambities naar beneden worden bijgesteld.

We hebben bij de totstandkoming van het Programma LGDG verschillende keren getoetst met gebiedspartijen, wat verstaan moet worden onder emissieloos en/of emissievrij. Ook hebben wij besproken wat op het gebied van het verminderen gewasbeschermingsmiddelen de beste formulering zou zijn m.b.t. 2030 en 2040. Zowel vanuit de kwekers als de wetenschap. We merken dat hier veel verschillende ideeën over bestaan en dat deze ideeën ook constant in beweging zijn. Na uitvoerig overleg, ook opnieuw met de sector, is besloten om vast te houden aan de definitie zoals deze is opgenomen in het Programma LGDG: *“In 2030 beschikken we over een emissievrije bollenteelt. We richten het landschap zo in dat we in 2040 toekomst- en klimaatbestendig zijn met duurzame, winstgevende en emissievrije en biologische bollenteelt…”* (pagina 16 uit het Ontwerp Programma LGDG).

Daarbij vinden we het cruciaal om aan te geven dat het bereiken van deze ambitie altijd in innige samenwerking met gebiedspartijen, zoals de telers, de KAVB, de LTO e.a. zal plaats vinden. De ambitie is hoog. Dat onderschrijven de vijf Duin- en Bollenstreekgemeenten. Het kan zijn dat deze ambitie niet haalbaar blijkt, bijvoorbeeld omdat er vanuit het Ministerie van LVVN onvoldoende duidelijk is of er in 2030 voldoende biologische (niet-milieubelastende) gewasbeschermingsmiddelen beschikbaar en als zodanig toegelaten zijn door het Ctgb (College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden). Niemand zal daarom uiteindelijk worden gehouden aan het onmogelijke. We blijven daarom graag met elkaar in gesprek over de voortgang en de haalbaarheid van deze ambitie.

Groenblauwe dooradering van de streek

De DBS-gemeenten hebben in overleg met Provincie Zuid-Holland en Hoogheemraadschap van Rijnland gekozen voor een gezamenlijke ambitie van 7% groen-blauwe dooradering in de Duin- en Bollenstreek i.p.v. 10%. Dit hebben we eerder in expertsessies met gebiedspartijen besproken. 7% is bijna een verdubbeling van de huidige aanwezige groen-blauwe dooradering van 3,9%. Het opstellen van een uitvoeringsagenda en de uitvoering zal samen met de mede-overheden en gebiedspartijen plaatsvinden.

Aangepaste zonering om een meer gelijk speelveld voor de ondernemers te creëren

De tekst in het Ontwerp Programma wordt gewijzigd. De volledige wijziging is terug te vinden in het overzicht van wijzigingen onder 9.

Ten opzichte van het Ontwerp Programma LGDG zijn wijzigingen aangebracht. Dit is gebeurd op basis van een aanzienlijk aantal zienswijzen.

In deze zienswijzen komt onder andere naar voren dat er:

- Wordt gevreesd dat er een ongelijk speelveld ontstaat tussen ondernemers in verschillende gebieden van de Duin- en Bollenstreek door het Programma LGDG
- Dat er onduidelijkheid heerst over de mogelijkheden op het eigen perceel, en binnen welke zone een perceel zich bevindt
- Dat er bollenteeltgebieden zijn die niet zijn opgenomen in de zonering

De belangrijkste wijzigingen zijn als volgt:

- Twee zones (oude zone 3 en 4) zijn samengevoegd tot één zone (zone 1). Het beleid was hier onvoldoende onderscheidend. In deze nieuwe ‘zone 1’ is maatwerk leidend.
- Een positieve grondhouding (ja, mits) voor alle zones voor maatwerkprocedures in plaats van ‘nee, tenzij’. Dit past beter bij Omgevingswet en vermindert de vermeende ‘ongelijkheid’ in de regio. Dit is een wijziging voor de gebieden in de nieuwe zone 1 (was ‘nee, tenzij’).
- Op basis van de zienswijze (49.1) is opnieuw beoordeeld of de zones overeenkomen met de huidige bestemmingsplannen. Waar nodig zijn lokaal enkele gebieden daarom qua zonering in overeenstemming gebracht met de bestemmingsplannen.
- In de tekst is meer uitleg gegeven over de continuering van het huidige beleid. De beknopte teksten waren te multi-interpretabel, zoals bleek uit vragen in de zienswijzen. De hoofdtekst is daarom uitgebreid.
- De inhoud van de ontwerptekst, in aanvulling met de inhoud van de bestemmingsplannen, is aan de legenda van de kaart toegevoegd. Zo is in één opslag duidelijk welke voorwaarden op welke plek gelden.

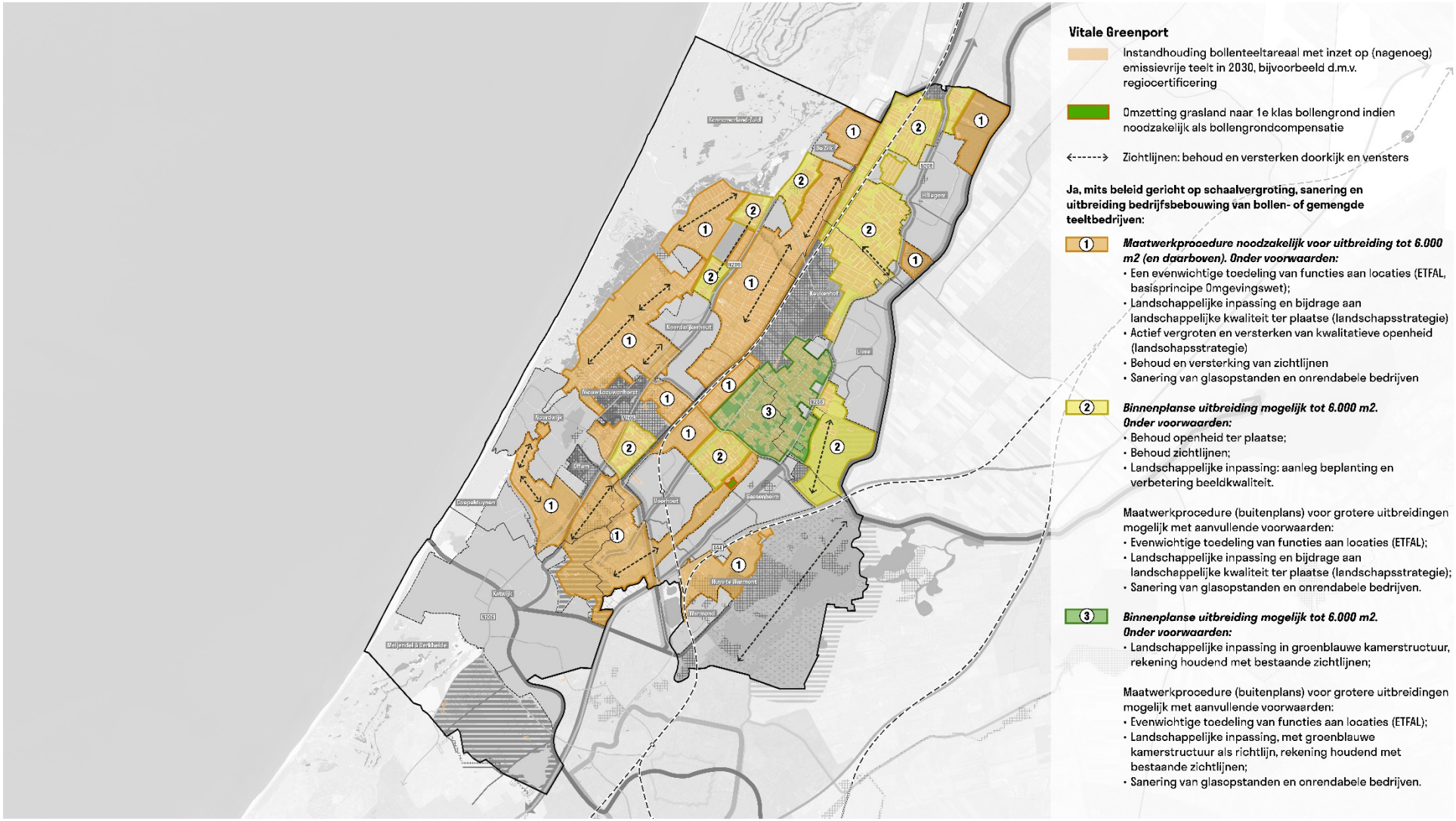
Vitale Greenport
Instandhouding bollenteeltareaal met inzet op (nagenoeg) emissievrije teelt in 2030, bijvoorbeeld d.m.v. regiocertificering
Omzetting grasland naar 1e klas bollengrond indien noodzakelijk als bollengrondcompensatie
Zichtlijnen: behoud en versterken doorkijk en vensters
Ja, mits beleid gericht op schaalvergroting, sanering en uitbreiding bedrijfsbebouwing van bollen- of gemengde teeltbedrijven:
1 Maatwerkprocedure noodzakelijk voor uitbreiding tot 6.000 m2 (en daarboven). Onder voorwaarden:
• Een evenwichtige toedeling van functies aan locaties (ETFAL, basisprincipe Omgevingswet);
• Landschappelijke inpassing en bijdrage aan landschappelijke kwaliteit ter plaatse (landschapsstrategie)
• Actief vergroten en versterken van kwalitatieve openheid (landschapsstrategie)
• Behoud en versterking van zichtlijnen
• Sanering van glasopstanden en onrendabele bedrijven
2 Binnenplanse uitbreiding mogelijk tot 6.000 m2. Onder voorwaarden:
• Behoud openheid ter plaatse;
• Behoud zichtlijnen;
• Landschappelijke inpassing: aanleg beplanting en verbetering beeldkwaliteit.
Maatwerkprocedure (buitenplans) voor grotere uitbreidingen mogelijk met aanvullende voorwaarden:
• Evenwichtige toedeling van functies aan locaties (ETFAL);
• Landschappelijke inpassing en bijdrage aan landschappelijke kwaliteit ter plaatse (landschapsstrategie);
• Sanering van glasopstanden en onrendabele bedrijven.
3 Binnenplanse uitbreiding mogelijk tot 6.000 m2. Onder voorwaarden:
• Landschappelijke inpassing in groenblauwe kamerstructuur, rekening houdend met bestaande zichtlijnen;
Maatwerkprocedure (buitenplans) voor grotere uitbreidingen mogelijk met aanvullende voorwaarden:
• Evenwichtige toedeling van functies aan locaties (ETFAL);
• Landschappelijke inpassing, met groenblauwe kamerstructuur als richtlijn, rekening houdend met bestaande zichtlijnen;
• Sanering van glasopstanden en onrendabele bedrijven.

Bouwen op bollengrond ten behoeve van toekomstige woningbehoefte

Op basis van de huidige Intergemeentelijke Structuurvisie Greenport 2009 en 2016 DBS en Provinciaal Omgevingsbeleid zijn maximaal 600 greenportwoningen in de Duin- en Bollenstreek (ook) op bollengrond toegestaan, waarbij een financiële afdracht nodig is voor de herstructurering en het verbeteren van het landschap. Een deel van de greenportwoningen is inmiddels gerealiseerd. In het Programma LGDG wordt voorgesteld om voor het resterende deel op maximaal 50 hectare aansluitend aan een aantal kernen geclusterde reguliere woningen te bouwen, waarvan 65% betaalbare woningen. Deze maximaal 50 hectare is dus een ruimtelijke reservering die aanwezig is in de bestaande ISG 2016 (en diens voorganger) voor de nog niet gerealiseerde greenportwoningen. Van het fenomeen greenportwoning wordt in het nieuwe Programma afscheid genomen en daarvoor in de plaats komen zoals gezegd reguliere woningen. Het provinciale Omgevingsbeleid wordt hierop naar verwachting in mei 2026 bij de Herziening van het Omgevingsbeleid door Provinciale Staten aangepast.

Uit woningbehoefteonderzoeken blijkt, dat er een groot tekort is aan betaalbare woningen voor alle leeftijdsgroepen in de periode tot 2040 en er binnenstedelijk onvoldoende ruimte beschikbaar is voor woningbouw. In het Programma LGDG zijn de zoekgebieden beoordeeld op de criteria: gelegen aan stads- en dorpsranden, water en bodem gestuurd en geen woningbouw in de meest open gebieden. Een onderlinge verdeling van de maximaal 50 hectare tussen de gemeenten moet nog plaatsvinden.

Als Provinciale Staten in mei 2026 de reguliere woningbouw 65% betaalbaar (in plaats van greenportwoningen) in het Omgevingsbeleid heeft opgenomen kunnen de zoekgebieden nader onderzocht worden om te komen tot voorkeurslocaties. Door de betrokken gemeenten vindt dan in nauwe samenwerking met de provincie onderzoek(en) plaats voor de zoekgebieden woningbouw met *een Omgevingseffectrapportage (OER) met criteria op het gebied van milieu, veiligheid, leefbaarheid, gezondheid, bereikbaarheid, financiële haalbaarheid, (cultuur)historie e.d. en criteria vanuit de Provincie Zuid-Holland*.

Vanuit de ingekomen zienswijzen is een aantal alternatieve zoekgebieden voor woningbouw aangedragen. Er wordt voorgesteld om deze niet op te nemen als zoekgebieden in het Programma LGDG, maar deze wel mee te nemen als te onderzoeken alternatieven in de omgevingseffectrapportage (OER). Het gaat dan alleen om de aangedragen zoekgebieden die ook daadwerkelijk in het buitengebied liggen. De zoekgebieden die in het Ontwerp Programma LGDG zijn opgenomen zijn namelijk tot stand gekomen op basis van de landschapsstrategie en reeds beoordeeld op de volgende aspecten:

- Gelegen aan stads- en dorpsranden;
- Water- en bodemgestuurd;
- Geen woningbouw in de meest open gebieden.

Deze beoordeling heeft voor de aangedragen zoekgebieden uit de zienswijzen nog niet plaatsgevonden. Om recht te doen aan de zienswijzen van indieners zullen deze daarom wel worden meegenomen in de nadere onderzoeksfase in het OER.

De OER zal moeten worden opgesteld om van zoekgebieden naar concrete woningbouwlocaties te komen. In de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) van de OER worden de criteria en de te onderzoeken alternatieven en aspecten vastgelegd. Hierop is inspraak ook mogelijk. De Commissie MER stelt een Eindadvies op en (mede) op basis van dit Eindadvies kunnen de betrokken gemeenteraden (eind 2026) een definitieve woningbouwlocatie aanwijzen en indienen bij Provinciale Staten voor de 3-hectare kaart. Provinciale Staten nemen hierover in het kader van de Herziening Omgevingsbeleid in 2027 een besluit.

Het is dus nu nog niet zeker welke locatie en op hoeveel hectare woningbouw per gemeente gaat plaatsvinden.

Toekomstige mobiliteitsmaatregelen in de Duin- en Bollenstreek

De doortrekking van de N207 naar de N206 met een aftakking naar NS-station is nog in onderzoeksfase en er zijn nog geen besluiten genomen. Dit geldt ook voor de verbinding van de N208 naar de A44 ten zuiden van Lisse en de zuidelijke corridor bij Katwijk. Dit onderzoek is geen onderdeel van het Programma LGDG, maar onderdeel van het Maatregelpakket Mobiliteitsaanpak Noordelijke Duin- en Bollenstreek, dat uitgevoerd wordt in Holland Rijnland verband met de beide provincies Noord- en Zuid-Holland, Vervoersregio Amsterdam en de gemeenten Haarlemmermeer, Hillegom, Lisse, Teylingen en Noordwijk. Voor dit onderzoek is een OER/MER met een afwegingskader en alternatieven benodigd, wanneer dit in een volgende fase komt. De omgeving en gebiedspartijen worden hierin nauw betrokken in een participatieproces.
Zie ook pagina 70 van het Programma LGDG voor afspraken in het kader van mobiliteitsmaatregelen.
Bovendien is er nog geen enkel besluit genomen, zoals vermeld. Er is gestart met de eerste fase (haalbaarheidsstudie). Deze fase is in twee parallelle sporen op te delen. Het eerste deel omvat een haalbaarheidsonderzoek naar maatschappelijk draagvlak. Het tweede deel is een meer technisch gerichte verkenning naar wat er in een tweede fase zou moeten gebeuren. Belangrijke elementen daarbij vormen de kruising met het spoor en de mogelijkheid om de verbinding in fasen te realiseren.
De verkenning resulteert in een besluit over het vervolgproces. De verkenningsfase is naar verwachting in 2025/2026 afgerond. Dit leidt uiteindelijk tot de conclusie of en onder welke condities er naar fase 2 kan worden overgegaan (zie ook p. 71).

Overzicht zienswijzen

Medeoverheden, instanties en maatschappelijke organisaties

Nummer	Indiener
1	Provincie Zuid-Holland
2	Bedrijfsleven Bollenstreek
3	Stek
4	Duinbehoud
5	Zuid-Hollands Landschap
6	Hoogheemraadschap van Rijnland
7	Tennet
8	KAVB deel 1 en deel 2
9	LTO Noord namens afdeling DBS en KAVB Kring Bloembollenstreek, deel 1 en 2
10	Stichting Spoorvariant Nee, Bereikbaarheid Bollenstreek Ja!
11	Stichting Waarom Weg
12	ANLV Geestgrond
13	Milieu Overleg Duin- en Bollenstreek
14	Milieudefensie
15	Holland Rijnland
16	Theorie en Praktijk
17	CultuurHistorisch Genootschap

Hillegom

Nummer	Indiener
18	Inwoner 1 (deel 1 en deel 2)
19	Inwoner 2
20	The Tulip Barn
21	Inwoner 3
22	Inwoner 4

23	Stichting Vrienden van Oud Hillegom
24	Inwoner 5
25	Inwoner 6
26	Inwoner 7
27	Inwoner 8
28	Inwoner 9
29	H. M. van Haaster Kwekerij B.V.
30	Inwoner 10
31	Inwoner 11
32	Inwoner 12
33	Inwoner 13
34	Inwoner 14
35	Inwoner 15
36	Inwoner 16
37	Inwoner 17
38	Inwoner 18
39	Inwoner 19
40	Inwoner 20
41	Mts. Zeestraten
42	Inwoner 21
43	Inwoner 22

Lisse

Nummer	Indiener
44	Gebr. De Wit en Zonen
45	Inwoner 1
46	Veehouderij T.J.P. Van der Zon
47	Fa C. Duineveld en Zn.

48	Keukenhof
49	Alma Onroerend Goed
50	Namens: Alma Onroerend Goed (voor vijf gemeenten afzonderlijk ingediend en gezamenlijk beantwoord)

Teylingen

Nummer	Indiener
51	Inwoner 1
52	Inwoner 2
53	Actiecomité Plan Boerderij
54	Landwinkel Pennings
55	Inwoner 3
56	Inwoner 4

Katwijk

Nummer	Indiener
57	Inwoner 1
58	Van Rhijn Bouw
59	Gebr. De Vletter en Den Haan
85	Inwoner 2

Noordwijk

Nummer	Indiener
60	Inwoner 1
61	Inwoner 2
62	Inwoner 3
63	Inwoner 4
64	Inwoner 5

65	Inwoner 6
66	Inwoner 7
67	Inwoner 8
68	H.L Hogervorst bulbs & colors
69	Ten Brinke Poortier Romein Projecten VOF
70	VON – Vrije Ondernemers Noordwijk
71	Vereniging voor Natuur en Vogelbescherming Noordwijk
72	Inwoner 10
73	Inwoner 11
74	Jansen's Overseas
75	Inwoner 12
76	Van Went Lelies
77	E.J. Hogervorst en Zonen
78	Camping Op Hoop van Zegen & Warmerdam bloembollenkwekerij
79	Inwoner 13
80	Padua Wonen
81	Kwekers van het Westeinde
82	W.A.M. Pennings
83	Inwoner 14
84	Inwoner 15

Beantwoording Zienswijzen

Medeoverheden, instanties en maatschappelijke organisaties

1.	**Provincie Zuid-Holland**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
1.1	De provincie zet, in lijn met het programma LGDG, erop in dat bedrijvigheid een plek vindt binnen bestaand stads- en dorpsgebied. Het provinciaal Omgevingsbeleid maakt buitenstedelijk ontwikkeling van 15 ha nieuw bedrijventerrein bij 's Gravendam oost en 4 ha bij Greenib mogelijk. Er is in het provinciaal Omgevingsbeleid geen ruimte opgenomen voor de ontwikkeling van een aantal andere buitenstedelijke terreinen die in het programma LGDG worden genoemd; Pastoorslaan Noord, Mallegatspoort 2e fase, Rooversbroekpolder en Rijnsburg Noord. De provincie ziet op dit moment geen mogelijkheden voor de ontwikkeling van deze terreinen in het buitengebied.	Gelet op de Regionale Bedrijvenstrategie Holland Rijnland waaruit blijkt dat er een groot tekort is aan bedrijventerreinen gaan we daarover graag met u verder in gesprek.	Geen.
1.2	In het provinciaal Omgevingsbeleid is Trappenberg-Kloosterschuur aangemerkt als glastuinbouwgebied. Dit beperkt de mogelijkheden voor andere typen bedrijvigheid. De provincie is voornemens in de herziening van het Omgevingsbeleid 2025 ruimere mogelijkheden te bieden voor glastuinbouw gerelateerd functies. Hierover is de provincie met betreffende gemeenten in gesprek.	Wij zien uit naar de continuering van deze gesprekken. Zoals reeds in deze gesprekken aangegeven is al 15 jaar niet mogelijk gebleken om deze gronden exclusief voor glastuinbouw te ontwikkelen. Ook een zekere mate van verbreding zal dit niet veranderen. Wij vinden het niet te verantwoorden dat deze gronden verder onbenut blijven vanwege een onmogelijk te realiseren reservering, terwijl er zoveel vraag is naar andere vormen van ruimtegebruik, zoals bedrijvigheid.	Geen.
1.3	In paragraaf 4.2 staat aangegeven dat de gereserveerde ruimte (circa 45 ha) voor Greenportwoningen geclusterd gaan worden in een aantal woningbouwlocaties met regulier programma. De provincie is in gesprek met de desbetreffende gemeenten om dit in de herziening 2025 mogelijk te maken. Besluitvorming hierover moet door de provincie nog plaatsvinden. De indiener vraagt aandacht voor overgangsrecht in het programma voor lopende ontwikkelingen van Greenportwoningen.	We waarderen dat we hierover constructief met de Provincie in gesprek zijn en deze wijziging in het Provinciale Omgevingsbeleid zal worden opgenomen. Voor de lopende ontwikkelingen van Greenportwoningen wordt een overzicht gemaakt. Deze wordt toegevoegd aan het Programma LGDG.	Voor de lopende ontwikkelingen van Greenportwoningen wordt een overzicht gemaakt. Deze wordt toegevoegd aan het Programma LGDG.

1.4	De indiener wijst erop dat locaties groter dan 3 ha moeten worden opgenomen als grote buitenstedelijke bouwlocatie in het provinciaal Omgevingsbeleid. Ook moeten de locaties met woningen worden opgenomen in een vastgesteld regionaal woningbouwprogramma.	We nemen dit voor kennisgeving aan.	Geen.
1.5	In het programma is een kaart opgenomen met specifieke zoeklocaties welke op het oog zijn voor 45 ha woningbouw. Dit is voor de provincie niet het moment op hierop te reageren. Eerst besluit de provincie over de mogelijkheid om Greenportwoningen om te zetten naar geclusterde woningbouwlocaties. Bij een positief besluit zal de provincie graag verder in gesprek blijven met desbetreffende gemeenten over het maken van goede locatiekeuzes en de ontwikkeling van geclusterde woningbouwlocaties.	Het betreft inderdaad zoekgebieden voor maximaal 50 ha, die in samenspraak met en op basis van criteria vanuit de provincie nog verder onderzocht moeten worden. We willen de gesprekken met de Provincie over definitieve locaties voor woningbouw graag voortzetten.	Geen.
1.6	De opgaven vanuit het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied hebben een duidelijke plek gekregen in het programma LGDG. Met een juiste uitvoeringsstrategie ZH-PLG en de goede samenwerking met de partners in het landelijk gebied van de Bollenstreek biedt dit een unieke kans om biodiversiteit, de waterkwaliteit te verbeteren en de 'bollenvogels' zich nog beter thuis te laten voelen in het gebied en gezamenlijk uit te werken hoe om te gaan met de toenemende verzilting in de regio. Graag blijven we met u in gesprek over het programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport als gebiedsbod en werken wij met u verder aan de uitwerking van deze ambities. De indiener vraag/geeft aan: 1) graag in gesprek blijven over het programma LGDG als gebiedsbod en werkt graag samen verder aan de uitwerking van de ambities., 2) gezamenlijk uit werken hoe om te gaan met de toenemende verzilting in de regio.	Dank voor de actieve medewerking met de totstandkoming van het Programma LGDG dat we als voorlopig gebiedsbod hebben aangeboden voor het Gebiedsplan Duin- en Bollenstreek in het kader van het ZH-PLG. We blijven graag hierover met de provincie in gesprek om samen de ambities van het Programma LGDG en Gebiedsplan uit te werken en te verwezenlijken in nauwe samenwerking met de gebiedspartijen.	Geen.
2	**Bedrijfsleven Bollenstreek**		

	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
2.1	Indiener stelt dat in het programma LGDG te weinig aandacht en ruimte is voor de noodzakelijke uitbreiding van bedrijfsterreinen zoals verwoord in het rapport 5 maart 2024 en door STEC in beeld gebracht middels de Bedrijfsterreinen Strategie Duin- en Bollenstreek (refererend aan de reactie van Bedrijfsleven Bollenstreek op 22 oktober 2024 en 11 november 2024).	Zie antwoord 1.1. We vinden dit een belangrijk onderwerp en blijven graag met u in gesprek.	Geen.
3	**Stek**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
3.1	Indiener onderschrijft dat er een groot tekort is aan betaalbare woningen voor diverse doelgroepen. Evenals de conclusie dat de nu bekende nieuwbouwplannen binnen de stads- en dorpsgrenzen niet toereikend zijn om in de toekomstige behoefte te voorzien. Indiener ondersteunt de inzet om 50 ha aan grond in het buitengebied t.b.v. de bouw van greenportwoningen aan te wenden voor reguliere woningbouw waarvan 65% in het betaalbare prijssegment.	We zijn verheugd over deze constatering.	Geen.
4	**Duinbehoud**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
4.1	Indiener onderschrijft de uitgangspunten water en bodem sturend, open landschap bevorderen, natuurgebieden versterken en kansen voor natuurontwikkeling en groenblauwe dooradering. Evenals dat er wordt gekozen voor beperkte extra woningbouw in het buitengebied tegen de bebouwde kom i.p.v. verspreide greenportwoningen.	We zijn blij met deze zienswijze.	Geen.

4.2	Indiener stelt dat het goed is om water en bodem sturend te zijn, maar dat het in het programma nog niet concreet wordt uitgewerkt. De uiteindelijke doelstelling is volledige realisatie van de NNN: 1) robuuste ecologische verbindingen tussen de noordduinen, Leeuwenhorst en landgoed Offem, 2) een ecologische noord-zuid verbinding tussen Coepelduynen en de Noordduinen, zowel aan de kant van strand en zeereep als binnenduinrand, 3) verdere natuurontwikkeling langs de gehele binnenduinrand, als hydrologische buffer en als buffergebied voor recreatie om de duingebieden te ontzien (rapport 'Kansen voor versterking in en rond Natura-2000 gebieden').	Wij onderschrijven dat de uiteindelijke doelstelling de volledige realisatie van de NNN is in nauwe samenwerking met eigenaren en gebiedspartners. Voor beantwoording van verbinding 1 en 2: zie antwoorden op 13.3 en 13.5 Voor verbinding 3: we ondersteunen verdere natuurontwikkeling in de binnenduinrandzone als hier voldoende draagvlak voor is bij grondeigenaren en gebiedspartners.	Geen
4.3	Indiener stelt dat het niet eenvoudig is om de NNN te realiseren en de groenblauwe dooradering te verhogen, waarbij tegelijkertijd woningbouw gerealiseerd wordt en bestaande bedrijven in stand gehouden worden. Dit mag niet ten koste gaan van bestaande natuurwaarden en biodiversiteit.	We nemen dit voor kennisgeving aan.	Geen.
4.4	Indiener stelt dat het niet wenselijk is een oost-west verbinding voor verkeer in de noordelijke Bollenstreek te realiseren. Dit versnippert de streek nog verder, gaat ten koste van bollengrond, kan leiden tot ongewenste landschappelijke scheiding met onderbreking van zichtlijnen. Nut en noodzaak van deze verbinding missen in elk onderzoek.	Zie antwoord 18.4.	Geen.
5	**Zuid-Hollands Landschap**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
5.1	Indiener onderschrijft de centrale gedachte dat het landschap de basis vormt voor wonen en werken en de doelstelling emissieloze bollenteelt vanaf 2030.	We zijn blij dat u deze gedachte onderschrijft en we kijken uit naar de samenwerking.	Geen.
5.2	Indiener stelt dat de ecologische verbindingszone tussen Landgoed Nieuw Leeuwenhorst en de duinen hoge prioriteit krijgt (net zoals in het provinciaal Natuurbeheerplan).	We nemen dit voor kennisgeving aan.	Geen.

5.3	Indiener onderschrijft de ambitie om van 3,9 naar 7% groenblauwe dooradering te komen in 2040. Om deze ambitie waar te maken is het van belang dat de doelstelling wordt ondersteund met een monitoring- en sturingsinstrument. Hierin kan de kwaliteitscommissie een centrale rol spelen door te toetsen in hoeverre gemaakte ruimtelijke keuzes daadwerkelijk bijdragen aan de streefdoelen en de kwaliteit van het cultuurhistorisch landschap. Indiener vraag: 1) Stel het landschap centraal in ruimtelijke keuzes, zodat andere ontwikkelingen geen voorrang krijgen in de uitvoering, maar integraal worden behandeld.	We zijn blij dat u onze ambitie m.b.t. groenblauwe dooradering ondersteunt. De rol van de kwaliteitscommissie wordt nog verder uitgewerkt en zal in ieder geval toezien op de kwaliteit van het cultuurhistorisch landschap.	Geen.
5.4	Indiener onderschrijft de noodzaak naar een duurzaam energiesysteem. Tegelijkertijd wordt er geconstateerd dat de aangewezen zoekgebieden op de kaart voor aardwarmte overlappen met kwetsbare natuurgebieden en waardevolle cultuurlandschappen. Indiener vraagt: 1) bij het uitwerken van deze zoekgebieden moet het landschap als vertrekpunt worden meegenomen.	We nemen dit voor kennisgeving aan. Bij verdere uitwerking van de zoekgebieden wordt dit integraal afgewogen.	Geen.
6	**Hoogheemraadschap van Rijnland**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
6.1	Indiener adviseert om het verziltingsgebied in het programma te herzien op basis van de meest actuele inzichten uit TGWR. Indien aanpassing op korte termijn niet haalbaar is, wordt verzocht om aanvullend onderzoek expliciet op te nemen. Dit helpt om kwetsbare gebieden in beeld te brengen en de noodzaak van maatregelen te onderbouwen. Indiener is daarnaast van mening dat het programma impliceert dat de binnenduinrand gevoeliger is voor verzilting dan andere delen van de streek en stelt dat dit niet het geval is. De gehele regio krijgt last van verzilting.	We nemen kennis hiervan en passen het Programma LGDG hierop aan op verschillende plekken.	Hieronder worden onderstreept de toevoegingen aan de tekst weergegeven. H3: De tekst onder leidend principe 1 (laatste alinea) wordt als volgt aangevuld: “De verschillen in ondergrond en bodemtype leiden tot acht deelgebieden met specifieke opgaven en aandachtspunten vanuit bodem en water. Op de deelgebiedenkaart zijn verschillende aandachtspunten per deelgebied aangegeven. Op termijn

			krijgt de hele streek te maken met verzilting. Dit is dus een gebiedsoverstijgende opgave.” De tekst in paragraaf 4.1 Vitale Greenport onder het kopje ”Borgen waterbeschikbaarheid en de kwaliteit van bodem en water” wordt aangepast. “Externe verzilting vormt in de hele Duin- en Bollenstreek een groeiende bedreiging voor de beschikbaarheid van voldoende zoetwater, essentieel voor de teelt van gewassen.”
6.2	Indiener adviseert om in het programma expliciet te benoemen dat de zoetwatervoorziening onder druk staat. Dit vraagt om een langetermijnstrategie met scenario's richting 2050 en verder, en om concrete keuzes en investeringen. Rijnland denkt hierin graag actief mee en leveren graag een bijdrage aan de ontwikkeling en uitvoering van deze strategie.	We zijn blij met uw actieve bijdrage en gaan hierover graag verder in gesprek. In het programma worden de risico’s m.b.t. verzilting, zoetwaterbeschikbaarheid en waterkwaliteit benoemd.	Geen.
6.3	Indiener adviseert om de langetermijnvisie richting 2040 expliciet op te nemen en te koppelen aan de structurele opgaven die in de studie TGWR zijn geschetst.	We nemen hier kennis van.	Geen.
6.4	Indiener adviseert om verbindingen met andere trajecten (bv. Regio Deal, Regiocertificering) expliciet te maken en te benutten in de verdere uitwerking van het programma.	De Regiocertificering en Regiodeal Sierteelt zijn beide opgenomen in het Programma LGDG (blz 18, 44 en 46) en onderdeel van de uitwerking van het programma.	Geen.
6.5	Indiener waardeert de samenwerking met vijf gemeenten en andere partners in het programma. Het programma is een belangrijke stap richting een duurzame toekomst van de Duin- en Bollenstreek.	We zijn blij met de actieve betrokkenheid van Rijnland bij de totstandkoming van het Programma.	Geen.
7.	**Tennet**		

	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
7.1	Indiener verzoekt om op een passende wijze rekening te houden (blijven) houden met de aanwezigheid van de bestaande en voorziene vitale infrastructuur (landelijk hoogspanningsnet van 110kV en hoger).	Met ruimtelijke ontwikkelingen houden we hier op passende wijze rekening mee.	Geen.
7.2	Indiener verzoekt om de (studie)projecten uit het Investeringsplan (IP) 2024-2033 onderdeel te maken van het Programma LGDG.	We hebben kennisgenomen van het investeringsplan 2024-2033 en zijn als gemeenten (nauw) betrokken bij meerdere trajecten (zoals VAWOZ, pMIEK) aansluiten op de genoemde projecten. We zullen dit meenemen in de verdere uitvoering. Ook zullen we kennisnemen van het nieuwe investeringsplan dat begin 2026 gepubliceerd wordt.	
7.3	Indiener vraagt aandacht voor de Staalkaart NBNL Elektriciteit en Gas in het Omgevingsplan, welke gebruikt kan worden bij het opstellen van Omgevingsplannen.	Dit is onderdeel van de op te stellen lokale omgevingsplannen.	Geen.
8.	**KAVB**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
	Deel 1		
8.1	Indiener kan zich vinden in de leidende principes 1) water en bodem sturend, 2) openhouden (cultuur)landschap, 3) behoud sierteeltsector. Indiener wil zelf aan de slag met een passende groenblauwe dooradering.	Het is mooi om te constateren, dat de indiener zelf het initiatief neemt om aan te slag met fijnmazig groenblauwe dooradering passend binnen het Programma LGDG. Fijnmazige groenblauwe dooradering van het landschap bestaat uit: 1. Robuust hoofdraamwerk met groenblauwe corridors 2. Groenblauwe landschapskamers als mogelijke randvoorwaarde bij initiatieven.	Geen.

		3. Groenblauwe kavelinrichting kan op kavelniveau plaatsvinden op vrijwillige basis bij de betreffende eigenaren en telers.	
8.2	Indiener vraagt de ambities per 2030 en 2040 aan te passen: per 2030 streven naar 'nagenoeg emissievrij' met zomin mogelijk milieubelasting en niet per 2040 op te leggen dat kwekers verplicht gecertificeerd biologisch moeten telen. Indiener vraagt om de term 'nagenoeg emissievrij' te hanteren omdat het in praktijk onmogelijk is om volledig emissievrij te zijn. Biologisch telen moet een ondernemerskeuze blijven en is niet zaligmakend.	We hebben bij de totstandkoming van het Programma LGDG verschillende keren getoetst met gebiedspartijen, wat verstaan moet worden onder emissieloos en/of emissievrij. Ook hebben wij besproken wat op het gebied van het verminderen gewasbeschermingsmiddelen de beste formulering zou zijn m.b.t. 2030 en 2040. Zowel vanuit de kwekers als de wetenschap. We merken dat hier veel verschillende ideeën over bestaan en dat deze ideeën ook constant in beweging zijn. Na uitvoerig overleg, ook opnieuw met de sector, is besloten om vast te houden aan de definitie zoals deze is opgenomen in het Programma LGDG: *"In 2030 beschikken we over een emissievrije bollenteelt. We richten het landschap zo in dat we in 2040 toekomst- en klimaatbestendig zijn met duurzame, winstgevende en emissievrije en biologische bollenteelt..."* (pagina 16 uit het Ontwerp Programma LGDG). Er vinden geen wijzigingen plaats in het Programma op dit vlak. Dit is mede zo, omdat er in verschillende gemeentelijke omgevingsvisies al is opgenomen dat de ambitie is om in 2030 over een emissievrije bollenteelt te beschikken. Ook voor het behouden van voldoende maatschappelijk draagvlak is het niet wenselijk dat deze ambities naar beneden worden bijgesteld. Daarbij vinden we het cruciaal om aan te geven dat het bereiken van deze ambitie altijd in innige samenwerking met gebiedspartijen, zoals de telers, de KAVB, de LTO e.a. zal plaats vinden. De ambitie is hoog. Dat onderschrijven de vijf Duin- en Bollenstreekgemeenten. Het kan zijn dat deze ambitie niet haalbaar blijkt, bijvoorbeeld omdat er vanuit het Ministerie van LVVN onvoldoende duidelijk is of er in 2030 voldoende biologische (niet-milieubelastende) gewasbeschermingsmiddelen beschikbaar en als zodanig	Geen.

		toegelaten zijn door het Ctgb (College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden). Niemand zal daarom uiteindelijk worden gehouden aan het onmogelijke. We blijven daarom graag met elkaar in gesprek over de voortgang en de haalbaarheid van deze ambitie.	
8.3	Indiener vraagt om in het licht van Kaderrichtlijn Water het jaartal 2027 en de bijbehorende doelstellingen (geen normoverschrijdingen meer in het oppervlaktewater en het water is van goede kwaliteit) in het programma LGDG op te nemen. Indiener wil graag steun van de gemeente hiervoor.	De Kaderrichtlijn Water is een Europese Richtlijn waar alle EU-lidstaten in 2027 aan moeten voldoen. Dit is opgenomen in het wenkend perspectief en hoofdstuk 'Vitale Greenport' van het Programma LGDG.	Geen.
8.4	Indiener vraagt om gelijke kansen voor bedrijven ten oosten en ten westen van de Leidsevaart met betrekking tot uitbreiding van de bedrijfsgebouwen.	Zie antwoord 'Aangepaste zonering om een meer gelijk speelveld voor de ondernemers te creëren' in samenvatting en rode draad.	Zie samenvatting en rode draad.
	Deel 2		
8.5	Indiener pleit voor betrekking van ontwikkelingen in de hyacintenteelt in het PLGDG. De hyacintenteelt staat onder druk. Virusvrij uitgangsmateriaal is essentieel, maar steeds moeilijker te realiseren door strengere regelgeving, verdwijnende gewasbeschermingsmiddelen en klimaatverandering. Verduurzamingsmaatregelen pakken vaak averechts uit: minder groei leidt tot langere teelt, meer landgebruik en hogere milieubelasting. Tegelijk wordt de sector onterecht afgerekend op kilo's middelen in plaats van echte milieuprestaties (MBP). Steeds meer kwekers stoppen, waardoor vakmanschap en teelt dreigen te verdwijnen. De indiener pleit voor maatwerkbeleid dat aansluit op de praktijk en het ambacht beschermt.	Het Programma LGDG gaat over bollenteelt in brede zin en richt zich niet specifiek op de teelt van hyacinten. Uitgangspunt van het Programma is een toekomstbestendige, duurzame en innovatieve bollenteelt. Maatwerk blijft in alle gevallen mogelijk.	Geen.
9	**LTO Noord namens afdeling DBS en KAVB Kring Bloembollenstreek deel 1**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen

9.1	Indiener benoemt de onderwerpen waar overeenstemming over bestaat: 1) een duurzaam bollencomplex is toekomstbestendig, 2) de bollengrond verdient bescherming, 3) we zijn trots op onze streek, 4) ook manier waarop met de schaarse ruimte m.b.t. energieopwekking wordt omgegaan.	Fijn dat over deze onderwerpen overeenstemming bestaat.	Geen.
9.2	Indiener stelt dat het proces schijninspraak bevat. De rol van bureau KuiperCompagnons bij zowel de lokale als regionale visies roep vragen op over de objectiviteit en onafhankelijkheid van het proces. Indiener benoemt vijf kritische punten: 1) Schijnpartcipatie: indiener vraagt zich af of er een open proces is geweest, er is een gevoel dat stakeholders nauwelijks hebben kunnen meedenken, 2) dubbele rol van KuiperCompagnons: vraagtekens bij de onafhankelijkheid, 3) democratische legitimiteit: de besluitvorming lijkt al vast te staan, 4) juridische implicaties: kan het plan inhoudelijk nog worden aangepast nu kernbesluiten zijn genomen, 5) vertrouwen in de overheid: één gemeente heeft eerder al eigen plannen in eigen visies opgenomen en die laten opnemen in het programma. Indiener dringt aan op een herziening van het complete participatieproces en meer openheid over de opdracht aan KuiperCompagnons.	Zie antwoord 22.1 en 22.10.	Geen.
9.3	Indiener pleit voor het opheffen van het onderscheid tussen 1e en 2e klas bollengrond, en roept op handhaving van oneigenlijk gebruik van bollengrond met kracht door te zetten.	Zie antwoord 22.2. De handhaving valt buiten het bereik van het Programma LGDG.	Geen.
9.4	Indiener heeft als uitgangspunt dat er niet meer gebouwd moet worden in het buitengebied dan strikt noodzakelijk is. Dit uitgangspunt komt in het geding door vier zaken: 1) mogelijkheid om ‘normale’ woningen te bouwen buiten bestaand stads- en dorpsgebied. De woningbouwbehoefte kan binnenstedelijk ingevuld worden tot 2030. Door nu ‘ineens’ het volledige maximaal te bebouwen areaal beschikbaar te maken voor woningbouw geeft te veel ruimte weg zonder dat er naar de alternatieven BSD is gekeken. 2) ruimhartige manier waarop de zoeklocaties voor woningen zijn aangeduid op de kaart, 3) het ‘lukraak’ op de kaart plotten van te onderzoeken tracés voor wegen die niet	Zie antwoord 18.1, 18.2, 18.4, 19.1 en 29.3.	Geen.

	nuttig/nodig zijn, 4) aanwijzen Pilarenlaan als zoekgebied voor bedrijventerrein; er zijn betere alternatieven in de regio. Indiener stelt dat er in kernen tientallen tot honderden bedden (huizen) vrij kunnen komen als grootschalige centrale huisvesting van internationale arbeidskrachten op bedrijventerreinen mogelijk wordt gemaakt.		
9.5	Indiener pleit voor een realistische benadering van milieudoelen. Voor een deel kunnen (KRW-) doelen niet gehaald worden vanwege historische belasting en doordat de markt nog niet volmaakt is als het gaat om het vergoeden van de echte kosten.	We nemen dit voor kennisgeving aan. Zie ook antwoord 8.5.	Geen
9.6	Indiener vraagt om de onderzoeken naar nieuwe verbindingswegen ten westen van de N208 stop te zetten en het beperkte beschikbare budget te besteden aan onderzoek en realisatie van één of meer verbindingswegen aan de (zuid)oostzijde van onze regio.	Zie antwoord 18.4.	Geen.
9.7	Indiener stelt dat er overeenstemming is over de ambitie om veenweidengronden te vernatten, maar niet over de manier waarop daar inhoudelijk en qua financiële onderbouwing over wordt gesproken. Indiener stelt dat verdergaande peilverhoging betekent dat de gronden niet meer gebruikt kunnen worden voor veehouderij. Indiener pleit voor aanleg en subsidie van waterinfiltratiesystemen.	Het opzetten van de waterstanden in de veenweidegebieden rondom de Kagerplassen is een strategie die voortkomt uit de nationale strategie, Zuid-Hollandse Veenweidestrategie en de nadere uitwerking in de Omgevingsvisie Teylingen.	Geen.
9.8	Indiener verzoekt het doel van 7% groen-blauwe dooradering uit het programma te laten, zolang het niet duidelijk is wat het betekent.	Als overheden (provincie, Hoogheemraadschap en gemeenten) hebben we gekozen voor een gezamenlijke ambitie 7% groen-blauwe dooradering in de Duin- en Bollenstreek i.p.v. 10%. En dit hebben we eerder in expertsessies met gebiedspartijen besproken. 7% is bijna een verdubbeling van de huidige aanwezige groen-blauwe dooradering van 3,9%. Het opstellen van een uitvoeringsagenda en de uitvoering zal samen met de gebiedspartijen plaatsvinden. Zie ook antwoord 8.1.	Geen.

9.9	Indiener stelt dat de inpassing van verschillende zoneringen in het programma niet duidelijk en niet kloppend is. We spreken over 1 bollenstreek waarin elk bedrijf gelijke rechten en plichten heeft, maar zonering maakt het tegenovergestelde mogelijk. Te verwachten is dat bedrijven planschade zullen ondervinden en nadeelcompensatie zullen eisen. Indiener vraagt te onderschrijven dat de erkenning voor een gelijk speelveld voor bedrijven ook in praktijk geldt en niet leidt tot ongewenste verschillen in ontwikkelingsmogelijkheden tussen bedrijven.	Zie antwoord 'Aangepaste zonering om een meer gelijk speelveld voor de ondernemers te creëren' in samenvatting en rode draad.	Zie samenvatting en rode draad.
9.10	Indiener stelt dat inzet van de Wet voorkeursrecht gemeenten (Wvg) en onteigening voor herstructurering van de bollenteelt ongefundeerd en onnodig is. De sector ontwikkelt zich al jarenlang op natuurlijke wijze, zonder overheidsdwang. Indiener uit zorgen over het benoemen van het bollenland aan de westkant van de Bollenstreek als doelgebied, aangezien dit vitaal en goed verkaveld is. Indiener pleit voor het schrappen van passages over Wvg en onteigening en roept op tot behoud en versterking van de agrarische functie, in plaats van afbouw of gedwongen herverkaveling.	Het vestigen van voorkeursrecht en onteigening is nu opgenomen in de Omgevingswet. Vrijwillige ruilverkaveling is het uitgangspunt van het Programma LGDG. Er kunnen zich soms situaties voordoen dat het vestigen van voorkeursrecht en/of onteigening door een gemeenteraad toch nodig is. De vijf DBS gemeenten zijn zeer terughoudend met het vestigen van voorkeursrecht en onteigening. Overigens was in de ISG 2016 vrijwel eenzelfde passage opgenomen. Zie ook antwoord 'aangepaste zonering om een meer gelijk speelveld te creëren' in samenvatting en rode draad.	Zie samenvatting en rode draad.
9.11	Indiener benadrukt dat de maatwerkprocedure op zichzelf werkt, maar dat de doorloopsnelheid van de procedure omhoog moet om vertraging en kosten te voorkomen. Een van de manieren om de doorloopsnelheid te bevorderen is het verhogen van het maximaal aantal toegestane meters bedrijfsbebouwing (6000 m2 -> 10.000 m2).	We zijn inderdaad voornemens om de maatwerkprocedures in stand te laten en gaan bekijken of we de doorloopsnelheid kunnen verkorten. Mede op basis van de 3 leidende principes in de landschapsstrategie beoordelen we met maatwerkprocedures of we een aanvraag voor bedrijfsbebouwing > dan 6.000 m2 tot 10.000 m2 kunnen honoreren.	Geen.

	LTO Noord namens afdeling DBS, KAVB Kring Bloembollenstreek en Stichting Vrienden van Oud Hillegom deel 2		
9.12	Indiener onderschrijft de woningbouwopgave in Zuid-Holland.	Fijn om te constatering dat u de woningbouwopgave onderschrijft.	Geen.
9.13	Indiener stelt dat zij bezwaar maken tegen het Ontwerp Programma LGDG waarin grootschalige woningbouw is voorzien op eersteklas bollengronden bij Hillegom. Indiener verzoekt om de voorgestelde zoeklocaties rondom Hillegom te schrappen, een heroverweging te maken van voorgestelde locaties en opname van realistische alternatieven.	De voorgenomen zoekgebieden blijven vooralsnog gehandhaafd.	Geen.
9.14	Indiener geeft aan dat de voorgestelde woningbouwlocaties in en rond Hillegom: 1) gelegen zijn op eersteklas bollengronden van hoogste kwaliteit die essentieel zijn voor het toekomstige areaal en deel uitmaken van de noodzakelijke 2.625 ha, 2) onderhevig zijn aan het beschermingsregime van de GOM, 3) juridisch en maatschappelijk kwetsbaar en landschappelijk zeer ingrijpend zijn, 4) zorgen voor een onevenwichtige verdeling van de woningbouwopgave in de regio, Hillegom draag nu al meer dan evenredig bij aan de woningbouwopgave. Daarom roept de indiener op om over te gaan op regionale spreiding van woningbouw op locaties die: 1) op gronden van mindere bollenteeltkwaliteit liggen, 2) aansluiten op bestaande kernen, 3) grotendeels in eigendom zijn van gemeenten of ontwikkelaars, 4) breder maatschappelijk draagvlak kennen en ruimtelijk/infrastructuurtechnisch uitvoerbaar zijn.	Zie antwoord 18.1 en 18.2. Wij nemen kennis van de genoemde criteria op basis waarvan indiener komt tot alternatieve zoekgebieden.	Geen.
9.15	Indiener geeft de volgende alternatieven die eerder besproken zijn met lokale overheden, eigenaren en deskundigen (en staan op reeds beschikbare regiokaart):1) Pilarenlaan /Schippersvaartweg (ca. 35 ha), 2) Achterweggebied Noordwijk (ca. 10-14 ha), 3) Eikenhorstlaan Voorhout (ca. 8 ha), 4) Vinkeveld-Zuid Noordwijk (ca. 5-6 ha), 5) Menslocatie & Swets & Zeitlinger Lisse (va. 12 ha), 6) Voormalig Van Waveren-terrein en Draka-terrein Hillegom (herontwikkeling en ruilgronden mogelijk, ca 8-10 ha), 7) Beeklaan	Wij waarderen het dat de indieners actief meedenken in het vinden van alternatieve zoekgebieden voor woningbouw. De genoemde buitenstedelijke zoekgebieden worden ingebracht in het overleg met de provincie Zuid-Holland en meegewogen in de keuze om te komen tot definitieve woningbouwlocaties.	Voorgesteld wordt om de aangedragen zoekgebieden als alternatieven bij de zoekgebieden vanuit het Programma LGDG gelegen in het buitengebied mee te nemen in de OER. In de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) van de OER worden de criteria en de te onderzoeken alternatieven en

	Hillegom (ca. 5-6 ha), 8) Langevelderlaan Noordwijkerhout (ca 3-4 ha), 9) Bavo-terrein Noordwijkerhout (3-4 ha). Indiener stelt dat deze locaties een totale oppervlakte hebben van ongeveer 60 ha. De locaties verspreid liggen over meerdere gemeenten in de Bollenstreek, bollencultuurlandschap behouden blijft, er sprake is van landschappelijke inpassing, de locaties gelegen zijn nabij bestaande wegen/voorzieningen/dorpskernen. Daarnaast is er maatschappelijke draagvlak en snellere kans op realisatie.	Een aantal van de door indiener genoemde buitenstedelijke locaties zijn reeds opgenomen in het Programma LGDG: Vinkenveld-Zuid (Noordwijk), Achterweg (Noordwijk) en Pilarenlaan (e.o) (Noordwijkerhout) en Eikenhorstlaan (Voorhout). Voor de binnenstedelijke bedrijfslocaties Swets en Zeitlinger (Lisse) en het Draka-terrein (Hillegom) zijn de gemeenten in gesprek met de provincie om deze te transformeren naar woongebieden. Zie ook antwoord 18.5. Zie ook antwoord 18.1 en 18.2 De kaarten in het programma worden niet aangepast. De aangedragen zoekgebieden worden wel meegenomen in een toekomstige Omgevingseffectrapportage (OER) die zal worden opgesteld om van zoekgebieden naar definitieve locaties te gaan (zie ook hiernaast).	aspecten vastgelegd. Hierop is inspraak ook mogelijk. De Commissie MER stelt een advies op en (mede) op basis van dit advies kunnen de betrokken gemeenteraden (eind 2026) definitieve woningbouwlocatie(s) aanwijzen en indienen bij Provinciale Staten voor de 3-hectare kaart. Provinciale Staten nemen hierover in het kader van de Herziening Omgevingsbeleid in 2027 een besluit.
9.16	Indiener geeft aan dat de voorgestelde nieuwe verbindingsweg kostbaar is, landschappelijk schadelijk is en twijfelachtige structurele verbetering biedt. Indiener geeft daarop aan om onderzoek te doen naar: 1) upgraden N444 met verbeterde aansluiting op A44, 2) doortrekken N208 (ten noorden van Hillegom) naar Bennebroekerweg, 3) betere benutting en upgraden van bestaande infrastructuur.	Zie antwoord 18.4.	Geen.
10.	**Stichting Spoorvariant Nee, Bereikbaarheid Bollenstreek Ja!**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
10.1	Indiener betreurt het dat zij niet is uitgenodigd voor het participatietraject.	We nemen kennis van uw zienswijze. Zie ook antwoord 22.10.	Geen.
10.2	Indiener is verheugd dat het PLGDG omvat: 1) een betere definitie van de term verrommeling; 2) het besluit geen GOM-woningen	We zijn blij met deze zienswijze.	Geen.

	meer te bouwen op zichtlijnen en bestaande vensters open te houden/maken; 3) de invulling van woningbouw naar maatschappelijke behoeften, 4) meer aandacht voor biodiversiteit en water		
10.3	Indiener maakt bezwaar tegen het ontbreken van een expliciete borging van het minimale bollenareaal van 2.625 hectare. Het vastleggen van het areaal is een voorwaarde voor de continuïteit en verduurzaming van de bollenteelt. Indiener pleit daarom voor een expliciete herbevestiging van het minimale bollenareaal in het PLGDG.	Zie antwoord 22.2.	Geen.
10.4	Indiener maakt bezwaar tegen het aanwijzen van potentiële ontwikkellocaties op bollengrond in het PLGDG. Binnenstedelijke ontwikkeling zou gestimuleerd moeten worden boven uitbreiding in het buitengebied. Een gezamenlijke Bollenstreekcommissie Ruimtelijke Ordening zou kunnen worden ingesteld om te beoordelen welke binnenstedelijke plannen voldoende bijdragen aan woningbouwopgave, alvorens uitbreiding in het buitengebied te overwegen.	Zie antwoord 18.1 en 18.2.	Geen.
10.5	Indiener maakt bezwaar tegen het ontbreken van een visie op het dossier huisvesting arbeidsmigranten.	Zie antwoord 29.3.	Geen.
10.6	Indiener stelt dat de functie van 'Groene Long' van de streek dreigt te verdwijnen onder druk van woningbouwclaims en economische ambities. Indiener wil inzicht krijgen in de concrete plannen betreffende de verstedelijkingsas Katwijk-Leiden-Alphen, is er een Intergemeentelijke visie of onderbouwing beschikbaar? Voor het realiseren van nieuwe bedrijventerreinen i.c.m. grotere woningbouwlocaties lijkt de verstedelijkingsas Katwijk-Leiden-Alphen een interessante optie gezien de recente ontsluiting en beschikbare ruimte. Binnen de Bollenstreek kunnen mogelijkheden worden benut om bedrijventerreinen te herontwikkelen.	Met de zoekgebieden woningbouw en arcering voor uitbreiding bedrijventerreinen aan de rand van de kernen blijft het open landschap behouden. In de Regionale Omgevingsagenda (ROA) Holland Rijnland en Strategische Agenda Ruimte Duin- en Bollenstreek is de verstedelijkingsas Katwijk-Leiden-Alphen benoemd. Het doel hiervan is inderdaad concentratie van verstedelijking zodat het omliggende landschap zoveel mogelijk open gehouden kan worden. Op basis van o.a. de ROA is door Holland Rijnland een regionale investeringsagenda opgesteld. Hierin zijn investeringsprojecten opgenomen voor de hele regio. Zie Regionale Investeringsagenda - Holland Rijnland	Geen.

		Zie ook antwoord 1.1.	
10.7	Indiener verzoekt met klem af te zien van verdere onderzoeken naar een nieuwe wegverbinding door open en onaangetast landschap, aangezien dit in strijd is met Speerpunt 4 en de Greenport-ambitie. Indiener stelt dat eerdere studies duidelijk hebben aangetoond dat nut en noodzaak voor zo'n verbinding ontbreken, en dat het oplossend vermogen al aanwezig is via de Ringvaart-verbinding bij Hillegom. Indiener pleit voor een integrale mobiliteitsstrategie gericht op spreiding van verkeersstromen en multimodale bereikbaarheid, bijvoorbeeld met een OV-verbinding tussen Hillegom en Nieuw-Vennep, om zowel het landschap te beschermen als de leefbaarheid en duurzaamheid te versterken.	Zie antwoord 18.4.	Geen.
11.	**Stichting Waarom Weg?**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
11.1	Indiener verzoekt om 1) onderstaande opmerkingen [onder 11.2] ter harte te nemen en het hobbymatig gebruik van gronden voor moestuinen, volkstuinen, dieren- en paardenweitjes expliciet op te nemen en structureel mogelijk te maken binnen het PLGDG, 2) af te zien van handhaving op de 'bestaande gevallen' middels legalisatie met behoud van bestemming bollengrond d.m.v. een extra functieaanduiding toe te voegen aan de huidige bestemming.	In het Programma wordt handhaving benoemd als onderdeel. De huidige regels daarvoor zijn reeds vastgesteld door de gemeenten Hillegom, Lisse en Noordwijk in de nota 'Niet meer doelmatig te gebruiken bollengrond'. In het Programma stellen we geen nieuw handhavingsbeleid op.	Geen.
11.2	Indiener stelt dat de ambitie tot handhaving haaks staat op doelstellingen binnen het PLGDG, beschreven op pagina's 2, 3, 4, 7, 12, 13, 16, 19, 22, 23, 25, 26, 29, 35, 49. De volgende punten geeft indiener mee. Met betrekking tot biodiversiteit en oneigenlijk gebruik: De moestuintjes en dierenweitjes zorgen zonder subsidie voor biodiversiteit. Deze zouden vervangen moeten worden door	Zie antwoord 11.1. Bij handhaving van het oneigenlijk gebruik van bollengrond wordt maatwerk toegepast en op basis van het vastgestelde afwegingskader bepaald of er al dan niet tot legalisatie overgegaan kan worden.	Geen.

	nieuwe inrichting die via het herstructureringsfonds mede wordt gefinancierd. Dit is de omgekeerde richting en bovendien kostbaar. Met betrekking tot het PLGDG: Het programma staat vol van ambities op het gebied van biodiversiteit, cultuurhistorie, recreatie, landschapselementen, belevingswaarde en participatie. Er is aandacht voor bosschages, hagen, rafelranden, rommelhoekjes en multifunctioneel grondgebruik. Inwoners worden gestimuleerd om hier zelf aan bij te dragen. Dit is niet te rijmen met de paragraaf waarin staat dat er gehandhaafd zal worden op de moestuintjes en dierenweitjes.		
12.	**ANLV Geestgrond**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
12.1	Indiener meent dat het thema biodiversiteit met bijbehorende doelstellingen uitgewerkt moet worden in hoofdstuk 4 om het een volwaardige positie te geven die nodig is.	Biodiversiteit is voldoende uitgewerkt binnen de landschapsstrategie en bijlage 1.	Geen.
12.2	Met betrekking tot openheid is indiener blij met het samenstellen van een kwaliteitscommissie. Indiener stelt dat vanaf het begin van het ruimtelijk beleid gezegd is dat de streek ruimtelijk open moet blijven, en dat het pijnlijk is om te zien dat dit op bepaalde plekken niet is gebeurd.	Zie antwoord 5.3.	Geen.
12.3	Indiener stelt dat niet alleen de ruimtelijke kwaliteit bewaakt moet worden, maar ook de biodiversiteit en de cultuurhistorie in de ruimte. Indiener stelt voor om aan paragraaf 5.5. van het PLGDG toe te voegen: “Bij elke ruilverkaveling of activiteit in het buitengebied, die voor de Omgevingswet vergunning plichtig is, toetst een commissie de gevolgen van deze verkaveling of deze activiteit voor de biodiversiteit en cultuurhistorie en borgt de kwaliteit daarvan. Daarmee wordt voorkomen dat het biodiversiteitsstreven blijft liggen, zoals bij de ISG 2016 is gebeurd.”	Zie antwoord 5.3.	Geen

12.4	Indiener stelt voor om planregel 6 ‘groene inpassing; bedrijfsbebouwing met beplanting van gebiedseigen soorten inpassen’ om te zetten naar inrichtingseisen. Indiener geeft daar een aantal voorbeelden van. De inrichtingsverplichtingen kunnen bij de vergunningverlening van de Omgevingswet opgenomen worden en moeten gaan gelden voor alle bedrijven en bedrijfsterreinen.	Een aantal voorbeelden die indiener heeft aangedragen worden toegevoegd aan ‘planregel 6’. Maatregelen zoals groene erfinrichting worden ook onder speerpunt 9 besproken bij de vrijwillige groenblauwe kavelinrichting.	De tekst bij ’planregel'6 wordt aangevuld met onderstreepte tekst 6. Groene inpassing; het groen inpassen van bedrijfsbebouwing met gebiedseigen soorten, zoals heggen en hagen, natuurvriendelijke oevers, kleinere maatregelen zoals bijenhotels, nestkasten voor vogels en vleermuizen, natuurrijke plekken.
12.5	Volgens indiener is er winst te behalen op het onderwerp groenblauwe corridors door het laatste stuk van de ecologische verbinding tussen het Oosterduinse meer met de Keukenhof te volbrengen. En verder vraagt de indiener de verbinding tussen de duinen en Leeuwenhorst nader te onderzoeken.	Het volbrengen van de ecologische verbinding tussen het Oosterduinse meer met de Keukenhof is een ambitie. De verbinding is opgenomen in het Programma LGDG (blz 77). De verbinding tussen de duinen en Leeuwenhorst is opgenomen als nader te onderzoeken NNN-verbinding.	Geen.
12.6	M.b.t. speerpunt 8: Indiener stelt dat het aanleggen van nieuwe landschapskamers niet past bij de strategie om de streek open te houden. Indiener geeft de suggestie voor aanleg van hagen, struiken of andere landschapselementen op plekken die vrijkomen voor vergroening en die de zichtlijnen niet belemmeren. Indiener is van mening dat de lat voor aanvragen voor financiering hoog ligt en daarmee blijft liggen.	De doelstelling van het Programma LGDG is om de kwalitatieve openheid van de Bollenstreek te versterken. Dat betekent dat in gebieden zoals rond de Leidse Vaart vooral lange zichtlijnen behouden en versterkt moeten worden, terwijl op andere, minder open plekken, juist inpassing in landschapskamers de kwaliteit van de streek kan verbeteren. De landschapskamers worden alleen ontwikkeld in relatie tot uitbreidende bedrijven, aansluitend op de bestaande kamerstructuur aan de zuidrand van het Keukenhofbos. Daarbij worden bestaande zichtlijnen, die bijvoorbeeld benoemd zijn in gemeentelijke omgevingsvisies behouden. Dit is onder speerpunt 8 nader toegelicht. Hagen, struiken en andere landschapselementen kunnen hier ook een bijdrage aan leveren. De opmerking m.b.t. financiering nemen we ter kennisgeving aan.	Geen.

12.7	Indiener stelt dat bij het creëren van zoetwaterbuffers en de aanleg van zoetwateropslag in deelgebieden 4, 7 en 9 voor de gevolgen voor de agrariërs over het hoofd worden gezien. Indiener ziet meer heil in technische oplossingen voor de verziltingsproblematiek en de wens om meer zoet water te bergen in periode van schaarste.	Zie antwoord 9.7. In overleg met Hoogheemraadschap van Rijnland zal de verziltingsproblematiek nader worden bekeken en uitgewerkt worden, in samenwerking met de gebiedspartners.	Geen.
12.8	Indiener wil vasthouden aan de 2625 hectare eerste klas bollengrond, het alleen op zandgrond ruimte voor woningen zoeken en bouwen is volgens indiener te makkelijk gesteld. Woningbouw op andere grondsoorten moet worden meegenomen. Indiener kan meegaan met het idee dat er een grotere voorkeur moet bestaan voor het bouwen aan de rand van woonkernen dan voor het bouwen in open gebieden.	Zie antwoord 22.2.	Geen.
12.9	m.b.t. 'koppelkans' pg 66: indiener stelt dat op bepaalde plekken recreatie en toerisme geweerd moet worden omdat biodiversiteit vaak baat heeft bij rust. In het PLGDG is onvoldoende aangegeven dat er aan de recreatie ook grenzen gesteld moeten worden ten behoeve van biodiversiteit.	In de tekst over koppelkansen is op pagina 65 al opgenomen dat nieuwe ecologische verbindingen, in combinatie met nieuwe recreatieve verbindingen, kunnen leiden tot minder recreatieve druk op de meest kwetsbare ecologische gebieden, zoals Natura 2000 gebieden (de duinen). Daarmee wordt al voorzien in de wens van indiener.	Geen.
12.10	Indiener stelt dat piekbelasting op wegen niet opgelost moet worden met nieuwe wegen. Het plan voor de oost-westverbinding tussen de N206 en N208/N205 is in strijd met de speerpunten van PLGDG (behoud bollengrond en open ruimte).	Zie antwoord 18.4.	Geen.
12.11	Indiener stelt dat een onderzoek naar de noodzaak van een verbindingsweg tussen de N206 en de N208/N205 op dit moment kapitaalvernietiging is, gezien de lopende en geplande werkzaamheden aan oost-westverbindingen over de Ringvaart en de A44 (start in 2026). Indiener verzoekt daarom om een eventueel onderzoek naar extra wegen pas uit te voeren ná afronding van deze grootschalige projecten, zodat het daadwerkelijke effect ervan eerst in de praktijk zichtbaar kan worden.	Zie antwoord 18.4. Er wordt gekeken naar MKBA (Maatschappelijke kosten en baten analyse).	Geen.

13.	**Milieu Overleg Duin- en Bollenstreek**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
13.1	Indiener ondersteunt de keuze voor het behoud van het bollencomplex en het kenmerkende landschap. Indiener is blij dat er is gekozen voor een beperkte extra woningbouw van 50 ha tot 2040.	We stellen uw zienswijze op prijs.	Geen.
13.2	Indiener constateert dat een deel van de dooradering die is opgenomen in de ISG nog niet is aangelegd/op sommige plaatsen te weinig robuust is om functioneel te zijn. Op drie plaatsen ziet indiener graag dat de structuur versterkt wordt en/of planologisch beschermt wordt (13.3, 13.4, 13.5).	We nemen dit ter kennisgeving aan, zie antwoord 13.3 – 13.5.	Geen.
13.3	Verbindingen Offem – Leeuwenhorst en Leeuwenhorst – bosgebied Noordduinen; indiener vraagt een gebiedsproces in het leven te roepen en financiering te regelen, en de exacte invulling en ligging met de betrokken agrariërs te bespreken.	We staan open voor een gesprek over de mogelijkheden hiervoor. Dit wordt verder opgepakt bij de uitvoeringsagenda.	Geen.
13.4	Moerasverbinding Haarlemmertrekvaart, Leidsevaart, Maandagse Watering. Indiener stelt dat de ecologische verbindingszone tussen Lisse en Noordwijk verschillende geïsoleerde natuurgebieden met elkaar verbindt, waaronder de Lageveense Polder, Landgoed Leeuwenhorst en de Hoogewegpolder. Indiener benadrukt dat de zone al deels is gerealiseerd en aansluit op waardevolle natuurterreinen. Deze gebieden worden ecologisch beheerd en zijn opgenomen in provinciaal beleid. Indiener constateert dat de ecologische verbinding bij de 's-Gravendamseweg spaak loopt door bebouwing, het VAB-terrein en woonboten. Indiener pleit ervoor om bij toekomstige uitbreiding van het VAB-terrein het ontbrekende deel van de ecologische structuur te	Wij delen deze constatering, maar op dit moment liggen er geen kansen om hier concreet iets aan te doen.	Geen.

	herstellen, door de zone te versterken tussen spoor en vaart en te verlengen tot de Fagelsloot, waarmee een verbinding naar Klein Leeuwenhorst kan worden gerealiseerd.		
13.5	Indiener constateert dat de Coepelduynen geïsoleerd liggen, en dat zones aan weerszijde van bebouwd gebied van Noordwijk aan Zee kunnen ontwikkeld worden als ecologische verbindingen. Indiener stelt dat het duingebied langs de boulevards open moet blijven, en dat de Steilrand van het Middengebied verder ontwikkeld zou moeten worden als ecologische verbinding.	Zie antwoord 13.4.	Geen.
13.6	Met betrekking tot corridorstudie N206: indiener vindt dat met zowel de studie als de besluitvorming rond extra infrastructuur moet worden gewacht tot de effecten van de net aangelegde Rijnlandroute en de aanpassingen daaraan duidelijk en meetbaar zijn.	Diverse modelberekeningen laten al zien dat de N206 hoogstwaarschijnlijk onvoldoende soelaas zal bieden wanneer de (grote) bouwlocaties in de regio gerealiseerd zijn. Door op tijd met deze studie te beginnen en ruimtelijke ontwikkeling, mobiliteitsmaatregelen en leefbaarheid in relatie tot elkaar te beschouwen hopen we een verkeersinfarct in de regio te voorkomen.	Geen.
13.7	Met betrekking tot N206-N208 met de aftakking naar Station Hillegom: indiener stelt dat er maximaal maatschappelijke weerstand is in de Bollenstreek. Het maatschappelijke en economische nut van de weg is beperkt, en het doorsnijdt de streek. Het gaat ten koste van bollenareaal, cultuurhistorische waarde, biodiversiteit, recreatiedruk.	Zie antwoord 18.4.	Geen.
13.8	N208 verlengde 2e Poellaan Lisse-A44. Indiener stelt dat de nut en noodzaak van deze verbinding op dit moment niet is aangetoond en de resultaten van de MER nog niet bekend zijn (gemaakt).	Zie antwoord 18.4.	Geen.
13.9	Indiener roept op om de samenwerking tussen overheden, maatschappelijke organisaties en wetenschap weer te intensiveren, beginnend met het concretiseren van de uitgangspunten uit het programma en het gezamenlijk zoeken naar woningbouwlocaties.	We blijven graag in gesprek.	Geen.

14.	**Milieudefensie**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
14.1	Indiener onderschrijft de zienswijze van Milieuoverleg Duin- en Bollenstreek en heeft aanvullende opmerkingen op het Programma LGDG m.b.t. de regionale mobiliteitsmaatregelen Duin- en Bollenstreek. Indiener verzoekt om het Programma LGDG bij te stellen met de onderstaande punten.	We nemen kennis van uw zienswijze.	Geen.
14.2	Indiener bestrijdt dat nieuwe verkeersverbindingen nodig zijn en dat nieuwe verbindingen verkeersdruk verminderen. Indiener stelt dat nieuwe verbindingen nieuw verkeer uitlokt. Indiener stelt daarbij dat kwaliteit van het open landschap voor een fors deel verloren gaat bij het aanleggen van N-wegen. Indiener stelt ook dat de nut en noodzaak van de genoemde verbindingswegen niet zijn aangetoond en de MER resultaten nog niet bekend zijn.	Zie antwoord 18.4.	Geen.
14.3	Indiener stelt dat er een taak voor lagere overheden is om klimaatdoelen uit het klimaatakkoord te halen, en dat nieuwe wegen in de streek daar contra op zijn. Bovendien zijn de nieuwe wegen niet nodig voor de nieuw te bouwen woningen. Het bestaande mobiliteitsnetwerk voldoet, en voor het klein aantal woningen waar dit niet voor geldt zijn betere oplossingen te bedenken.	Zie antwoord 18.4.	Geen.
14.4	Indiener mist een integraal plan tot 2040 met een doorkijk naar 2050 voor het uitbreiden en verbeteren van het openbaar vervoer in combinatie met het gebruik van (snel)fiets en auto voor woon-werkverkeer in de DBS.	In het Programma is aandacht voor snelfietsroutes. Dit wordt in Holland-Rijnland verband opgepakt via RIA 1. Ontwikkelingen m.b.t. openbaar vervoer vallen onder het takenpakket van de Provincie.	Geen.
14.5	Indiener stelt dat door de genoemde nieuwe verbindingswegen de fijnmazigheid van het fietsnetwerk in de streek verloren gaat.	Zie antwoord 18.4.	Geen.
15.	**Holland Rijnland**		
	Samenvatting zienswijze		Overzicht aanpassingen

	Indiener steunt de ambities van het Programma LGDG en heeft hier ook financieel aan bijgedragen via de landschapsstrategie. Indiener constateert dat er veel raakvlakken zijn met de Regionale Investeringsagenda (RIA), waaronder projecten als doorfietsroutes, mobiliteitsaanpak, warmtenet, Regio Deal en het Groenblauw Raamwerk. Indiener pleit voor voortzetting van de samenwerking zodat programma's elkaar kunnen versterken, en geeft aan de Duin- en Bollenstreek te willen helpen bij realisatie van de LGDG-doelen en cofinanciering via het regionaal fonds van de RIA.	Wij zijn heel erg blij met de steun van Holland Rijnland, ook met de realisatie van de doelen van het Programma LGDG. De financiële bijdrage voor de landschapsstrategie en de cofinanciering via het regionaal fonds van de RIA helpen ons de doelen van het Programma LGDG te bereiken. Wij zien ook de genoemde raakvlakken met de RIA. Het Programma LGDG en de genoemde RIA projecten kunnen als vliegwiel naar elkaar toe werken We verheugen ons op de verder samenwerking.	Geen.
16.	**Theorie en Praktijk.**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
16.1	Indiener geeft aan dat er vanuit de bollenteeltsector al veel initiatieven voor verduurzaming zijn, maar dat dit onvoldoende erkend wordt. Indiener stelt dat het Programma LGDG zorgt voor achteruitgang.	We onderschrijven dat er vanuit de bollensector veel goede initiatieven voor verduurzaming plaats vinden. We delen de mening dat het Programma LGDG zorgt voor achteruitgang niet.	Geen.
16.2	Indiener vraagt of het klopt dat de visie en de keuzes buiten de raden van de betrokken gemeenten zijn omgegaan?	Het vaststellen van een programma onder de Omgevingswet is een bevoegdheid van het college van B&W. Zie antwoord 22.9.	Geen.
16.3	Indiener stelt dat het Programma LGDG MER-plichtig is.	In 5.1 van het programma is verwoord waarom voor dit programma geen aparte MER is gevolgd.	Geen.
16.4	Indiener is van mening dat doelen van emissieloos telen bovenwettelijk zijn en bijkomende eisen niet in het Programma LGDG opgenomen mogen worden.	Zie antwoord 8.2.	Geen.
16.5	Indiener verzoekt de term GBM te vervangen door MBP: MilieuBelastingPunten.	De term gewasbeschermingsmiddelen is opgenomen in het Programma na gesprekken met de sector. Zie antwoord 8.2.	Geen.

16.6	Indiener stelt dat de bollensector al veel bijdraagt aan een landschap waarin natuur, water, biodiversiteit én teelt elkaar versterken, en dat dit te weinig erkent wordt. Indiener eist een reset van de doeleinden op blauwgroene dooradering.	Wij zien dat de bollensector bijdraagt aan een landschap waarin natuur, water, biodiversiteit en teelt elkaar versterken. We vinden de regiocertificering als middel daar een mooi voorbeeld van. Groenblauwe dooradering is belangrijk voor verhoging biodiversiteit en voldoende zoetwater.	Geen.
16.7	Indiener stelt dat er meer grond nodig is om biologische teelt levensvatbaar te maken. Dit gaat ten koste van andere ruimteclaims en geeft meer druk op de schaarse ruimte.	Dit nemen wij ter kennisgeving aan.	Geen.
16.8	Indiener heeft bezwaar tegen de voorgestelde koppeling van de N206 met de N207. Indiener geeft een alternatief mee; verbeter de oostelijke afvoerstructuur vanaf Hillegom en Lisse.	Zie antwoord 18.4.	Geen.
16.9	Indiener eist dat er geen beleid wordt gemaakt zonder instemming van de sector.	Voor het opstellen van het beleid is het volgen van een participatieproces een vereiste. Dit betekent dat de sector daarin een eigen bijdrage kan leveren.	Geen.
16.10	Indiener eist dat bureau KuiperCompagnons uit het Programma LGDG-proces stapt.	Zie antwoord 22.1.	Geen.
16.11	Indiener eist gelijke bouwmogelijkheden, groeimogelijkheden en eenduidige regelgeving voor alle bollenkwekerijen.	Zie antwoord ‘Aangepaste zonering om een meer gelijk speelveld voor de ondernemers te creëren’ in samenvatting en rode draad.	Zie samenvatting en rode draad.
16.12	Indiener eist behoud van agrarische grond en ruimte voor overblijvers.	Juist met dit programma wordt beoogd het bestaande 1e klas bollenteelt areaal te behouden en de overblijvers perspectief te bieden.	Geen.
16.13	Indiener eist reset op alle planologische landschapseisen.	Dit is geen speerpunt van de landschapsstrategie. Zie antwoord 16.12.	Geen.
16.14	Indiener eist bestuurders die trots zijn op de Bollenstreek en zich uitspreken tegen de framing op de bollensector.	Onze bestuurders zijn trots op de Bollenstreek en het behoud hiervan.	Geen.
16.15	Indiener eist juridische voorbereiding op handhavingsverzoeken van ngo's, Vollenbroek en burgers.	Dit nemen wij ter kennisgeving aan.	Geen.

16.16	Indiener eist de verwijdering van WVG en onteigening uit het programma.	Zie antwoord 9.10.	

17.	**CultuurHistorisch Genootschap**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
17.1	Indiener stelt dat het van groot belang is dat er een goede samenwerking en afstemming is tussen de vijf gemeenten in de Duin- en Bollenstreek. Het programma LGDG zal hier als vervolgstap op de ISG een belangrijke bijdrage leveren voor bescherming en behoud van het unieke landschap in de streek. Indiener kan zich vinden in meerdere uitgangspunten van het programma, waaronder water en bodem sturend, vitaal landschap als drager, etc. Indiener spreekt zijn waardering uit over de landschapsstrategie die is opgesteld.	Wij danken u voor deze waardering.	Geen.
17.2	Indiener kan zich vinden in de uitgangspunten; het openhouden van het buitengebied, het behouden van bollenteeltareaal, een klimaatbestendige bollenteelt, kwaliteitsverbetering van het landschap en vergroten van biodiversiteit.	Wij verheugd met het onderschrijven van de uitgangspunten van het Programma.	Geen.
17.3	Indiener vindt het positief dat er is gekozen om afscheid te nemen van de versnipperde GOM-locaties en vooral geclusterd en aansluitend aan de woonkernen wordt gezocht naar bouwmogelijkheden die beter aansluiten bij de woningbehoefte van de streek.	Wij nemen hier kennis van.	Geen.
17.4	Indiener geeft aan dat er in het programma wordt gesproken van de volgende passage ‘het Programma LGDG is een uitwerking van omgevingsvisies van de vijf Greenportgemeenten. Ingeval van strijdigheid tussen het Programma LGDG en de omgevingsvisies is het Programma LGDG in principe leidend.’. Indiener geeft aan: 1) de kanttekening wordt geplaatst dat er voorbij wordt gegaan aan de primaire verantwoordelijkheid van de gemeenteraden (vanwege hun kaderstellende rol) voor een goede ruimtelijke inrichting van de gemeente, 2) gezien de vele open vragen in het programma moeten de gemeenteraden kritisch kijken naar de uitholling van hun functie.	Zie antwoord 22.9 en 22.10. Uiteraard respecteren wij de kaderstellende rol van de gemeenteraden.	Geen.

17.5	In het programma staat vermeld dat water en bodem sturend zijn in de keuze voor woningbouwlocaties en dit daarbij alleen op locaties is met zandgronden. Dit staat haaks op een aantal andere principes; 1) dit is namelijk eersteklas bollengrond die voor de sector heel belangrijk is, 2) het gaat voorbij aan het concept van een waterwoonwijk waar wonen wordt gecombineerd met waterberging en recreatief groen, 3) het is tegenstrijdig met de bouwstenen van de provincie die zijn opgesteld voor water en bodem sturend waarbij de Bollenstreek wordt aangemerkt als beschermd bodemwater gebied.	Water en Bodem Sturend is leidend voor de doelen van het ZH-PLG en het Programma. Het toekennen van functies is hieraan ondergeschikt.	Geen.
17.6	Indiener stelt dat het aangeven van uitbreidingslocaties op gronden die een agrarische bestemming hebben zoals Ruigenhoek, Eikenhorstlaan en Pilarenlaan prijsopdrijvend zullen werken. Een alternatief kan een vertrouwelijke bijlage zijn of een zoeklocaties met asterisk.	Wij nemen dit voor kennisgeving aan.	Geen.
17.7	Indiener spreekt de waardering uit voor het uitgebreide participatieproces en onderkennen de complexiteit van de ruimtelijke puzzel.	Dank voor deze waardering.	Geen.
17.8	Indiener stelt dat de Alliantie Bollenstreek, waar CHG onderdeel van is, een aantal essentiële vragen heeft gesteld op 14 maart 2025 en daar geen reactie op is ontvangen.	Op deze vragen is een mondelinge reactie gegeven tijdens de experttafelbijeenkomsten. Het indienen van zienswijzen was toen nog niet mogelijk.	Geen.
17.9	Indiener verzoekt een genuanceerde opstellen wat betreft het optimaliseren van kavels voor het bollenareaal. Dit mag niet ten koste gaan van cultuurhistorische en landschappelijke elementen.	Wij nemen hier kennis van.	Geen.
17.10	In het programma wordt aangegeven dat de droogmakerijen als eerste te maken krijgen met verzilting. Indiener is van mening dat bij het vinden van tegenmaatregelen eerst moet vaststaan waar de verzilting vandaan komt en welke wetenschappelijke maatregelen in de Bollenstreek het meest effectief zijn.	Zie antwoorden bij zienswijze 6.	Zie zienswijze 6.
17.11	Indiener kan zich goed vinden in het opnemen van het omzomen van bedrijfsbebouwing met streekeigen beplanting.	Wij nemen hier kennis van.	Geen.

17.12	Indiener baart zorgen over de plannen rond Hillegom en stelt dat de locatie Pastoorslaan niet zomaar ingezet kan worden, omdat het een reservelocatie was in het verleden voor een specifieke opdracht (die al lang is afgerond). Het betreft hier eersteklas bollengrond met een hoge cultuurhistorische waarde.	Zie antwoord 18.2.	Geen.
17.13	Indiener kan zich niet vinden in de opmerkingen over de Zanderij. Indiener geeft aan dat de Zanderij een onderdeel is van een brede strandwal met eersteklas bollengrond. Alle zanderijen vormen met elkaar één aangesloten zanderijenlandschap met een hoge cultuurhistorische waarde. De lintbebouwing die er is langs de 1e en 2e Loosterweg, Stationsweg en Wilhelminalaan is onderdeel van deze cultuurhistorische kenmerken. Ook in de Omgevingsvisie staan er twee zichtlijnen aangegeven over de bollenvelden van de Pastoorslaan en Zanderij.	In de Omgevingsvisie Hillegom staan geen zichtlijnen aangegeven over de bollenvelden van de Pastoorslaan en de Zanderij.	Geen.
17.14	Indiener stelt dat het aantal hectare bollengrond als ondergrens (2.625 ha) niet meer terugkomt in het programma. Indiener geeft aan dat er niet getornd mag worden aan deze aantal hectares en wijst erop dat dit getal is vastgesteld in de evaluatie van de ISG.	Zie antwoord 22.2.	Geen.
17.15	Indiener stelt dat zij tegen de uitbreidingen zijn van infrastructuur omdat dit ten koste kan gaan van hectares eersteklas bollengrond en veel cultuurhistorische elementen doorkruist. Daarnaast zal de doortrekking van de weg naar het station aanzet geven tot verstedelijking.	Zie antwoord 18.4.	Geen.
17.16	Indiener stelt dat in de bijlage van het programma is aangegeven dat er voor de oost-west verbinding noordelijke ontsluitingsweg ongeveer 10 hectare grond nodig is. Deze schatting is verre van realistisch.	Uit onderzoek moet blijken wat het werkelijke ruimtebeslag is voor deze mobiliteitsmaatregel.	Geen.
17.17	Indiener stelt dat de woningbouwopgave uit het programma voor Hillegom groter is dan afgesproken, vanwege de woningzoekenden uit andere regio's. Daarnaast betekent 130% van de plancapaciteit programmeren een nog verdere aanslag op kwetsbare bollengronden.	Zie antwoord 18.2.	Geen.
17.18	Indiener stelt vraagtekens bij de berekening van het ruimtebeslag voor de resterende greenportwoningen. In 2024 zijn er al meer dan	Zie antwoord 18.2.	Geen.

	200 bouwtitels verkocht, dan zou er niet 50, maar 40 hectare overblijven.		
17.19	Op pagina 48 van het programma wordt gesteld dat compensatie van bollengrond op graslanden alleen als laatste middel wordt ingezet. Daarbij wordt alleen gesproken van biologische argumenten, maar er zijn ook landschappelijke argumenten om dat niet te doen.	Hiervan wordt kennis genomen.	Geen.
17.20	Indiener stelt dat in het programma staat aangegeven dat het landschap is verdeeld in vier zones waardoor ten oosten van de trekvaart het bollengebied anders wordt gewaardeerd dan ten westen van de trekvaart. Bij deze zonering wordt voorbij gegaan aan de historische ontwikkeling van deze gebieden. De verschillende bollengebieden zijn niet met elkaar te vergelijken en hebben elk hun landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten. Dat maakt het ene bollengebied niet waardevoller dan het andere. Het verschil in beleid bij de vier zones, wat betreft de kwalitatieve openheid en de grootte van bedrijfsbebouwing, gaat voorbij aan de historische en landschappelijke achtergronden.	Zie antwoord 'Aangepaste zonering om een meer gelijk speelveld voor de ondernemers te creëren' in samenvatting en rode draad.	Zie samenvatting en rode draad.

Hillegom

18	**Inwoner 1**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
18.1	Indiener uit zorgen over het voornemen om woningbouw te realiseren op bollengrond in de Bollenstreek. Indiener dringt aan om te kiezen voor alternatieve locaties buiten de Bollenstreek waar woningbouw minder impact heeft op woningbouw, landschap en cultuurhistorie en dus het plan om te bouwen op bollengrond te heroverwegen.	Op basis van de huidige Intergemeentelijke Structuurvisie Greenport 2009 en 2016 DBS en Provinciaal Omgevingsbeleid zijn maximaal 600 greenportwoningen in de Duin- en Bollenstreek (ook) op bollengrond toegestaan. Dit zijn bestaande ruimtelijke rechten. In plaats van greenportwoningen wordt in het Programma LGDG voorgesteld om bij een aantal kernen op deze hectares reguliere woningen te bouwen, waarvan 65% betaalbare woningen. Uit regionale woningbehoefteonderzoeken blijkt, dat er een groot tekort is aan betaalbare woningen voor alle leeftijdsgroepen.	Geen.
	Deel 2		
18.2	Met betrekking tot leefbaarheid en de Zanderij vraagt de indiener: 1) waarom kiest de gemeente ervoor om een van de laatste open groengebieden te bebouwen, terwijl er binnen bestaande stedelijk gebied nog alternatieve locaties zijn?, 2) op basis van welke criteria wordt bepaald dat een gebied geschikt is voor bebouwing, als het zoals in het geval [van de Zanderij] juist waardevol is door de omliggende bebouwing en het contrast benadrukt?, 3) wordt in het ruimtelijk afwegingskader meegenomen dat het verdwijnen van zulke enclaves leidt tot monotone bebouwing en verlies van landschappelijk kwaliteit?, 4) waarom wordt er gekozen voor uitbreiding in het buitengebied als het beleid juist inzet op bouwen binnen bestaande stadsgrenzen?, 5) wat is de visie van het college op het behoud van open ruimte in de toekomst als de Zanderij eenmaal is bebouwd? Wat blijft er dan nog over?	In het Programma LGDG zijn verschillende zoekgebieden voor woningbouw opgenomen (waaronder de Zanderij), die nog nader onderzocht moeten worden mede op criteria (omgevingskwaliteit, financiële haalbaarheid, cultuurhistorie, gezonde en veilige leefomgeving, landschappelijke inpassing, water en bodem sturend e.d.), die door de Provincie Zuid-Holland worden gesteld. De locatie Zanderij ligt in de nabijheid van het NS-station en het centrum van Hillegom en is omringd door bebouwing en sportveldencomplex. Uit een recent woningbehoefte- en locatie-onderzoek blijkt dat er tot 2040 binnenstedelijk onvoldoende ruimte beschikbaar is voor woningbouw. In nauwe samenwerking met de andere gemeenten en de provincie vinden er nog nadere onderzoeken plaats. De KAVB/LTO wordt hier ook bij betrokken. Ook de onderlinge verdeling van de maximaal 50 hectare moet tussen de gemeenten nog plaatsvinden. De gemeenteraad neemt uiteindelijk een besluit, waarop inspraak mogelijk is. Naar verwachting zullen de gemeenteraden eind 2026 een besluit nemen, zodat	Geen.

		Provinciale Staten dit juridisch kunnen borgen in het Provinciale Omgevingsbeleid in 2027. Het is dus nog niet zeker welke locatie en op hoeveel hectare woningbouw in een gemeente gaat plaatsvinden.	
18.3	Met betrekking tot bollencultuurlandschap en de Zanderij vraagt de indiener 1) op welke wijze is het bollencultuurlandschap meegewogen in de ruimtelijke afweging en milieueffectrapportages voor het plan, 2) waarom kiest de gemeente voor een ruimtelijke ontwikkeling die het historisch landschap aantast in plaats van kwaliteit als uitgangspunt te nemen?	Voorafgaand aan het aanwijzen van woningbouwlocaties in het buitengebied van de DBS is een Omgevingseffectrapportage (OER) benodigd. Dit onderzoek moet nog plaatsvinden. In een Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) wordt een afwegingskader en alternatieven opgenomen. Hierop is ook inspraak mogelijk. Op basis van de OER kan de gemeenteraad een definitieve woningbouwlocatie aanwijzen.	Geen.
18.4	Indiener stelt dat de voorgestelde aftakking van de N206 naar het station haaks staat op de doelstellingen van rust, veiligheid en duurzaamheid die vastgesteld zijn in de Omgevingsvisie Hillegom. Indiener vraagt: 1) waar is de integrale afweging van de plannen met de uitgangspunten van de omgevingsvisie terug te vinden?, 2) wat zijn de verwachte gevolgen van deze infrastructuurmaatregel voor geluid, luchtkwaliteit, verkeersveiligheid en leefbaarheid? En hoe worden de risico's gemitigeerd?, 3) waarom wordt gekozen voor extra verkeersstromen richting het dorpscentrum?, 4) is onderzocht wat de impact is op bestaande verkeersknelpunten en woonstraten, 5) waarom worden fiets- en voetgangersverbindingen niet als prioriteit ontwikkeld, in plaats van nieuwe wegen voor autoverkeer, 6) is er onderzocht of het versterken van bestaande OV-knooppunten buiten Hillegom niet beter past binnen een duurzame mobiliteitsvisie?	De doortrekking van de N207 naar de N206 met een aftakking naar NS-station is nog in onderzoeksfase en er zijn nog geen besluiten genomen. Dit onderzoek is geen onderdeel van het Programma LGDG, maar onderdeel van het Maatregelpakket Mobiliteitsaanpak Noordelijke Duin- en Bollenstreek, dat uitgevoerd wordt in Holland Rijnland verband met de beide provincies Noord- en Zuid-Holland, Vervoersregio Amsterdam en de gemeenten Haarlemmermeer, Hillegom, Lisse, Teylingen en Noordwijk. Voor dit onderzoek is een OER met een afwegingskader en alternatieven benodigd, wanneer dit in een volgende fase komt. De omgeving wordt hierin nauw betrokken in een participatieproces. Zie ook pagina 70 van het Programma LGDG voor afspraken in het kader van mobiliteitsmaatregelen. We zullen uw vragen/opmerkingen alvast meegeven aan de projectleider van dit onderzoek. Bovendien is er nog geen enkel besluit genomen, zoals vermeld. Er is gestart met de eerste fase (haalbaarheidsstudie). Deze fase is in twee parallelle sporen op te delen. Het eerste deel omvat een haalbaarheidsonderzoek naar maatschappelijk draagvlak. Het tweede deel is een meer technisch	Geen.

		gerichte verkenning naar wat er in een tweede fase zou moeten gebeuren. Belangrijke elementen daarbij vormen de kruising met het spoor en de mogelijkheid om de verbinding in fasen te realiseren. De verkenning resulteert in een besluit over het vervolgproces. De verkenningsfase is in 2025/2026 afgerond. Dit leidt uiteindelijk tot de conclusie of en onder welke condities er naar fase 2 kan worden overgegaan (zie ook p. 71). In de ontwerp Actualisatie Omgevingsvisie Hillegom 2025 is deze voorgestelde aftakking naar het NS-station ook opgenomen op basis van het eerder vastgestelde Mobiliteitsplan.	
18.5	Met betrekking tot het Draka-terrein vraagt de indiener: 1) waarom is het bedrijventerrein Draka niet opgenomen in de planvorming als potentiële woningbouwlocatie, terwijl dit beter aansluit bij de uitgangspunten van duurzame en compacte stadsontwikkeling?, 2) heeft de gemeente overleg gevoerd met de ontwikkelaar, provincie of regio om herontwikkeling van Draka alsnog mogelijk te maken? Zo nee, waarom niet?	Het Programma LGDG gaat alleen over het buitengebied. Het Draka-terrein is binnenstedelijk gebied en daarom niet meegenomen in het Programma LGDG. In de Actualisatie Omgevingsvisie Hillegom 2025 en het Volkshuisvestingsprogramma is/wordt het Draka-terrein wel opgenomen als uitdrukkelijke wens om te transformeren naar woningbouw. Hierover zijn al geruime tijd gesprekken gaande met zowel ontwikkelaar als provincie e.d.	Geen.
18.6	Indiener roept op 1) af te zien van voorgenomen bebouwing op de Zanderij, 2) de plannen voor de aftakking van de N206 naar het NS-station en Hillegom als OV-knooppunt kritisch te heroverwegen, 3) voortvarend te kijken naar herontwikkeling van het Draka-terrein.	We hebben kennisgenomen van uw oproep.	Geen.
19	**Inwoner 2**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
19.1	Indiener stelt dat bebouwing van de Zanderij een definitief verlies van waardevolle rust- en ruimtebeleving zal veroorzaken. Indiener vraagt: in de oorspronkelijke omgevingsvisie was er geen sprake van bebouwing van de Zanderij. Waarom is er nu sprake van bouwen van woningen op 1e klas bollengrond?	Het klopt dat in de Omgevingsvisie Hillegom de locatie Pastoorslaan-Zuid als reservelocatie woningbouw is opgenomen. Om de keuzemogelijkheden te vergroten is ook gezocht naar andere locaties. De locatie Zanderij voldoet aan de voorwaarden vanuit water en bodem sturend en is daarnaast ook gunstig gelegen nabij het NS-station en het centrum van Hillegom. Daarom is deze locatie als zoekgebied in het Programma LGDG opgenomen.	Geen.

		Zie ook antwoord vraag 18.2.	
19.2	Indiener is het niet eens met de redenering dat de Zanderij 'toch al is omsloten door woningen'. Indiener vraagt waar de redenering dat dit zo is vandaan komt.	Feitelijk is de Zanderij omringd door bebouwing en sportvoorzieningen.	Geen.
19.3	Indiener stelt dat de bebouwing op de Zanderij onomkeerbare aantasting van karakteristiek bollencultuurlandschap en erfgoed is. Indiener vraagt: hoe ziet u de toekomst van Hillegom als het karakteristieke bollencultuurlandschap teniet wordt gedaan?	Zie antwoord 18.2 en 18.3.	Geen.
19.4	Het versterken van het openbaar vervoer mag niet ten koste gaan van de lokale leefomgeving. Het is beter om te investeren in een goede regionale ontsluiting en kwalitatieve OV-verbindingen zonder de dorpse schaal en rust op te offeren.	Zie antwoord 18.2. Er is een tekort aan betaalbare woningen. In de Omgevingsvisie Hillegom staat een veilige en gezonde leefomgeving centraal.	Geen.
19.5	Indiener vraagt waarom het bedrijventerrein Draka niet is meegenomen in het PLGDG. Indiener stelt dat het terrein vanwege de ligging en schaalgeschiktheid een logische plek is om te verdichten met woningen. Indiener vraagt wat het plan is voor het bedrijventerrein Draka.	Zie antwoord 18.5.	Geen.
20	**The Tulip Barn**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
20.1	Indiener roept om in het definitieve omgevingsplan ruimte te maken voor [kleinschaligere toeristische initiatieven] zoals The Tulip Barn, die bijdragen aan spreiding van toerisme, versterking van de streekidentiteit, recreatieve kwaliteit én behoud van het bollenerfgoed. Indiener stelt dat zekerheid van de gemeente Hillegom voor steun en waardering van het initiatief nodig is om The Tulip Barn te kunnen laten doorgroeien naar een duurzame, toekomstbestendige en betekenisvolle toeristische bestemming.	We zullen uw verzoek inbrengen bij het lopende proces van het opstellen van het Omgevingsplan.	Geen.
21	**Inwoner 3**		

21.1	Indiener stelt dat bebouwing van de Zanderij een definitief verlies van waardevolle rust- en ruimtebeleving zal veroorzaken. Indiener vraagt: in de oorspronkelijke omgevingsvisie was er geen sprake van bebouwing van de Zanderij. Waarom is er nu sprake van bouwen van woningen op 1e klas bollengrond?	Zie antwoord 18.2.	Geen.
21.2	Indiener is het niet eens met de redenering dat de Zanderij 'toch al is omsloten door woningen'. Indiener vraagt waar de redenering dat dit zo is vandaan komt.	Zie antwoord 19.2.	Geen.
21.3	Indiener stelt dat de bebouwing op de Zanderij onomkeerbare aantasting van karakteristiek bollencultuurlandschap en erfgoed is. Indiener vraagt: hoe ziet u de toekomst van Hillegom als het karakteristieke bollencultuurlandschap teniet wordt gedaan?	Zie antwoord 18.2.	Geen.
21.4	Indiener stelt dat de geplande aftakking van de verbindingsweg N207 – N206 naar het NS-station en het plan om Station Hillegom als NS-knooppunt te ontwikkelen haaks staat op het belang van het beschermen, behouden en versterken van de ruimtelijke kwaliteit, dorpskarakteristiek en leefomgeving zoals vastgesteld in de Omgevingsvisie Hillegom. Dit vanwege de te verwachten geluidsoverlast, luchtvervuiling, veiligheidsrisico's, parkeerdruk, extra vervoersstromen en mogelijke verdichting. Indiener vraagt: 1) hoe wilt u dit realiseren, 2) wederom 1e klas bollenvelden opofferen?, 3) moet er nog meer verkeer door de Wilhelminalaan, 2e Loosterweg en de Stationsweg?	Zie antwoord 18.4.	Geen.
21.5	Indiener stelt dat de aftakking van de verbindingsweg zal leiden tot meer doorgaand verkeer, negatieve impact op de verkeersveiligheid en meer druk op bestaande infrastructuur. Indiener vraagt welke oplossingen u in gedachten heeft.	Zie antwoord 18.4.	Geen.
21.6	Het versterken van het openbaar vervoer mag niet ten koste gaan van de lokale leefomgeving. Het is beter om te investeren in een goede regionale ontsluiting en kwalitatieve OV-verbindingen zonder de dorpse schaal en rust op te offeren.	Zie antwoord 18.4.	Geen.
21.7	Indiener vraagt waarom het bedrijventerrein Draka niet is meegenomen in het PLGDG. Indiener stelt dat het terrein vanwege de ligging en schaalgeschiktheid een logische plek is om te verdichten met woningen. Indiener vraagt wat het plan is voor het bedrijventerrein Draka.	Zie antwoord 18.5.	Geen.
22	**Inwoner 4**		
22.1	Indiener stelt dat er een gebrek aan transparantie en onafhankelijke procesgang is. Indiener vraagt om volledige	De opdrachtverlening door de vijf colleges is gebaseerd op een openbare aanbesteding via Stichting Rijk waar	Geen.

	transparantie over de opdrachtverlening aan het bureau KuiperCompagnons, inclusief eventuele belangenverstrengeling, en verzoek om een onafhankelijk herbeoordeling van het participatieproces.	meerdere deskundige bureaus aan hebben deelgenomen. Bureau KuiperCompagnons is daarbij geselecteerd op basis van vooraf vastgestelde criteria. De expertise van dit bureau staat niet ter discussie. Het participatieproces is begeleid door bureau Necker.	
22.2	Indiener stelt dat er een tegenstrijdigheid is tussen de visie op woningbouw en infrastructuur en het behoud van 2.625 hectare eersteklas bollengrond in het Programma. Indiener vraagt: 1) wilt u de juridische bescherming van 2.625 ha eersteklas bollengrond nu voorgoed vastleggen. 2) wilt u zich uitspreken voor de juridische en bestuurlijke bescherming van het huidige bollenareaal, de 2.625 hectare eersteklas bollengrond en garanderen dat het agrarisch gebruik van het buitengebied van met name Hillegom het uitgangspunt is bij ruimtelijke besluitvorming, 3) kunt u aangeven met welke bestuurlijke en juridische instrumenten u deze uitgangspunten gaat borgen (lange en korte termijn), 4) kunt u een onafhankelijk landschappelijk afwegingskader geven voordat locaties voor woningbouw of infrastructuur worden aangewezen, 5) kunt u volledige transparantie geven over eigendomsverhoudingen zodat duidelijk wordt of en hoe grondspeculatie het plan beïnvloedt, 6) wanneer er toch compensatie nodig is, kunt u aanpassen in het PLGDG dat dit vooraf geregeld en afgerond wordt.	Uitgangspunt is het behoud van het huidige bollenteeltareaal. Als bollengrond voor andere doeleinden wordt gebruikt of ingezet, geldt altijd het compensatiebeginsel/ bollengrondcompensatiefonds. In het najaar 2025 wordt de Heijkoopkaart door Provincie Zuid-Holland in samenwerking met gemeenten en stakeholders geactualiseerd. Op deze kaart staat de eerste- en tweedeklasbollengrond aangegeven. Door deze update wordt inzicht gegeven in de feitelijke stand van zaken van eerste- en tweedeklasbollengrond. Juridische borging van het bollenteeltgebied vindt ook plaats in de Omgevingsverordening Zuid-Holland. Inzicht in de bestaande eigendomsverhoudingen is te verkrijgen via het Kadaster.	Geen.
22.3	Met betrekking tot zoekgebieden voor woningbouw vraagt indiener: 1) onderschrijft het college van Hillegom dan dus wel het behoud van 2.625 ha eersteklas bollengrond, 2) hoe kunt u dit uitleggen gezien het feit dat Hillegom de zoeklocaties zelf heeft aangewezen?, 3) wat is de onderliggende woningbouwbehoefte die deze uitbreidingsdrift rechtvaardigt, specifiek voor Hillegom? Indiener verzoekt het college: 1) spreek u expliciet uit dat Hillegom geen opvanggemeente is of zal worden voor regionale ‘restopgaven’, 2) stel een helder ruimtelijk afwegingskader op waarbij behoud van eersteklas bollengrond prioriteit heeft boven stedelijke uitbreiding, 3) houd vast aan de afspraken uit het Pact van Teylingen en werk samen aan een evenwichtige regionale verdeling van opgaven.	Zie beantwoording 22.2. Zie beantwoording 18.1. en 18.2 De gemeente is gehouden aan de afspraken die gemaakt zijn in de Regionale Woonagenda van Holland Rijnland. In het Volkshuisvestingsprogramma, dat in voorbereiding is, is de woningbehoefte tot 2040 opgenomen.	Geen.
22.4	Met betrekking tot zoekgebieden, mobiliteit en de ISG vraagt indiener: 1) welke woningbouwbehoefte rechtvaardigt het	Zie beantwoording 18.1.	Geen.

	aanwijzen van grote zoekgebieden voor woningbouw specifiek in Hillegom?, 2) waarom is gekozen voor een volledig nieuwe ISG, in plaats van een actualisatie van de bestaande visie, 3) waarom wordt al over aanleg van een weg gesproken, terwijl het onderzoek nog loopt, 4) kunt u mij verzekeren dat er geen koppeling bestaat of gemaakt is of wordt tussen de aanleg van een weg gesproken, terwijl het onderzoek nog loopt?, 5) zijn alle landschappelijke en ecologische effecten van de aanleg van een verbindingsweg en aftakking voldoende onderzocht, 6) gaat u alsnog minder ingrijpende, kosten-efficiënte alternatieven onderzoeken, 7) gaat het met betrekking tot de verbindingsweg over een intentie, reservering of al genomen besluit? 8) welke woningbouwbehoefte rechtvaardigt het aanwijzen van grote zoekgebieden voor woningbouw specifiek in Hillegom? 9) is het nu lopende onderzoek een onderzoek om te rechtvaardigen dat er een weg moet komen of is dit onderzoek om aan te tonen of er mogelijk een weg moet komen? 10) bent u bereid de planvorming van het tracé ten zuiden van Hillegom op te schorten in afwachting van het lopende provinciale onderzoek naar de aansluiting op de A44 bij Sassenheim?	Zie beantwoording 19.1. Het Programma LGDG is een herziening van de huidige ISG, maar gaat ook over bredere opgaven onder andere op het gebied van klimaat, natuur, water en biodiversiteit. Zie beantwoording 18.3 en 18.4.	
22.5	Met betrekking tot leefbaarheid, bodem en waterkwaliteit vraagt de indiener: 1) hoe wordt de bodemkwaliteit beschermd bij herbestemming van landbouwgrond? 2) hoe wordt waterberging gecombineerd met behoud van agrarisch gebruik?, 3) op welke manier wordt de leefbaarheid in en rond Hillegom gewaarborgd bij verdere verstedelijking?	De uitvoerende maatregelen komen aan de orde in een uitvoeringsagenda.	Geen.
22.6	Indiener stelt dat het college van Hillegom de woningbouwlocaties Pastoorslaan en Zanderij zelf heeft opgegeven. Indiener vraagt: 1) kunt u aangeven wat de motivatie is geweest in dit zo voor te stellen?, 2) hoe staan andere gemeenten tegenover deze opstelling van Hillegom?	Zie beantwoording 19.1.	Geen.
22.7	Indiener maakt bezwaar tegen het aanwijzen van de Pastoorslaan-Zuid en de Zanderij als zoeklocaties voor woningbouw. Indiener vraagt: 1) bent u bekend met de reactie van Provincie Zuid-Holland, waarin wordt gesteld dat de Pastoorslaan niet als bouwlocatie wordt erkend?, 2) waarom gebruikt u de term ‘reservelocatie’ terwijl deze geen enkele juridische of beleidsmatige status meer heeft en de oorspronkelijke onderbouwing is komen te vervallen?, 3) op basis van welke analyse of behoefte wordt voorgesteld om toch woningbouw te overwegen op deze uiterst waardevolle	Sinds 2008 is de Pastoorslaan-Zuid (op basis van een locatie-onderzoek) door de gemeenteraad van Hillegom aangewezen in de Structuurvisie Hillegom en vanaf 2018 in de Omgevingsvisie Hillegom als reserve woningbouwlocatie. Het aanwijzen van een reservelocatie is nog steeds een autonome bevoegdheid van de gemeenteraad. Deze reservewoningbouwlocatie is ook opgenomen in de ISG. Zie beantwoording 18.1 en 18.2.	Geen.

	gronden?, 4) heeft u met buurgemeente afspraken gemakt over de verdeling van woningbouwdruk op bollengronden. Zo ja, welke afspraken?, 5) waarom volgt Hillegom niet het voorbeeld van Lisse, dat wél een helder en principieel bouwverbod op bollengronden hanteert?, 6) zijn er met de eigenaren van de gronden aan de Zanderij en Pastoorslaan in de afgelopen 24 maanden gesprekken geweest over de mogelijk herbestemming en tijdspad?, 7) bent u bereid de term 'reservelocatie' uit alle documenten, kaarten en passages van de visie te schrappen?, 8) bent u bereid de zoekgebieden Zanderij en Pastoorslaan te schrappen uit de stukken en kaarten?		
22.8	Indiener stelt met betrekking tot het Draka-terrein de volgende vragen: 1) waarom is het Draka-terrein niet opgenomen in de voorliggende visie, ondanks de centrale ligging en woningbouwpotentie?, 2) bent u met mij van mening dat het college een kans heeft laten liggen door geen regie te nemen bij de verkoop aan een ontwikkelaar?, 3) welke concrete stappen heeft het college tussen 2022 en nu gezet om herontwikkeling van het terrein bespreekbaar te maken?, 4) wat is er gedaan met de kennis dat het terrein een particuliere eigenaar kreeg? Heeft u bestuurlijk initiatief genomen? En zo ja, welk, 5) hoe weegt u het behoud van milieucategorie 4.3-bedrijven midden in het dorpshart af tegen de woningbouwopgave?, 6) wat is uw visie op de toekomst van het terrein: leegstand, verdere veroudering of transformatie?, 7) neemt u het Draka-terrein alsnog expliciet op als strategische her-ontwikkellocatie in de visie? Zo nee, waarom niet?, 8) bent u bereid bestuurlijk in overleg te gaan met de ontwikkelaar, provincie en regio (Holland Rijnland) om herontwikkeling naar woningbouw mogelijk te maken?, 9) verken de uitruilmogelijkheden voor milieubelastende bedrijvigheid naar locaties buiten de dorpskern of buiten de regio, 10) op welk moment en om welke reden is besloten het Draka-terrein niet op te nemen in de herziening van de PLGDG?, 11) waarom heeft het college niet aangehaakt bij de nieuwe bedrijventerreinstrategie van Holland Rijnland (september 2024) om dit terrein te herpositioneren?	Zie antwoord 18.5.	Geen.
22.9	Met betrekking tot de rol en betrokkenheid van de raad vraagt de indiener: 1) zijn aanpassingen of wijzigingen in het concept PLGDG door de raad aan te brengen?, 2) Bent u bereid deze aanpassingen door te voeren en binnen het overleg met de 5	De vijf gemeenteraden zijn in het voortraject van het Programma LGDG betrokken bij de totstandkoming van het Ontwerp Programma LGDG tijdens radenbijeenkomsten.	Geen.

	colleges en zich sterk te maken voor het standpunt van de Hillegomse raad?, 3) en in geval nee, waarom niet?	In de periode september t/m november worden de vijf gemeenteraden in de gelegenheid gesteld om wensen en bedenkingen in te brengen op het Ontwerp Programma LGDG. De raden ontvangen vooraf de ingebrachte zienswijzen en de Nota Zienswijzen met een voorgenomen reactie vanuit de vijf colleges.	
	Deel 2		
22.10	Indiener stelt dat stakeholders onvoldoende gehoord zijn in het proces. Daarnaast is het onacceptabel als de zienswijzen alleen door de stuurgroep worden afgehandeld (met een ogenschijnlijk vooringenomen opstelling), waarbij de stuurgroep een adviserende rol heeft aan het college. Ook is het vreemd dat de gemeenteraden hierbij niet betrokken worden en pas later in het proces. Indiener vraagt: 1) de zienswijzen ook voorafgaand aan advisering door de colleges te laten toetsen door (een afvaardiging van) de vijf gemeenteraden.	Bij de totstandkoming van dit Programma LGDG heeft een uitgebreid participatieproces plaatsgevonden. In twee rondes van elk drie bijeenkomsten zijn tussen februari en oktober 2024 gesprekken georganiseerd met inwoners, stakeholders, raadsleden en de colleges van burgemeester en wethouders. Ook hebben 2.854 inwoners en 120 jongeren hun mening gegeven via een online vragenlijst. Dat is een representatieve hoeveelheid. Zo kregen ook zoveel mogelijk inwoners de mogelijkheid om mee te praten over de toekomst van de Duin- en Bollenstreek. Daarnaast zijn 2 expertsessies gehouden met diverse stakeholders. Zie ook antwoord 22.9.	Geen.
22.11	Indiener stelt dat de bollengronden in de Duin- en Bollenstreek uniek en onvervangbaar zijn. De aanwijzing van woningbouw en infrastructuur bedreigt tientallen hectares eersteklas bollengrond. Dit staat haaks op het uitgangspunt 2.625 ha. Indiener vraagt: 1) voorgoed de gronden te borgen in het programma en de zoeklocaties rond Hillegom te schrappen, 2) het is wenselijk dat woningbouw wordt verspreid over de regio, met inzet van andere bestaande locaties zoals de voormalige GOM locaties, 3) overweeg het opstellen van een convenant met de sector voor bijvoorbeeld de komende 20 jaar over woningbouw en compensatie van bollengrond.	Met het Programma LGDG hebben we de ruimtelijke puzzel gelegd, waarbij het huidige aantal hectares aan 1e klas bollengrond behouden kan blijven, omdat er voldoende hectares in het gebied beschikbaar zijn voor bollengrondcompensatie, zoals opruimen van verrommeling en opwaarderen van 2e klas bollengrond.	Geen.
22.12	Indiener stelt dat Hillegom onevenredig belast dreigt te worden met regionale opgaven die buurgemeenten bewust sluiten. Indiener vraagt: 1) wat is de rol van Hillegom geweest in de keuze voor deze locaties?, 2) Wat is de ambitie van Hillegom met betrekking tot inwonersaantal?, 3) zijn deze keuzes afgestemd met andere colleges of autonoom ingebracht?, 4) wisten de	Zie antwoord: 18.2. Alle vijf colleges hebben met het Ontwerp Programma LGDG ingestemd.	Geen.

	andere colleges af van de inbreng van Hillegom en hebben zij hiermee ingestemd?		
22.13	Indiener stelt dat de noodzaak voor de verbinding tussen N207-N206 onvoldoende onderbouwd is en alternatieven niet zijn onderzocht. De tracés tasten veel waardevolle bollengrond aan. Alternatieven als een verbeterde N444 met goede aansluiting op de A44 en aftakking van N208 ten noorden van Hillegom de nieuwe Bennebroekerweg verdienen serieuze overweging.	Zie antwoord 18.4,	Geen.
22.14	Indiener stelt dat het Draka terrein strategisch gelegen is en een uitgelezen kans biedt voor woningbouw. Het is vreemd dat deze locaties volledig uit het programma LGDG is gehouden. Indiener vraagt: 1) het Draka terrein in samenwerking met andere partijen alsnog in te brengen als woningbouwlocatie en goede en veilige alternatieve locatie te zoeken voor een bedrijventerrein met milieucategorie 4.3, 2) verzoek om een transparante toelichting op de bestuurlijke keuzes rondom het Draka terrein, inclusief een tijdlijn vanaf het moment van aankoop, 3) het verzoek om een motivatie waarom het Draka terrein niet is opgenomen in het programma LGDG en enkele andere bedrijventerreinen wel, het argument dat de andere locaties wel ook al in de omgevingsvisie stonden kan geen legitieme reden zijn.	Zie antwoord 18.5.	Geen.
23.	**Stichting Vrienden van Oud Hillegom**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
23.1	Indiener stelt dat het participatieproces niet voldoet aan de eisen van open en betekenisvolle inspraak, met nauwelijks kans voor belanghebbenden om invloed uit te oefenen. De uitkomsten lijken vooraf bepaald. Indiener vraagt om: 1) een herziening van het participatieproces onder onafhankelijke begeleiding, 2) volle openheid over de opdrachtverstrekking en rol van bureau KuiperCompagnons, 3) beantwoording van de vraag of aanpassingen aan de kernkeuzes van het PLGDG nog mogelijk zijn.	Zie antwoorden 22.1 en 22.10.	Geen.
23.2	Indiener stelt dat er teveel nadruk ligt op woningbouw en infrastructuur, en te weinig op andere vraagstukken en bescherming van bollengronden. Indiener vraagt: 1) waarom wordt er niet vol ingezet op inbreiding en verdichting binnen bestaande kernen, 2) op welke gronden is de behoefte aan 50 hectare woningbouw in Hillegom vastgesteld?, 3) waarom zijn de zoekgebieden voor woningen	Zie antwoord 18.1, 18.2 en 22.2.	Geen.

	voor een groot deel in Hillegom terecht gekomen? Is er gekeken naar eigenaarschap en zijn eigenaren betrokken?, 4) is het te reguleren dat woningen in Hillegom daadwerkelijk beschikbaar worden voor Hillegomse woningzoekenden? Indiener roept op tot: 1) herziening van de voorgestelde woningbouwlocaties, stop met het benoemen van nieuwe zoekgebieden totdat er een onafhankelijke landschappelijk afwegingskader ligt, 2) volledige transparantie over eigendomsverhoudingen en een heldere begrenzing van ontwikkelgebieden, 3) actieve bescherming van agrarische bedrijven van kritieke omvang, met vrijwillige en volledige compensatie wanneer bestaanszekerheid wordt aangetast, 4) regulering dat woningen die in Hillegom worden gebouwd daadwerkelijk bestemd zijn voor Hillegomse woningzoekenden.		
23.3	Indiener stelt dat er onvoldoende onderbouwing is van de mobiliteitsmaatregelen en roept op: 1) onderbouw de verkeerskundige noodzaak voor de nieuwe verbinding, 2) breng ruimtelijke impact eerlijk en volledig in beeld, 3) geef duidelijkheid of de weg bedoeld is als oplossing voor een bestaand probleem, of voorbereiding op woningbouw, 4) stop de besluitvorming over de infrastructuur zolang deze niet is ingebed in een breder, transparant afwegingskader.	Zie antwoord 18.4.	Geen.
23.4	Indiener stelt dat compensatie na onttrekking leidt tot langdurig tekort aan teeltgrond en structurele gevolgen voor productie, bedrijfsvoering en ketenafspraken. Indiener roept op: 1) compensatie mag enkel plaatsvinden in het uiterste geval, 2) compensatie moet volledig, aantoonbaar en vooraf gerealiseerd worden, 3) de kwetsbare balans tussen landbouw, ecologie en ruimtelijk opgaven vraagt om zorgvuldigheid, 4) waar geen volwaardige compensatie vooraf kan worden gerealiseerd, dient geen onttrekking van eersteklas bollengrond toegestaan te worden; eerst compenseren, dan ontwikkelen.	Zie antwoord 22.2.	Geen.
23.5	Indiener stelt dat de Zanderij een hoge bruikbaarheid heeft voor de bollenteelt en van zeer hoge cultuurhistorische waarde is, en niet omsloten is door woningbouw.	Zie antwoord 19.1 en 19.2.	Geen.
23.6	Indiener stelt dat er onvoldoende aandacht is voor leefbaarheid, landbouw en economische impact en vraagt, 1) hoe wordt de leefbaarheid van het gebied gewaarborgd zonder verdere verrommeling?, 2) wat zijn de effecten op de economische vitaliteit van de agrarische sector?, 3) hoe wordt de bodem- en	Het Ontwerp Programma LGDG is gebaseerd op 3 pijlers: 1. water en bodem sturend; 2. openhouden (cultuur)landschap; 3. fijnmazige groen/blauwe dooradering van het landschap. In de uitvoeringsagenda wordt aandacht besteed aan de ‘hoe-vraag’.	Geen.

	waterkwaliteit bescherm bij functiewijziging van landbouwgrond?		
23.7	Indiener stelt dat de aanduiding van grote zoekgebieden voor woningbouw en infrastructuur langdurige onzekerheid bij ondernemers en grondeigenaren creert. Indiener verzoekt: 1) zoekgebieden tot een minimum te beperken en deze alleen aan te wijzen op basis van breed gedragen, onafhankelijke onderbouwing, 2) zo snel mogelijk duidelijkheid te geven over gemaakte keuzes, 3) volledige transparantie te bieden over vergoedingen en schadeloosstellingen.	Zie antwoord 18.2.	Geen.
23.8	Indiener verzoekt: 1) het participatieproces te heropenen te verbeteren, 2) de besluitvorming uit te stellen tot alle relevante onderzoeken zijn afgerond, 3) de landbouw- en landschapswaarden niet te behandelen als restpost, maar als uitgangspunt voor beleid, 3) te kiezen voor een planproces dat eerlijk, open, zorgvuldig en toekomstgericht is.	We hebben kennis genomen van uw verzoek. Zie antwoord 22.10.	Geen.
24.	**Inwoner 5**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
24.1	Indiener roept op om af te zien van woningbouw op de Zanderij, met de volgende argumenten: 1) de Zanderij is een essentieel onderdeel van het karakteristieke bollencultuurlandschap. Het vormt een ecologische buffer, landschappelijke verrijking en herinnering aan onze oorsprong, 2) de wegen in het gebied zijn niet ontworpen op verkeersdrukte die woningbouw met zich meebrengt, 3) het argument dat de Zanderij 'toch al omsloten is' doet geen recht aan de betekenis van open ruimte binnen stedelijk context en kan leiden tot een glijdende schaal van verstening.	Zie antwoord 19.1 en 19.2.	Geen.
24.2	Indiener is positief over de plannen van de aanleg van een rondweg. Het kan bijdragen aan leefbaarheid en veiligheid, mits deze losstaat van verdere bebouwingplannen op kwetsbare locaties.	We nemen dit voor kennisgeving aan.	Geen.
24.3	De indiener noemt het bedrijventerrein Draka als logischere plek voor woningbouw en vindt het onbegrijpelijk dat deze locatie onbenut blijft is het PLGDG.	Zie antwoord 18.5.	Geen.
25.	**Inwoner 6**		

	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
25.1	Indiener maakt bezwaar tegen het voornemen tot woningbouw op de Zanderij, met de volgende argumenten: 1) de leefbaarheid van Hillegom staat onder druk en dit zal verergeren door het bebouwen van de Zanderij, omdat het een definitief verlies van waardevolle rust- en ruimtebeleving betekent, 2) de Zanderij is een essentieel onderdeel van het karakteristieke bollencultuurlandschap, het vormt een ecologische buffer, landschappelijke verrijking en herinnering aan onze oorsprong.	Zie antwoord 19.1.	Geen.
25.2	Met betrekking tot de voorgestelde aftakking van de N206 en OV-knooppunt Hillegom stelt de indiener dat 1) de geplande aftakking geluidsoverlast, luchtvervuiling en veiligheidsrisico's met zich mee brengt, wat haaks staat op de wens in de Omgevingsvisie om Hillegom leefbaar en veilig te houden, 2) de plannen voor OV-knooppunt zetten Hillegom onder druk vanwege infrastructurele uitbreiding, extra verkeersstromen, mogelijke verdichting, negatieve impact op verkeersveiligheid en verkeersdruk	Zie antwoord 18.4.	Geen.
25.3	Indiener vraagt waarom het bedrijventerrein Draka niet is meegenomen in PLGDG.	Zie antwoord 18.5.	Geen.
26.	**Inwoner 7**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
26.1	Indiener stelt dat bebouwing van de Zanderij een definitief verlies van waardevolle rust- en ruimtebeleving zal veroorzaken. Indiener vraagt: in de oorspronkelijke omgevingsvisie was er geen sprake van bebouwing van de Zanderij. Waarom is er nu sprake van bouwen van woningen op 1e klas bollengrond?	Zie antwoord 19.1.	Geen.
26.2	Indiener is het niet eens met de redenering dat de Zanderij 'toch al is omsloten door woningen'. Indiener vraagt waar de redenering dat dit zo is vandaan komt.	Zie antwoord 19.2	Geen.
26.3	Indiener stelt dat de bebouwing op de Zanderij onomkeerbare aantasting van karakteristiek bollencultuurlandschap en erfgoed is. Indiener vraagt: hoe ziet u de toekomst van Hillegom als het karakteristieke bollencultuurlandschap teniet wordt gedaan?	Het voldoen aan de Hillegomse woningbehoefte draagt ook bij aan een duurzaam toekomstperspectief van Hillegom.	Geen.
26.4	Indiener stelt dat de geplande aftakking van de verbindingsweg N207 – N206 naar het NS-station en het plan om Station Hillegom als NS-knooppunt te ontwikkelen haaks staat op het belang van het beschermen, behouden en versterken van de	Zie antwoord 18.4. Vraagstukken over de uitvoering van de doelstellingen in het Programma komen aan de orde in de	Geen.

	ruimtelijke kwaliteit, dorpskarakteristiek en leefomgeving zoals vastgesteld in de Omgevingsvisie Hillegom. Dit vanwege de te verwachten geluidsoverlast, luchtvervuiling, veiligheidsrisico's, parkeerdruk, extra vervoersstromen en mogelijke verdichting. Indiener vraagt: 1) hoe wilt u dit realiseren, 2) wederom 1e klas bollenvelden opofferen?, 3) moet er nog meer verkeer door de Wilhelminalaan, 2e Loosterweg en de Stationsweg?	uitvoeringsagenda en zijn in de huidige fase nog niet aan de orde.	
26.5	Indiener stelt dat de aftakking van de verbindingsweg zal leiden tot meer doorgaand verkeer, negatieve impact op de verkeersveiligheid en meer druk op bestaande infrastructuur. Indiener vraagt welke oplossingen u in gedachten heeft.	Zie antwoord 18.4.	Geen.
26.6	Het versterken van het openbaar vervoer mag niet ten koste gaan van de lokale leefomgeving. Het is beter om te investeren in een goede regionale ontsluiting en kwalitatieve OV-verbindingen zonder de dorpse schaal en rust op te offeren.	We nemen kennis van uw zienswijze.	Geen.
26.7	Indiener vraagt waarom het bedrijventerrein Draka niet is meegenomen in het PLGDG. Indiener stelt dat het terrein vanwege de ligging en schaalgeschiktheid een logische plek is om te verdichten met woningen. Indiener vraagt wat het plan is voor het bedrijventerrein Draka.	Zie antwoord 18.5.	Geen.
27.	**Inwoner 8**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
27.2	Met betrekking tot leefbaarheid en de Zanderij vraagt de indiener: 1) waarom kiest de gemeente ervoor om een van de laatste open groengebieden te bebouwen, terwijl er binnen bestaande stedelijk gebied nog alternatieve locaties zijn?, 2) op basis van welke criteria wordt bepaald dat een gebied geschikt is voor bebouwing, als het zoals in het geval [van de Zanderij] juist waardevol is door de omliggende bebouwing en het contrast benadrukt?, 3) wordt in het ruimtelijk afwegingskader meegenomen dat het verdwijnen van zulke enclaves leidt tot monotonen bebouwing en verlies van landschappelijk kwaliteit?, 4) waarom wordt er gekozen voor uitbreiding in het buitengebied als het beleid juist inzet op bouwen binnen bestaande stadsgrenzen?, 5) wat is de visie van het college op het behoud van open ruimte in de toekomst als de Zanderij eenmaal is bebouwd? Wat blijft er dan nog over?	Zie antwoord 19.1 en 19.2.	Geen.
27.3	Met betrekking tot bollencultuurlandschap en de Zanderij vraagt de indiener 1) op welke wijze is het bollencultuurlandschap	Zie antwoord 18.3.	Geen.

	meegewogen in de ruimtelijke afweging en milieueffectrapportages voor het plan, 2) waarom kiest de gemeente voor een ruimtelijke ontwikkeling die het historisch landschap aantast in plaats van kwaliteit als uitgangspunt te nemen?		
27.4	Indiener stelt dat de voorgestelde aftakking van de N206 naar het station haaks staat op de doelstellingen van rust, veiligheid en duurzaamheid die vastgesteld zijn in de Omgevingsvisie Hillegom. Indiener vraagt: 1) waar is de integrale afweging van de plannen met de uitgangspunten van de omgevingsvisie terug te vinden?, 2) wat zijn de verwachte gevolgen van deze infrastructuurmaatregel voor geluid, luchtkwaliteit, verkeersveiligheid en leefbaarheid? En hoe worden de risico's gemitigeerd?, 3) waarom wordt gekozen voor extra verkeersstromen richting het dorpscentrum?, 4) is onderzocht wat de impact is op bestaande verkeersknelpunten en woonstraten, 5) waarom worden fiets- en voetgangersverbindingen niet als prioriteit ontwikkeld, in plaats van nieuwe wegen voor autoverkeer, 6) is er onderzocht of het versterken van bestaande OV-knooppunten buiten Hillegom niet beter past binnen een duurzame mobiliteitsvisie?	Zie antwoord 18.4.	Geen.
27.5	Met betrekking tot het Draka-terrein vraagt de indiener: 1) waarom is het bedrijventerrein Draka niet opgenomen in de planvorming als potentiële woningbouwlocatie, terwijl dit beter aansluit bij de uitgangspunten van duurzame en compacte stadsontwikkeling?, 2) heeft de gemeente overleg gevoerd met de ontwikkelaar, provincie of regio om herontwikkeling van Draka alsnog mogelijk te maken? Zo nee, waarom niet?	Zie antwoord 18.5.	Geen.
27.6	Indiener roept op 1) af te zien van voorgenomen bebouwing op de Zanderij, 2) de plannen voor de aftakking van de N206 naar het NS-station en Hillegom als OV-knooppunt kritisch te heroverwegen, 3) voortvarend te kijken naar herontwikkeling van het Draka-terrein.	Zie antwoord 18.5	Geen.
28.	**Inwoner 9**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
28.1	Indiener stelt dat bebouwing van de Zanderij een definitief verlies van waardevolle rust- en ruimtebeleving zal veroorzaken.	Zie antwoord 19.1.	Geen.

	Indiener vraagt: in de oorspronkelijke omgevingsvisie was er geen sprake van bebouwing van de Zanderij. Waarom is er nu sprake van bouwen van woningen op 1e klas bollengrond?		
28.2	Indiener is het niet eens met de redenering dat de Zanderij 'toch al is omsloten door woningen'. Indiener vraagt waar de redenering dat dit zo is vandaan komt.	Zie antwoord 19.2.	Geen.
28.3	Indiener stelt dat de bebouwing op de Zanderij onomkeerbare aantasting van karakteristiek bollencultuurlandschap en erfgoed is. Indiener vraagt: hoe ziet u de toekomst van Hillegom als het karakteristieke bollencultuurlandschap teniet wordt gedaan?	Zie antwoord 26.3.	Geen.
28.4	Indiener stelt dat de geplande aftakking van de verbindingsweg N207 – N206 naar het NS-station en het plan om Station Hillegom als NS-knooppunt te ontwikkelen haaks staat op het belang van het beschermen, behouden en versterken van de ruimtelijke kwaliteit, dorpskarakteristiek en leefomgeving zoals vastgesteld in de Omgevingsvisie Hillegom. Dit vanwege de te verwachten geluidsoverlast, luchtvervuiling, veiligheidsrisico's, parkeerdruk, extra vervoersstromen en mogelijke verdichting. Indiener vraagt: 1) hoe wilt u dit realiseren, 2) wederom 1e klas bollenvelden opofferen?, 3) moet er nog meer verkeer door de Wilhelminalaan, 2e Loosterweg en de Stationsweg?	Zie antwoord 18.4 en 26.4.	Geen.
28.5	Indiener stelt dat de aftakking van de verbindingsweg zal leiden tot meer doorgaand verkeer, negatieve impact op de verkeersveiligheid en meer druk op bestaande infrastructuur. Indiener vraagt welke oplossingen u in gedachten heeft.	Zie antwoord 18.4.	Geen.
28.6	Het versterken van het openbaar vervoer mag niet ten koste gaan van de lokale leefomgeving. Het is beter om te investeren in een goede regionale ontsluiting en kwalitatieve OV-verbindingen zonder de dorpse schaal en rust op te offeren.	Wij nemen kennis van uw zienswijze.	Geen.
28.7	Indiener vraagt waarom het bedrijventerrein Draka niet is meegenomen in het PLGDG. Indiener stelt dat het terrein vanwege de ligging en schaalgeschiktheid een logische plek is om te verdichten met woningen. Indiener vraagt wat het plan is voor het bedrijventerrein Draka.	Zie antwoord 18.5.	Geen.
29.	**H. M. van Haaster Kwekerij B.V.**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen

29.1	Indiener stelt dat het goed is dat de norm van 2625ha bollengrond gehandhaafd blijft worden. Indiener maakt zich daarmee wel zorgen hoe de andere plannen ingevuld gaan worden zonder de 2625ha te verminderen.	Zie antwoord 22.2.	Geen.
29.2	De indiener geeft aan dat het een utopie is dat er vanaf 2030 een emissievrije teelt is, aangezien dit in open teelt onmogelijk is. Er is de afgelopen tijd al een grote stap gemaakt door schonere middelen te gebruiken en/of milieuvriendelijke handelingen uit te voeren, maar een teelt zonder chemie is niet realistisch.	Zie antwoord 8.2.	Geen
29.3	Indiener stelt dat het huisvesten van buitenlandse medewerkers in de bollensector een groot probleem is in de streek. De gemeenten willen niet meewerken aan enkele grootschalige huisvestingsprojecten. Indiener geeft aan dat als uitzendbureaus bouwmogelijkheden kregen om de projecten die ze voorstellen te kunnen realiseren, dan zouden er veel woningen in de kernen beschikbaar komen (waar nu buitenlanders wonen) voor de andere inwoners van de streek.	In het Ontwerp Programma LGDG is het uitwerken van nader beleid voor de huisvesting voor arbeidsmigranten niet opgenomen, omdat dit wordt opgepakt en onderdeel is van de Regiodeal Sierteelt.	Geen.
30.	**Inwoner 10**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
30.1	Indiener stelt dat het programma LGDG aangeeft dat het areaal bollengrond behouden blijft, ontwikkelingen op bollengrond mogen alleen als er bollengrond wordt gecompenseerd. Het gebied Pastoorslaan-Zuid wordt in het programma aangegeven als mogelijke plek voor bebouwing, zonder dat hier bollenteelt elders voor terugkomt. Dit is in strijd met het uitgangspunt bollengrondcompensatie en het behoud van open karakter van het landschap. Indiener vraagt: 1) overleg met Provincies en overheid om te bouwen in aanliggende gemeentes die voldoende ruimte hebben voor woningbouw in plaats van het opofferen van waardevolle bollengrond, 2) er zijn reeds lopende programma's om boeren uit te kopen en de veeteelt af te bouwen, dit biedt gelegenheid voor omliggende gemeenten om woningbouw te realiseren.	Zie antwoord 18.2 en 22.2.	Geen.
30.2	Indiener stelt dat firma Draka naar een andere locatie buiten de gemeente Hillegom verplaatst moet worden. Hiermee ontstaat een terrein van 22 hectare om woningen te bouwen.	Zie antwoord 18.5. De oppervlakte van het Draka-terrein is circa 5 hectare.	Geen.

31.	**Inwoner 11**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
31.1	Indiener stelt dat woningbouw op de Zanderij/Pastoorslaan in strijd zou zijn met het leidende principe 'openhouden landschap' en 'tegengaan verrommeling'.	Zie antwoord 18.1 en 18.2.	Geen
31.2	Indiener stelt dat de Stationsweg door de provincie is aangemerkt als gebied met een hoge cultuurhistorische waarde.	In het huidige cultuurhistorische beleid van PZH wordt de Stationsweg niet als 'hoog' bestempeld, zie de Cultuurhistorische kaart - Provincie Zuid-Holland. In het huidige omgevingsplan van Hillegom zijn aan de Stationsweg wel karakteristieke panden aangegeven. Zie daarvoor het omgevingsplan.	
31.3	Indiener stelt dat bouwen op de Zanderij/Pastoorslaan adaptieve maatregelen moeilijker maakt en haaks staat op het uitgangspunt water en bodem sturend. Het gebied zou eerder ingezet moeten worden voor natuurontwikkeling en waterberging.	Het bouwen op zandgronden is op basis van het sturende principe water en bodem sturend geschikt.	Geen.
31.4	Indiener stelt dat de Zanderij/Pastoorslaan kan bijdragen als groene bufferzone aan het netwerk groenblauwe verbindingen. Dit versterkt de biodiversiteit en biedt mogelijkheden voor zachte recreatie.	We nemen kennis van uw zienswijze. De groen/blauwe dooradering komt verder aan de orde bij de uitvoering van dit Programma.	Geen.
31.5	Indiener stelt dat het programma LGDG inzet op woningbouw binnen de dorpen door inbreiding en na 2030 geconcentreerd in Katwijk. Deze lijn wordt ondersteund waardoor het aanwijzen van de Zanderij/Pastoorslaan als ontwikkellocatie als niet noodzakelijk en ongewenst wordt beschouwd vanuit ruimtelijke kwaliteit.	Zie antwoord 18.2.	Geen
31.6	Indiener vraagt: 1) Zanderij/Pastoorslaan uit te sluiten van grootschalige woningbouw of andere functies die afbreuk doen aan het open landschap, 2) de locatie Zanderij/Pastoorslaan te borgen als onderdeel van kwalitatief open landschapszones zoals benoemend in LGDG, 3) in het programma vast te leggen dat het gebied wordt ingezet voor landschapsversterking, natuur, wateropgave, en recreatief medegebruik in lijn met de landschapsstrategie.	Zie antwoord 19.1 en 19.2.	Geen.

32.	**Inwoner 12**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
32.1	Indiener stelt dat de Pastoorslaan als locatie voor woningbouw uitgesloten moet worden op basis van landschapsstrategie, beleidsuitgangspunten en participatieresultaten. Dit omdat er verlies is van kwalitatieve openheid, verrommeling van het landschap optreedt, het in strijd is met water en bodem sturend, er een negatief effect is op groenblauwe dooradering, er aantasting plaatsvindt van recreatieve routes en landschapsbeleving, het in strijd is met de participatieresultaten en er geen noodzaak berust doordat woningbouw elders al wordt geclusterd. Indiener stelt een alternatieve invulling voor de Pastoorslaan voor die: 1) landschapsversterkend werkt, 2) bollenteelt en biodiversiteit verbindt, 3) ecologische verbindingszone realiseert, 4) recreatief-representatief landschap creëert.	Zie antwoord 19.1, 19.2 en 31.4.	Geen.
33.	**Inwoner 13**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
33.1	Indiener stelt nadrukkelijk tegen grootschalige woningbouw, hoogbouw en tijdelijke woningen te zijn in het gebied Pastoorslaan. Het open landschap en typische bollenlandschap zijn waardevol en dienen beschermd te worden. Indiener vraagt: 1) indien er woningen komen, moeten deze kleinschalig zijn en opgaan in het landschap, zodat ze het gebied juist verrijken en het karakter en leefomgeving van Hillegom respecteren.	Zie 18.1 en 18.2.	Geen.
33.2	Indiener stelt dat de combinatie wonen en bedrijvigheid Pastoorslaan binnen één gebied zorgen oproept over leefbaarheid, verkeersdrukte, bereikbaarheid en veiligheid.	Ter kennisname aangenomen.	Geen.
33.3	Indiener stelt dat de kaarten en plannen die tot nu toe zijn gepubliceerd onduidelijk zijn en onvoldoende inzicht geven. Dit bemoeilijkt het goed beoordelen van de gevolgen en de plannen door inwoners. Indiener vraagt: 1) betrokken te worden als volwaardige belanghebbende bij het verdere proces en de uitwerking van de plannen Pastoorslaan, 2) de gemeente om helderheid en transparantie te bieden in het proces om onzekerheid en zorgen te voorkomen.	Zie antwoord 18.2.	Geen.
33.4	Indiener stelt dat de noodzaak van woningbouw begrijpelijk is, maar braakliggende terreinen die al zijn aangewezen voor	Zie antwoord 18.5.	Geen.

	woningbouw eerst tot ontwikkeling worden gebracht (voorbeeld Draka).		
34.	**Inwoner 14**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
34.1	Indiener stelt dat een geschikte woonlocatie het gebied is tussen het spoor en de vaart in plaats van de Zanderij of de Pastoorslaan.	We waarderen het meedenken van indiener in het vinden van alternatieve zoekgebieden voor woningbouw. De genoemde locatie wordt, net als de bij zienswijze 9.15 ingebrachte zoekgebieden, ingebracht in het overleg met de provincie Zuid-Holland en meegewogen in de keuze om te komen tot definitieve woningbouwlocaties. De kaarten in het programma worden niet aangepast. De aangedragen zoekgebieden worden wel meegenomen in een toekomstige Omgevingseffectrapportage (OER) die zal worden opgesteld om van zoekgebieden naar definitieve locaties te gaan (zie ook hiernaast). Zie ook antwoord 18.1 en 18.2	Voorgesteld wordt om het aangedragen zoekgebied als alternatief bij de zoekgebieden vanuit het Programma LGDG gelegen in het buitengebied mee te nemen in de OER. In de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) van de OER worden de criteria en de te onderzoeken alternatieven en aspecten vastgelegd. Hierop is inspraak ook mogelijk. De Commissie MER stelt een advies op en (mede) op basis van dit advies kunnen de betrokken gemeenteraden (eind 2026) definitieve woningbouwlocatie(s) aanwijzen en indienen bij Provinciale Staten voor de 3-hectare kaart. Provinciale Staten nemen hierover in het kader van de Herziening Omgevingsbeleid in 2027 een besluit.
35.	**Inwoner 15**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
35.1	Indiener stelt dat woningbouw op de Zanderij/Pastoorslaan in strijd zou zijn met het leidende principe 'openhouden landschap' en 'tegengaan verrommeling'.	Zie antwoord 18.1 en 18.2	Geen.
35.2	Indiener stelt dat bouwen op de Zanderij/Pastoorslaan adaptieve maatregelen moeilijker maakt en haaks staat op het uitgangspunt water en bodem sturend. Het gebied zou eerder ingezet moeten worden voor natuurontwikkeling en waterberging.	De Zanderij/Pastoorslaan zijn vanwege de zandgronden op basis van het principe water en bodem sturend geschikt voor woningbouw.	Geen.
35.3	Indiener stelt dat de Zanderij/Pastoorslaan kan bijdragen als groene bufferzone aan het netwerk groenblauwe verbindingen.	Zie antwoord 31.4.	Geen.

	Dit versterkt de biodiversiteit en biedt mogelijkheden voor zachte recreatie.		
35.4	Indiener stelt dat het programma LGDG inzet op woningbouw binnen de dorpen door inbreiding en na 2030 geconcentreerd in Katwijk. Deze lijn wordt ondersteunt waardoor het aanwijzen van de Zanderij/Pastoorslaan als ontwikkellocatie als niet noodzakelijk en ongewenst wordt beschouwd vanuit ruimtelijke kwaliteit.	Zie antwoord 18.2.	Geen.
35.5	Indiener vraagt: 1) Zanderij/Pastoorslaan uit te sluiten van grootschalige woningbouw of andere functies die afbreuk doen aan het open landschap, 2) de locatie Zanderij/Pastoorslaan te borgen als onderdeel van kwalitatief open landschapszones zoals benoemend in LGDG, 3) in het programma vast te leggen dat het gebied wordt ingezet voor landschapsversterking, natuur, wateropgave, en recreatief medegebruik in lijn met de landschapsstrategie.	Zie antwoord 19.1 en 19.2.	Geen.
36.	**Inwoner 16**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
36.1	Indiener stelt dat woningbouw op de Zanderij/Pastoorslaan in strijd zou zijn met het leidende principe 'openhouden landschap' en 'tegengaan verrommeling'.	Zie antwoord 18.1 en 18.2.	Geen.
36.2	Indiener stelt dat bouwen op de Zanderij/Pastoorslaan adaptieve maatregelen moeilijker maakt en haaks staat op het uitgangspunt water en bodem sturend. Het gebied zou eerder ingezet moeten worden voor natuurontwikkeling en waterberging.	Zie antwoord 18.2.	Geen.
36.3	Indiener stelt dat de Zanderij/Pastoorslaan kan bijdragen als groene bufferzone aan het netwerk groenblauwe verbindingen. Dit versterkt de biodiversiteit en biedt mogelijkheden voor zachte recreatie.	Zie antwoord 31.4	Geen.
36.4	Indiener stelt dat het programma LGDG inzet op woningbouw binnen de dorpen door inbreiding en na 2030 geconcentreerd in Katwijk. Deze lijn wordt ondersteund waardoor het aanwijzen van de Zanderij/Pastoorslaan als ontwikkellocatie als niet noodzakelijk en ongewenst wordt beschouwd vanuit ruimtelijke kwaliteit.	Zie antwoord 18.2	Geen.
36.5	Indiener vraagt: 1) Zanderij/Pastoorslaan uit te sluiten van grootschalige woningbouw of andere functies die afbreuk doen	Zie antwoord 19.1 en 19.2.	Geen.

	aan het open landschap, 2) de locatie Zanderij/Pastoorslaan te borgen als onderdeel van kwalitatief open landschapszones zoals benoemend in LGDG, 3) in het programma vast te leggen dat het gebied wordt ingezet voor landschapsversterking, natuur, wateropgave, en recreatief medegebruik in lijn met de landschapsstrategie.		
37.	**Inwoner 17**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
37.1	Indiener vraagt over de zoeklocatie woningbouw op de Zanderij: 1) Is het de bedoeling dat alle bollengrond tussen de Stationsweg, Wilhelminalaan en 2e Loosterweg gebruikt wordt voor woningbouw?, 2) Is gesproken met (potentiële) ontwikkelaars om aantrekkelijkheid van dit perceel te bevestigen, 3) In hoeverre is (integraal) gekeken naar bereikbaarheid en voorzieningen van nieuwe woningen op de Zanderij? Denk hierbij aan voetgangers, fietsers, maar vooral autoverkeer. Evenals waterhuishouding, natuur, stroom, water, etc., 4) Gezien de (zeer) beperkte capaciteit van de direct omliggende wegen, welke aanvullende werkzaamheden zijn voorzien om woningbouw op de Zanderij mogelijk te maken?	Zie antwoord 19.1 en 19.2.	Geen.
37.2	Indiener vraagt over de bereikbaarheid van o.a. Hillegom: 1) Welke afhankelijkheden worden meegenomen m.b.t. verbeteringen van de ontsluiting van Hillegom (bv. Doortrekken N207), d.w.z. dat de woningbouw alleen kan plaatsvinden als de wegaanpassingen hebben plaatsgevonden?, 2) Naast het doortrekken van de N207 wordt ook gesproken over het uitbreiden van Station Hillegom tot en regionale HUB; wat wordt hiermee bedoeld en door welke partij wordt dit plan verder uitgewerkt?	Zie antwoord 18.4.	Geen.
37.3	Indiener vraagt over het proces: 1) Wat is de tijdlijn van de verdere uitwerking van het Ontwerp Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport, en vooral de beoogde realisatie van deze plannen (Zanderij)?	Aansluitend op de vaststelling van het Programma LGDG zal een uitwerkingsprogramma worden opgesteld. Zie ook antwoord 18.2.	Geen.
38.	**Inwoner 18**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen

38.1	Indiener stelt dat de Pastoorslaan niet bestemd moet worden voor woningbouw. Dit gebied dient behouden te blijven als onderdeel van open cultuurlandschap in de streek. Daarnaast speelt waterbeschikbaarheid en verzilting in de binnenduinrand een steeds grotere rol waardoor bebouwing op deze plek haaks zou staan op het principe water en bodem sturend. Binnenstedelijk is er nog ruimte voor woningbouw; o.a. het Draka terrein.	Zie antwoord 18.5.	Geen.
39.	**Inwoner 19**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
39.1	Indiener stelt dat de Pastoorslaan niet bestemd moet worden voor woningbouw. Dit gebied dient behouden te blijven met als grondslag openheid van het landschap en behoud bollengrond. Er zijn alternatieve locaties beschikbaar zoals De Zanderij, dit vormt geen essentieel onderdeel van het open aaneengesloten bollenlandschap omdat het aan alle kanten wordt omsloten door woningen. Indiener vraag: 1) af te zien van de ontwikkeling van Pastoorslaan Zuid, 2) prioriteit te geven aan binnenstedelijke ontwikkeling, 3) alternatieve locaties zoals Hillegom Zanderij verder te onderzoeken, 4) regionale afstemming serieus ter hand te nemen voordat definitieve besluiten worden genomen over bouwlocaties op bollengrond.	Bedankt voor uw suggestie. Zie antwoord 18.2.	Geen.
40.	**Inwoner 20**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
40.1	Indiener stelt dat woningbouw op de Zanderij/Pastoorslaan in strijd zou zijn met het leidende principe 'openhouden landschap' en 'tegengaan verrommeling'. Indiener vraag: 1) Pastoorslaan/Zanderijen expliciet aan te wijzen als te behouden open bollengebied.	Zie antwoord 31.3.	Geen.
40.2	Indiener stelt dat binnenstedelijk aanzienlijk locaties (en transformatielocaties) voorhanden liggen. Deze moeten eerst benut worden voordat eersteklas bollengrond onomkeerbaar verloren gaat. Indiener vraagt: 1) Eventuele kleinschalige ontwikkelingen alleen toe te staan bij aantoonbare agrarische noodzaak, landschappelijke inpassing en volledige compensatie bollengrond, 2) Eerst de volledige binnenstedelijke en	Zie antwoord 18.2.	Geen.

	transformatieruimte te benutten en de woningbehoefte objectief te herijken.		
40.3	Indiener stelt dat de open grond bij de Pastoorslaan kan bijdragen aan waterberging, infiltratie en een robuuste zoetwaterstrategie; verharding door woningbouw bemoeilijkt adaptieve oplossingen. Indiener vraagt: 1) Het gebied te benutten voor emissieloze bollenteelt, water- en natuurmaatregelen, groenblauwe dooradering en zachte recreatie.	Zie antwoord 31.3 en 31.4. De groenblauwe dooradering en biodiversiteit komt bij het opstellen van de uitvoeringsagenda aan de orde.	Geen.
40.4	Indiener stelt dat door het gebied Pastoorslaan in te zetten als groene buffer met paden langs waterlopen, biodiversiteit wordt versterkt met een erfgoedbeleving van de bloembollencultuur en recreatieve kwaliteit zonder massaliteit.	Zie antwoord 40.3.	Geen.
40.5	Indiener stelt dat de Zanderijen deel uitmaken van een uniek historisch ensemble van de Hillegomse Stationsweg met achterliggende bollenvelden; dit type binnenduinrand landschap is wereldwijd zeldzaam. Deze erfgoedwaarde vraagt om bestendiging, niet om bebouwing.	Zie antwoord 19.1 en 19.2.	Geen.
40.6	Indiener stelt dat regionale samenwerking (met bijvoorbeeld Haarlemmermeer) piekdruk kan verminderen op het toevoegen van woningen om te voldoen aan de behoefte. Ook transformeren/splitsen van bestaande woningen biedt extra betaalbare capaciteit. De doorvertaalde rijksopgave voor Hillegom ligt lager dan het aantal reeds geprogrammeerde woningen tot 2030.	Met de Regionale Woonagenda zijn bestaande afspraken binnen de regio Holland Rijnland vastgelegd op basis van de woondeals afgesproken. Regio Holland Rijnland kent een opgave van 30.500 woningen van 2021 tot 2030. Deze opgave is verder verdeelt onder de subregio's. Waarvan subregio Noord (Hillegom, Lisse, Teylingen en Noordwijk) een opgave heeft van 6500-7500 woningen tot 2030. Er bestaat geen doorvertaalde Hillegomse rijksopgave. Deze (sub)regionale opgave is gebaseerd op de provinciale woningbehoefteraming (WBR) 2021. Deze behoefteraming is met behulp van het Primos IPB-model gemaakt en sluit zo veel mogelijk aan bij de rijksprognosesystematiek. De berekeningswijze voor de bepaling van de gewenste woningvoorraadgroei is door de provincie overgenomen. Daarnaast is het inlopen van het woningtekort meegenomen. Dit tekort is berekend op basis van het model van ABF Research wat ook landelijk wordt gebruikt. Inmiddels is de provinciale woonbehoefteraming 2023 openbaar gemaakt. Deze geeft een verhoging in de	Geen.

		woonbehoefte weer ten opzichte van de woonbehoefteraming 2021. Ook is specifiek voor de gemeente Hillegom een onderzoek gedaan naar onder andere de woonbehoefte en de binnenstedelijke mogelijkheden voor woningbouw. Op de korte en middellange termijn komen we in de buurt van de opgave, maar bestaat vooral een mismatch tussen vraag en potentieel aanbod: er bestaat een overschot aan vrijesectorwoningen en een tekort aan sociale en betaalbare woningen. Voor de lange termijn (2030-2040) komt Hillegom woningbouwlocaties te kort om in de behoefte te voorzien. Ook in het hypothetische geval dat alle binnenstedelijke mogelijkheden worden benut, kan realistisch gezien niet voorzien worden in een gepast aanbod voor de lange termijn behoefte. De gemeente Hillegom zal moeten inzetten op verschillende oplossingsmogelijkheden om in de behoefte te voorzien. Naast inzet op het vergroten van de flexibele schil, samenwerking met de regio en het optimaler benutten van de bestaande voorraad, ook verder onderzoek naar nieuwe woningbouwlocaties.	
40.7	Indiener stelt dat de huidige infrastructuur rondom o.a. de Leidsevaart al knelpunten kent. Nieuwe grootschalige bouwlocaties vereisen zware ontsluitingsinvesteringen die onzeker zijn. Nabijheid van Natura 2000 gebied Kennermerland-Zuid vraagt bovendien om aantoonbare reductie van stikstofdepositie. Extra verkeer en bouw kunnen deze emissies juist alleen maar vergroten. Indiener vraagt: 1) Een integrale toets op verkeer, stikstof en klimaatadaptatie uit te voeren alvorens ruimtelijke claims te honoreren.	Zie antwoord 18.2 en 18.3.	Geen.
41.	**Mts. Zeestraten**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
41.1	Indiener stelt dat het participatieproces weinig geloofwaardig is en niet aan de eisen van open betekenisvolle inspraak voldoet. Indiener stelt dat ze nauwelijks de kans hebben gehad om invloed uit te oefenen omdat het maken van keuzes voor participatie hebben plaatsgevonden. De indiener vraagt :1) een herziening van het participatieproces, onder onafhankelijke	Zie antwoord 22.10.	Geen.

	begeleiding, 2) beantwoording van de vraag of aanpassingen aan kernkeuzes van het PLGDG überhaupt nog mogelijk zijn.		
41.2	Indiener stelt dat Kuiper Compagnons een dubbelrol heeft gehad in zowel PLGDG als Omgevingsvisie Hillegom met sterke inhoudelijke overlap. Dit roept volgens indiener twijfels op over de onafhankelijkheid van het proces, doordat de uitkomsten vooraf bepaald lijken. De indiener vraagt: 1) volledige openheid over de opdrachtverstrekking en rol van Bureau Kuiper Compagnons, 2) een herziening van het participatieproces, onder onafhankelijke begeleidering.	Zie antwoord 22.1.	Geen.
41.3	De indiener stelt dat er een onevenwichtige koers is gevaren en er te veel nadruk ligt op woningbouw en infrastructuur waardoor de plannen tientallen hectares bollengrond bedreigen en het agrarische kerngebied versnippert. De indiener vraagt: 1) waarom wordt er geen werk gemaakt van inbreiding en verdichting binnen bestaande kernen omdat de woningbehoefte tot 2040 binnenstedelijk kan worden opgelost?, 2) op basis waarvan is de behoefte aan 50ha zoekgebied in Hillegom vastgesteld?, 3) zijn de betrokken grondeigenaren geraadpleegd?, 4) een herziening van de woningbouwlocaties uit te voeren en een stop te zetten op het benoemen van zoekgebieden totdat er een onafhankelijk afwegingskader is vastgesteld, 5) duidelijkheid te geven over eigendomsverhoudingen en een heldere afbakening in ontwikkelgebieden, 6) bescherming van de kritieke omvang van agrarische bedrijven en vrijwillige volledige compensatie bij aantasting daarvan.	Zie antwoord 18.1 en 18.2 en 19.2.	Geen.
41.4	De indiener stelt dat de verbindingsweg tussen de N207 en N206 met een aftakking naar station Hillegom een duidelijke noodzaak ontbeert en waardevolle bollengrond aantast. Indiener vraagt: 1) welk verkeersprobleem rechtvaardigt deze ingreep?, 2) is het besluit over de weg reeds genomen terwijl het onderzoek nog loopt?, 3) waarom wordt er geen gebruik gemaakt van bestaande infrastructuur of alternatieven die minder schadelijk zijn voor het landschap en cultuurhistorie?. 4) te stoppen met besluitvorming over de verbindingsweg tot de gevolgen voor landschap en landbouw helder zijn, 5) onderzoek realistische, goedkopere en minder ingrijpende alternatieven zoals A44-N208 en een verbinding N205-N208, 6) wees transparant over de status van het besluitvormingsproces.	Zie antwoord 18.4.	Geen.

41.5	Indiener stelt dat er onvoldoende aandacht is voor leefbaarheid, landbouw en economische impact. Er ontbreken antwoorden op vragen over waar arbeidsmigranten gehuisvest worden en hoe water- en bodemkwaliteit beschermd wordt. Indiener vraagt: 1) hoe wordt de leefbaarheid van het gebied gewaarborgd zonder verdere verrommeling?, 2) wat zijn de effecten op de economische vitaliteit van de agrarische sector?, 3) hoe wordt bodem- en waterkwaliteit beschermd bij functiewijziging van landbouwgrond?	Zie antwoord 29.3. De uitvoerende maatregelen komen aan de orde in de uitvoeringsagenda.	Geen.
41.6	Indiener stelt dat de aanduiding van grote zoekgebieden voor woningbouw en infrastructuur langdurige onzekerheid creëert dat schaadt aan het toekomstperspectief van agrarische bedrijven, speculatie in de hand ligt en investeringsbeslissing belemmert. Indiener vraagt: 1) zoekgebieden tot een minimum te beperken en deze alleen aan te wijzen op basis van breed gedragen, onafhankelijke onderbouwing, 2) zo snel mogelijk duidelijkheid te geven over gemaakte keuzes, 3) volledige transparantie te bieden over vergoedingen en schadeloosstellingen.	Zie antwoord 18.2.	Geen.
42.	**Inwoner 21**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
42.1	Indiener geeft aan het programma met veel belangstelling te hebben gelezen. Het is goed om de toekomst van de streek tegen het licht te houden en te bekijken welke keuzes verstandig zijn voor de nog steeds bloeiende Bollenstreek.	Wij nemen kennis van uw zienswijze.	Geen.
42.2	Indiener stelt dat woningbouw op bollengrond een verstedelijkingslijn is die niet wenselijk is om door te trekken. In Hillegom gaat het dan om het gebied tussen de Pastoorslaan en de Wilhelminalaan, dit is grond dat van goede kwaliteit is voor bollenteelt en een historische waarde heeft. De meeste politieke partijen van Hillegom hebben zich altijd gekeerd tegen uitbreiding van woningen op bollengrond. Indiener vraagt: 1) waarom deze forse ommezwaai in het programma?, 2) veel woningen gesitueerd aan de noordkant van Hillegom worden betrokken door inwoners van Noord-Holland, is er een inzicht te geven hoeveel van de vele in Hillegom gerealiseerde woningen terecht komen bij niet-streekbewoners?	Zie antwoord 19.1.	Geen.
42.3	Indiener stelt dat als we de telers in de streek willen helpen doelstellingen te bereiken, dan is ruimte vruchtwisseling een	Zie antwoord 22.2.	Geen.

	onmisbaar middel. Een teruggang van beschikbare bollengronden helpt daar niet bij.		
42.4	Indiener stelt dat in het programma ten onrechte wordt geschreven dat De Zanderij geen essentieel onderdeel is van het open en aaneengesloten bollenlandschap. Er is wel een aaneengesloten bollenlandschap tussen de nog onafgegraven delen van de oudste strandwal met in het zuiden de Keukenhof te Lisse en het Lokhorsterduin in het noorden van Hillegom. Er zijn ook zichtlijnen op de velden van de Zanderij aanwezig.	Wij nemen uw zienswijze voor kennisgeving aan.	Geen.
42.5	Indiener stelt dat onder andere de Zanderij een hoge natuurwaarde heeft. Er zijn heel veel (bijzondere) vogels aanwezig.	Hiervan nemen wij kennis.	Geen.
43.	**Inwoner 22**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
43.1	Indiener geeft aan dat er bij het programma LGDG meer aandacht wordt besteed aan bodem en landschap (in vergelijking met de ISG). Dat biedt kansen, maar deze kansen moeten dan wel benut worden. In werkelijkheid komt het voor dat de bronnen, zoals aangegeven in het programma, vaak vergeten worden bij ruimtelijke ontwikkelingen. Indiener vraagt: 1) het 'Voorstel Bescherming cultuurhistorische waarden in de gemeente Hillegom', waarin concrete voorstellen staan voor het aanwijzen van beschermde landschappen, mist in het programma (in 2022 door Erfgoedcommissie HLT, het CHG en Stichting Vrienden van Oud Hillegom aangeboden aan de gemeente Hillegom).	Wij nemen kennis van uw bevindingen.	Geen.
43.2	Indiener stelt dat het zanderijengebied een beschermd landschap is. De provincie ZH heeft het decennia geleden al opgenomen in de provinciale cultuurhistorische waardekaart, evenals de cultuurhistorische waardekaart behorend bij de Omgevingsvisie. Dit zijn geldende beleidsinstrumenten waarmee rekening moet worden gehouden bij de ruimtelijke ordening. De genoemde bouwlocaties in het programma LGDG staan haaks tegen deze waardenkaarten.	In de Provinciale Omgevingsverordening heeft het gebied beschermingscategorie 3 (buitengebied).	Geen.
43.3	In het programma staat aangegeven, op basis van het begrip kwalitatieve openheid, dat de Zanderij tussen de Stationsweg en de Wilhelminalaan geen essentieel onderdeel vormt van het open en aaneengesloten bollenlandschap, omdat dit gebied aan alle kanten wordt omsloten door woningen. Deze woningen	Zie antwoord 19.2.	Geen.

	betreft karakteristieke lintbebouwing die onderdeel is van het zanderijenlandschap. De Zanderij is grotendeels een open bollengebied op eersteklas bollengrond, zonder storende bebouwing en met lange zichtlijnen. Vanwege deze niet kloppende beredenering wordt de Zanderij aangewezen als mogelijke woningbouwlocatie. Door selectief gebruik te maken van het begrip kwalitatieve openheid worden landschappen met verschillende wordingsgeschiedenis tegen elkaar uitgespeeld.		
43.4	Indiener stelt dat het goed is af te stappen van de dure GOM woningen. De bouw van clusters woningen sluit beter aan bij woningbehoeften, maar als dit gebeurt aan de randen van de kern gaat dit hoe dan ook ten koste van open ruimte en eersteklas bollengrond. Het programma biedt in combinatie met de Omgevingsvisie en Omgevingsplan geen enkele garantie dat het gebied ook echt open blijft.	Zie antwoord 18.1 en 18.2.	Geen.
43.5	Indiener stelt dat het opvallend is dat de 2.625 ha niet wordt genoemd in het programma. Het loslaten van deze afspraak uit het Pact van Teylingen doet het ergste vrezen. In het programma staat aangegeven dat woningbouw alleen op zandgronden mag plaatsvinden. In Hillegom gaat het dan alleen om zanderijgebieden die cultuurhistorisch en landschappelijk waardevol zijn. Het open landschap, en zeker de eersteklas bollengronden op de strandwal, mogen niet opgeofferd worden voor woningbouw.	Zie antwoord 22.2.	Geen.
43.6	Indiener stelt dat ook zanderijengebied verloren gaat door de nieuwe verbindingsweg N207-N206. Van deze weg is ook geen nut en noodzaak aangetoond. De weg doorkruist veel eersteklas bollengrond.	Zie antwoord 18.4.	Geen.
43.7	Indiener geeft aan dat in het programma ook staat aangegeven dat het een plan is om vanaf de nieuwe verbindingsweg een aftakking te maken naar NS-station Hillegom, als OV-hub. Dit vergt de aanleg van wegen, busbanen, parkeerterreinen, onherroepelijk woonwijken, etc. Hierdoor zullen gebieden rond station Hillegom en Tussen Spoor en Vaart verstedelijken, van het open agrarisch gebied tussen Hillegom, De Zilk en rond de Leidsevaart blijft dan niks meer over.	Zie antwoord 18.4.	Geen.
43.8	Indiener stelt dat door het programma LGDG er een vermoeden heerst dat er een bollenstad komt en de Duin- en Bollenstreek verstedelijkt. Vier zanderijgebieden met hoge landschappelijke en cultuurhistorische waarde lopen hierbij onder andere gevaar.	Het vermoeden is niet juist. Met een uitbreiding van maximaal 50 hectare aan woningbouw is er geen sprake van een bollenstad. Ook het Rijks- en Provinciaal beleid is gericht op het voorkomen van een bollenstad.	Geen.

		Zie antwoord 18.1 en 18.2.	

Lisse

44.	**Gebr. De Wit en Zonen**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
44.1	Indiener stelt dat het participatieproces weinig geloofwaardig is en niet aan de eisen van open betekenisvolle inspraak voldoet. Indiener stelt dat ze nauwelijks de kans hebben gehad om invloed uit te oefenen omdat het maken van keuzes voor participatie hebben plaatsgevonden. De indiener vraagt :1) een herziening van het participatieproces, onder onafhankelijke begeleiding, 2) beantwoording van de vraag of aanpassingen aan kernkeuzes van het PLGDG überhaupt nog mogelijk zijn.	Zie antwoord 22.10.	Geen.
44.2	Indiener stelt dat Kuiper Compagnons een dubbele rol heeft gehad in zowel PLGDG als Omgevingsvisie Hillegom met sterke inhoudelijke overlap. Dit roept volgens indiener twijfels op over de onafhankelijkheid van het proces, doordat de uitkomsten vooraf bepaald lijken. De indiener vraagt: 1) volledige openheid over de opdrachtverstrekking en rol van Bureau Kuiper Compagnons, 2) een herziening van het participatieproces, onder onafhankelijke begeleidering.	Zie antwoord 22.1.	Geen.
44.3	De indiener stelt dat er een onevenwichtige koers is gevaren en er te veel nadruk ligt op woningbouw en infrastructuur waardoor de plannen tientallen hectares bollengrond bedreigen en het agrarische kerngebied versnippert. De indiener vraagt: 1) waarom wordt er geen werk gemaakt van inbreiding en verdichting binnen bestaande kernen omdat de woningbehoefte tot 2040 binnenstedelijk kan worden opgelost?, 2) op basis waarvan is de behoefte aan 50ha zoekgebied in Hillegom vastgesteld?, 3) zijn de betrokken grondeigenaren geraadpleegd?, 4) een herziening van de woningbouwlocaties uit te voeren en een stop te zetten op	Zie antwoord 18.1 en 18.2.	Geen.

	het benoemen van zoekgebieden totdat er een onafhankelijk afwegingskader is vastgesteld, 5) duidelijkheid te geven over eigendomsverhoudingen en een heldere afbakening in ontwikkelgebieden, 6) bescherming van de kritieke omvang van agrarische bedrijven en vrijwillige volledige compensatie bij aantasting daarvan.		
44.4	De indiener stelt dat de verbindingsweg tussen de N207 en N206 met een aftakking naar station Hillegom een duidelijke noodzaak ontbeert en waardevolle bollengrond aantast. Indiener vraagt: 1) welk verkeersprobleem rechtvaardigt deze ingreep?, 2) is het besluit over de weg reeds genomen terwijl het onderzoek nog loopt?, 3) waarom wordt er geen gebruik gemaakt van bestaande infrastructuur of alternatieven die minder schadelijk zijn voor het landschap en cultuurhistorie?. 4) te stoppen met besluitvorming over de verbindingsweg tot de gevolgen voor landschap en landbouw helder zijn, 5) onderzoek realistische, goedkopere en minder ingrijpende alternatieven zoals A44-N208 en een verbinding N205-N208, 6) wees transparant over de status van het besluitvormingsproces.	Zie antwoord 18.4.	Geen.
44.5	Indiener stelt dat er onvoldoende aandacht is voor leefbaarheid, landbouw en economische impact. Er ontbreken antwoorden op vragen over waar arbeidsmigranten gehuisvest worden en hoe water- en bodemkwaliteit beschermd wordt. Indiener vraagt: 1) hoe wordt de leefbaarheid van het gebied gewaarborgd zonder verdere verrommeling?, 2) wat zijn de effecten op de economische vitaliteit van de agrarische sector?, 3) hoe wordt bodem- en waterkwaliteit beschermd bij functiewijziging van landbouwgrond?	Zie antwoord 29.3. De uitvoerende maatregelen komen aan de orde in de uitvoeringsagenda.	Geen.
44.6	Indiener stelt dat de aanduiding van grote zoekgebieden voor woningbouw en infrastructuur langdurige onzekerheid creëert dat schaadt aan het toekomstperspectief van agrarische bedrijven, speculatie in de hand ligt en investeringsbeslissing belemmert. Indiener vraagt: 1) zoekgebieden tot een minimum te beperken en deze alleen	Zie antwoord 18.2.	Geen.

	aan te wijzen op basis van breed gedragen, onafhankelijke onderbouwing, 2) zo snel mogelijk duidelijkheid te geven over gemaakte keuzes, 3) volledige transparantie te bieden over vergoedingen en schadeloosstellingen.		
44.7	Indiener is tegen beperking uitbreidingsmogelijkheden in gedefinieerde zones. Elke kweker moet gelijke kansen hebben voor uitbreiding met respect voor omgeving en zichtlijnen. Indiener vraagt: 1) maatwerkprocedures waarin opruimen van oude bedrijfspanden en uitbreiding op bedrijfslocaties mogelijk moet zijn onder voorwaarden.	Zie antwoord 'Aangepaste zonering om een meer gelijk speelveld voor de ondernemers te creëren' in samenvatting en rode draad. Maatwerkprocedures blijven mogelijk.	Zie antwoord 'Aangepaste zonering om een meer gelijk speelveld voor de ondernemers te creëren' in samenvatting en rode draad.
45.	**Inwoner 1**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
45.1	Indiener stelt dat het participatieproces weinig geloofwaardig is en niet aan de eisen van open betekenisvolle inspraak voldoet. Indiener stelt dat ze nauwelijks de kans hebben gehad om invloed uit te oefenen omdat het maken van keuzes voor participatie hebben plaatsgevonden. De indiener vraagt :1) een herziening van het participatieproces, onder onafhankelijke begeleiding, 2) beantwoording van de vraag of aanpassingen aan kernkeuzes van het PLGDG überhaupt nog mogelijk zijn.	Zie antwoord 22.10.	Geen.
45.2	Indiener stelt dat Kuiper Compagnons een dubbelrol heeft gehad in zowel PLGDG als Omgevingsvisie Hillegom met sterke inhoudelijke overlap. Dit roept volgens indiener twijfels op over de onafhankelijkheid van het proces, doordat de uitkomsten vooraf bepaald lijken. De indiener vraagt: 1) volledige openheid over de opdrachtverstrekking en rol van Bureau Kuiper Compagnons, 2) een herziening van het participatieproces, onder onafhankelijke begeleidering.	Zie antwoord 22.1.	Geen.
45.3	De indiener stelt dat er een onevenwichtige koers is gevaren en er te veel nadruk ligt op woningbouw en infrastructuur waardoor de plannen tientallen hectares bollengrond	Zie antwoord 18.1 en 18.2.	Geen.

	bedreigen en het agrarische kerngebied versnippert. De indiener vraagt: 1) waarom wordt er geen werk gemaakt van inbreiding en verdichting binnen bestaande kernen omdat de woningbehoefte tot 2040 binnenstedelijk kan worden opgelost?, 2) op basis waarvan is de behoefte aan 50ha zoekgebied in Hillegom vastgesteld?, 3) zijn de betrokken grondeigenaren geraadpleegd?, 4) een herziening van de woningbouwlocaties uit te voeren en een stop te zetten op het benoemen van zoekgebieden totdat er een onafhankelijk afwegingskader is vastgesteld, 5) duidelijkheid te geven over eigendomsverhoudingen en een heldere afbakening in ontwikkelgebieden, 6) bescherming van de kritieke omvang van agrarische bedrijven en vrijwillige volledige compensatie bij aantasting daarvan.		
45.4	De indiener stelt dat de verbindingsweg tussen de N207 en N206 met een aftakking naar station Hillegom een duidelijke noodzaak ontbeert en waardevolle bollengrond aantast. Indiener vraagt: 1) welk verkeersprobleem rechtvaardigt deze ingreep?, 2) is het besluit over de weg reeds genomen terwijl het onderzoek nog loopt?, 3) waarom wordt er geen gebruik gemaakt van bestaande infrastructuur of alternatieven die minder schadelijk zijn voor het landschap en cultuurhistorie?. 4) te stoppen met besluitvorming over de verbindingsweg tot de gevolgen voor landschap en landbouw helder zijn, 5) onderzoek realistische, goedkopere en minder ingrijpende alternatieven zoals A44-N208 en een verbinding N205-N208, 6) wees transparant over de status van het besluitvormingsproces.	Zie antwoord 18.4.	Geen.
45.5	Indiener stelt dat er onvoldoende aandacht is voor leefbaarheid, landbouw en economische impact. Er ontbreken antwoorden op vragen over waar arbeidsmigranten gehuisvest worden en hoe water- en bodemkwaliteit beschermd wordt. Indiener vraagt: 1) hoe wordt de leefbaarheid van het gebied gewaarborgd zonder verdere verrommeling?, 2) wat zijn de effecten op de economische vitaliteit van de agrarische sector?, 3) hoe	Zie antwoord 29.3. De uitvoerende maatregelen komen aan de orde in de uitvoeringsagenda.	Geen.

	wordt bodem- en waterkwaliteit beschermd bij functiewijziging van landbouwgrond?		
45.6	Indiener stelt dat de aanduiding van grote zoekgebieden voor woningbouw en infrastructuur langdurige onzekerheid creëert dat schaadt aan het toekomstperspectief van agrarische bedrijven, speculatie in de hand ligt en investeringsbeslissing belemmert. Indiener vraagt: 1) zoekgebieden tot een minimum te beperken en deze alleen aan te wijzen op basis van breed gedragen, onafhankelijke onderbouwing, 2) zo snel mogelijk duidelijkheid te geven over gemaakte keuzes, 3) volledige transparantie te bieden over vergoedingen en schadeloosstellingen.	Zie antwoord 18.2 en 18.4.	Geen.
46.	**Veehouderij T.J.P. Van der Zon**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
46.1	Indiener stelt dat het participatieproces weinig geloofwaardig is en niet aan de eisen van open betekenisvolle inspraak voldoet. Indiener stelt dat ze nauwelijks de kans hebben gehad om invloed uit te oefenen omdat het maken van keuzes voor participatie hebben plaatsgevonden. De indiener vraagt :1) een herziening van het participatieproces, onder onafhankelijke begeleiding, 2) beantwoording van de vraag of aanpassingen aan kernkeuzes van het PLGDG überhaupt nog mogelijk zijn.	Zie antwoord 22.10.	Geen.
46.2	De indiener stelt dat er een onevenwichtige koers is gevaren en er te veel nadruk ligt op woningbouw, infrastructuur en grondwaterpeil verhogingen in polders, waardoor de plannen tientallen hectares waardevolle graslanden bedreigen en het grote gevolgen heeft voor de veehouderij. De druk op de landbouwgrond is groot en de sector heeft geen ruimte meer over om extra claims te dragen zoals klimaatadaptatie en waterbeheer. Gemeente spraken eerder uit agrarische gronden zoveel mogelijk te willen ontzien, maar dat is niet	Zie antwoord 18.1 en 18.2. Voor de peilbesluiten verwijzen we naar het Toekomstgericht Waterbeheer (TGWR) van het Hoogheemraadschap van Rijnland.	Geen.

	terug te zien in het plan. De indiener vraagt: 1) Is er enig onderzoek gedaan wat de aanpassing van peilbesluiten en drooglegginsnormen voor de veehouderijen in de streek gaat betekenen? 2) zijn de betrokken grondeigenaren geraadpleegd?, 3) duidelijkheid te geven over eigendomsverhoudingen en een heldere afbakening in ontwikkelgebieden, 4) bescherming van de kritieke omvang van agrarische bedrijven en vrijwillige volledige compensatie bij aantasting daarvan, 5) compensatie over de waardedaling van graslanden wanneer deze vernat worden met name in de droogmakerijen.		
46.3	Indiener stelt dat landbouwkundige en economische gevolgen van voorgestelde ruimtelijke ingrepen nauwelijks worden benoemd en onderbouwd. Hierdoor zijn er zorgen op het heroverwegen waterpeil en drooglegginsnormen die grote gevolgen hebben voor de veehouderij. De zin 'We houden tenminste een aantal veehouderijgebieden met behoorlijke schaal in stand' roept een hoop vragen en onzekerheid voor ondernemers op. Als het water in droge periodes onttrokken wordt aan de graslanden zal er juist een hogere CO2 en methaan uitstoot zijn. Ook het beheer wordt een lastigere opgave. De indiener vraagt: 1) Hoe wordt de leefbaarheid van het gebied gewaarborgd zonder verdere verrommeling?. 2) Onafhankelijk onderzoek naar effecten van peilverhogingen voor de veehouderij sector in de DBS per polder. Door grote verschillen in grondslag tussen polders kan er hier geen sprake zijn van generiek beleid. 3) Wat zijn de effecten op de economische vitaliteit van de veehouderij?	Zie antwoord 46.2.	Geen.
46.4	Indiener stelt dat de aanduiding van grote zoekgebieden voor waterberging langdurige onzekerheid creëert dat schaadt aan het toekomstperspectief van agrarische bedrijven, speculatie in de hand ligt en investeringsbeslissing belemmert. Indiener vraagt: 1) zoekgebieden tot een minimum te beperken en deze alleen aan te wijzen op basis van breed gedragen, onafhankelijke onderbouwing, 2) zo snel mogelijk duidelijkheid te geven over gemaakte keuzes, 3) volledige	We herkennen niet dat er grote zoekgebieden voor waterberging in het Programma staan. We begrijpen de zorgen van indiener voor het toekomstperspectief voor agrarische bedrijven. Eventuele waterberging zal altijd in betrokkenheid met belanghebbenden nader worden afgestemd. Vergoedingen en schadeloosstellingen zijn niet aan de orde.	Geen.

	transparantie te bieden over vergoedingen en schadeloosstellingen.		
47.	**Fa C. Duineveld en Zn.**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
47.1	Indiener stelt dat het participatieproces weinig geloofwaardig is en niet aan de eisen van open betekenisvolle inspraak voldoet. Indiener stelt dat ze nauwelijks de kans hebben gehad om invloed uit te oefenen omdat het maken van keuzes voor participatie hebben plaatsgevonden. De indiener vraagt :1) een herziening van het participatieproces, onder onafhankelijke begeleiding, 2) beantwoording van de vraag of aanpassingen aan kernkeuzes van het PLGDG überhaupt nog mogelijk zijn.	Zie antwoord 22.10.	Geen.
47.2	De indiener stelt dat er een onevenwichtige koers is gevaren en er te veel nadruk ligt op woningbouw, infrastructuur en grondwaterpeil verhogingen in polders, waardoor de plannen tientallen hectares waardevolle graslanden bedreigen en het grote gevolgen heeft voor de veehouderij. De druk op de landbouwgrond is groot en de sector heeft geen ruimte meer over om extra claims te dragen zoals klimaatadaptatie en waterbeheer. Gemeente spraken eerder uit agrarische gronden zoveel mogelijk te willen ontzien, maar dat is niet terug te zien in het plan. De indiener vraagt: 1) Is er enig onderzoek gedaan wat de aanpassing van peilbesluiten en drooglegginsnormen voor de veehouderijen in de streek gaat betekenen? 2) zijn de betrokken grondeigenaren geraadpleegd?, 3) duidelijkheid te geven over eigendomsverhoudingen en een heldere afbakening in ontwikkelgebieden, 4) bescherming van de kritieke omvang van agrarische bedrijven en vrijwillige volledige compensatie bij aantasting daarvan, 5) compensatie over de waardedaling van graslanden wanneer deze vernat worden met name in de droogmakerijen.	Zie antwoord 46.2.	Geen.

47.3	Indiener stelt dat landbouwkundige en economische gevolgen van voorgestelde ruimtelijke ingrepen nauwelijks worden benoemd en onderbouwd. Hierdoor zijn er zorgen op het heroverwegen waterpeil en drooglegginsnormen die grote gevolgen hebben voor de veehouderij. De zin 'We houden tenminste een aantal veehouderijgebieden met behoorlijke schaal in stand' roept een hoop vragen en onzekerheid voor ondernemers op. Als het water in droge periodes onttrokken wordt aan de graslanden zal er juist een hogere CO2 en methaan uitstoot zijn. Ook het beheer wordt een lastigere opgave. De indiener vraagt: 1) Hoe wordt de leefbaarheid van het gebied gewaarborgd zonder verdere verrommeling?. 2) Onafhankelijk onderzoek naar effecten van peilverhogingen voor de veehouderij sector in de DBS per polder. Door grote verschillen in grondslag tussen polders kan er hier geen sprake zijn van generiek beleid. 3) Wat zijn de effecten op de economische vitaliteit van de veehouderij?	Zie antwoord 46.2.	Geen.
47.4	Indiener stelt dat de aanduiding van grote zoekgebieden voor waterberging langdurige onzekerheid creëert dat schaadt aan het toekomstperspectief van agrarische bedrijven, speculatie in de hand ligt en investeringsbeslissing belemmert. Indiener vraagt: 1) zoekgebieden tot een minimum te beperken en deze alleen aan te wijzen op basis van breed gedragen, onafhankelijke onderbouwing, 2) zo snel mogelijk duidelijkheid te geven over gemaakte keuzes, 3) volledige transparantie te bieden over vergoedingen en schadeloosstellingen.	Zie antwoord 46.4.	Geen.
48.	**Keukenhof**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
48.1	Indiener ondersteunt een verbeterde ontsluiting van de noordelijke Duin- en Bollenstreek, het voorgestelde tracéN206-N207 doorkruist echter eersteklas bollengrond. Dit staat haaks op het uitgangspunt 'behoud van huidig	Zie antwoord 18.4.	Geen.

	areaal'. Het programma stelt dat compensatie verplicht is, maar uit ervaring kan gesteld worden dat de compensatie via grasland of tweede klas bollengrond praktisch en ecologisch onhaalbaar is. Indiener vraagt: 1) Verzoeken om het behoud van eersteklas bollengrond als randvoorwaarde te verankeren en infrastructuurplannen hieraan te toetsen.		
48.2	Indiener stelt dat er in het programma staat aangegeven dat het Keukenhof wordt aangeduid als kroonjuweel van de streek en dat de Keukenhof een rol speelt in de transitie naar een emissieloze teelt. Desondanks is Keukenhof niet actief betrokken bij het opstellen van het programma. Indiener vraagt: 1) Betrek Keukenhof actief bij verdere uitwerking en implementatie van de plannen.	Zie antwoord 22.10. De Keukenhof wordt wederom actief betrokken bij het vervolg van het Programma LGDG.	Geen.
48.3	Indiener stelt dat op pagina 64 wordt gesproken over 'potentieel Werelderfgoed Keukenhof'. Indiener wil benadrukken dat dit geen beleidsvoornemen is van de huidige directe van Keukenhof. Indiener vraagt: 1) Het opnemen van deze ambitie zonder afstemming is onjuist en schept verwarring, deze passage graag herzien.	Wij zullen deze tekstwijziging doorvoeren in het Programma LGDG.	‘potentieel Werelderfgoed’ wordt uit de tekst op pg 65 verwijderd.
48.4	Indiener stelt dat de sector de ambitie tot verduurzaming ondersteunt, maar er in de toekomstvisie 2030 gewasbescherming wordt gestreefd naar een teelt met minimale emissies naar milieu. Hier heeft men te maken met natuurlijke processen, dus 100% emissievrij is niet realistisch evenals de doelstelling volledig biologisch in 2040 gezien de huidige stand van techniek, markt en regelgeving. Indiener vraagt: 1) De ambities voor 2030 en 2040 voor de bollensector te wijzigen en aan te laten sluiten bij de landelijke ambities van de sector.	Zie antwoord 8.2.	Geen.
49.	**Alma Onroerend Goed**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen

49.1	Indiener geeft aan dat het niet duidelijk is of het perceel aan de Zilkerbinnenweg 78B binnen zone 3 of 4 valt. Dit heeft invloed op eventuele herontwikkeling. Indiener vraagt: 1) in welke zone ligt het perceel Zilkerbinnenweg 78B, zone 3 of 4?, 2) een toelichting moet gegeven worden waarom voor dit perceel is gekozen voor zone 3 of 4, 3) Voor welke zones geldt dat de schaalvergroting van bouwblokken niet is toegestaan? 4) Kan er bevestigd worden dat het programma de herontwikkeling van deze locatie niet in de weg staat en vergroting van het bouwvlak mogelijk is?	In de ISG uit 2016 is een zonering opgenomen waarin voorwaarden zijn opgenomen voor bedrijfsuitbreiding (pagina 38 en 39). De gemeente Noordwijkerhout (nu Noordwijk) heeft op basis van deze zonering het nu geldende bestemmingsplan 'Buitengebied 2015' vastgesteld. De regels van de bestemmingen met bollenteeltzones zijn gebaseerd op de zonering uit de ISG uit 2016. In het bestemmingsplan 'Buitengebied 2015' (vastgesteld op 30 juni 2016) dat de regels bevat waaraan u op uw perceel moet voldoen zijn de gronden ten oosten van de Zilkerbinnenweg aangewezen als 'Agrarisch - Bollenteelt - Bollenzone – 1'. In deze zone is het niet mogelijk om binnen het geldende bestemmingsplan (inmiddels onderdeel van het omgevingsplan van gemeente Noordwijk) bedrijfsbebouwing te vergroten. Indien u wenst om uw bouwvlak/bedrijfsbebouwing uit te breiden is een maatwerkprocedure benodigd. U kunt hiervoor een principeverzoek indienen bij de gemeente Noordwijk. Er wordt dan een formele procedure gestart. Het voert voor nu te ver om toe te lichten waaraan u exact moet voldoen. Overigens is er naar aanleiding van verschillende zienswijzen voor gekozen om vanaf nu een 'ja, mits'-houding aan te nemen ten opzichte van dit soort maatwerkverzoeken. De gronden ten westen van de Zilkerbinnenweg zijn in het bestemmingsplan aangewezen als 'Agrarisch - Bollenteelt – Bollenzone –2'. Ook deze bestemming is gebaseerd op de zonering uit de ISG uit 2016. Hier is het toegestaan om via een binnenplanse omgevingsvergunning bedrijfsbebouwing uit te breiden tot 6.000m^2. Indien de bebouwing groter zou	Geen aanpassingen naar aanleiding van deze specifieke zienswijze. Voor wijzigingen op het onderwerp 'zonering', zie antwoord 'Aangepaste zonering om een meer gelijk speelveld voor de ondernemers te creëren' in samenvatting en rode draad.

		moeten worden dan 6.000m2 is hier ook maatwerk benodigd. Naar aanleiding van verschillende zienswijzen wordt de voorgestelde zonering uit het Ontwerp Programma aangepast. Daarbij wordt voor uw locatie vastgehouden aan de bestaande zonering uit de ISG uit 2016. Zoals hierboven is toegelicht geldt daarbij dat het 'nee, tenzij' principe wel wordt omgezet naar een 'ja, mits'-houding tegenover principeverzoeken voor uitbreiding van bedrijfsbebouwing.	
50.	**Damste Advocaten namens Alma Onroerend Goed en inwoners en agrarische bedrijven.**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
50.1	Indiener stelt dat de structuurvisie (ISG) en het programma goed op elkaar afgestemd moeten zijn, zodat de functie van beide instrumenten gewaarborgd blijft. Omdat het programma een uitwerking is van het ruimtelijk beleid, kan het programma niet afwijken van de structuurvisie. Het opstellen van een programma is dan ook niet de aangewezen weg om koerswijzigingen door te voeren, daarvoor dient de structuurvisie te worden aangepast, waar de raad bevoegd gezag voor is. Indiener vraagt: 1) de colleges kunnen niet afwijken van de ISG, waarom past het programma LGDG binnen de kaders van een goede ruimtelijke ordening?	De Intergemeentelijke Structuurvisie Greenport Duin- en Bollenstreek (ISG) uit 2016 is de strategische voorloper van het Programma LGDG. In het Programma LGDG is expliciet opgenomen dat dit Programma de herijking van de ISG vormt. Daarmee vervangt het Programma de ISG als intergemeentelijk beleidskader voor het landelijk gebied van de Duin- en Bollenstreek. De ISG wordt ingetrokken na vaststelling van het Programma LGDG. De totstandkoming van het Programma LGDG is zorgvuldig verlopen, met bestuurlijke betrokkenheid van de gemeenteraden in alle fasen. De gemeentelijke omgevingsvisies en omgevingsplannen blijven het juridische kader vormen. De gemeenteraad blijft bevoegd om de	Geen.

		kaders te stellen voor concrete besluiten zoals vaststelling van het omgevingsplan. Er is dan ook geen sprake van strijd met het geldende ruimtelijke beleid. De opgaven waarvoor het Programma LGDG is opgesteld vereisen beleidsvernieuwing. Het Programma LGDG biedt hiervoor het gezamenlijk afgestemde intergemeentelijke kader. Daarmee blijft de onderlinge afstemming tussen het gemeentelijk en regionaal beleid gewaarborgd.	
50.2	Indiener stelt dat de eigenaren van de gronden aan de Duindamseweg 3 en de eigenaren van de gronden aan de Duindamseweg 1 afzonderlijk een principeverzoek hebben ingediend, die het college heeft afgewezen. Het college wilde wel meewerken aan een gezamenlijke ontwikkeling aan de Duindamseweg 1-3 en heeft hiervoor bij meerdere brieven, raadsvoorstellen, etc. (vanaf 2019) zonder voorbehoud zijn medewerking toegezegd aan de bouw van geclusterde GOM-woningen. Begin 2025 werd kenbaar gemaakt dat er bij de raad bezwaren bestonden waardoor de raad niet bereid was tot vaststelling van het bestemmingsplan. Indiener vraagt: 1) hoe hebben het college een de raad van de overige vier gemeenten in de praktijk het GOM-beleid volgens de ISG toegepast en uitgevoerd?	Indiener spreekt over een zaak die momenteel in behandeling is bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State nadat de gemeenteraad van Noordwijk het bestemmingsplan voor de genoemde ontwikkeling niet heeft vastgesteld. Het plan voor de Duindamseweg 1–3 is in procedure gebracht vóór de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024. Daarom geldt hiervoor het overgangsrecht van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo). De beoordeling van dit plan – en van eventueel gewekt vertrouwen – vindt dus plaats binnen het geldende juridische kader van die wetten. Het Programma LGDG is een beleidsdocument zonder directe juridische werking voor lopende of afgeronde besluitvormingsprocedures. Het verandert niets aan de rechtspositie van aanvragers van plannen die al in procedure zijn gebracht. Een afzonderlijke overgangsregeling in het Programma LGDG is voor deze casus dan ook niet aan de orde. Voor dergelijke gevallen geldt het toepasselijke recht en de bestaande jurisprudentie. Zie ook antwoord 1.3.	Geen.
50.3	Indiener stelt dat door in het Ontwerp Programma niet te voorzien in een overgangsregeling, er geen recht wordt gedaan aan het feit dat het GOM-woningbouwplan aan de	Zie antwoord 50.2.	Geen.

	Duindamseweg 1-3 in Noordwijk in overeenstemming is met de ISG en de consequente uitlatingen van de gemeente dat dit het geval is, met als gevolg rechtens te honoreren gewekte verwachtingen. Wanneer in een principebesluit de medewerking van het college is toegezegd en het is vastgesteld aan de uitgangspunten van de ISG, kan dit niet zonder gevolgen blijven voor de geplande ontwikkeling en de inhoud van het nieuwe, te wijzigen beleid. Indiener vraagt: 1) te voorzien in een overgangsregeling waarin wordt bepaald dat de bestaande gevallen het oude (thans nog geldende) beleid van toepassing blijft.	Zie ook antwoord 1.3.	
50.4	Indiener stelt dat er in het programma staat aangegeven dat de zichtlijnen uit de ISG integraal zijn overgenomen in de landschapsvisiekaart van de ISG. In de totaalkaart van het programma komt de zichtlijn in de nabijheid van de Duindamseweg 1-3 niet overeen met de zichtlijn uit de ISG. Indiener vraagt: 1) waarom heeft het college hiervoor gekozen, is dat om het ontwerpbestemmingsplan van de Duindamseweg 1-3 te torpederen?, 2) indiener ontvangt graag van alle betrokken colleges de bevestiging dat de zichtlijnen ook onder het programma niet over het perceel aan de Duindamseweg 1-3 gaan en dat deze geen belemmering zijn voor de vaststelling van het bestemmingsplan Duindamseweg 1-3.	Indiener stelt dat de zichtlijnen in het Programma afwijken van de zichtlijnen in de ISG en dat de gewijzigde positionering zou zijn bedoeld om het plan voor Duindamseweg 1–3 te belemmeren. De zichtlijnen uit de ISG zijn inderdaad integraal overgenomen in het Programma. Indiener merkt terecht op dat één oorspronkelijke zichtlijn in het Programma grafisch is weergegeven als twee pijlen. Daar wordt de zichtlijn namelijk onderbroken door de Duindamseweg/Schulpweg. Het verschil in positionering betreft een minimale verschuiving in de kaartvisualisatie, zonder beleidsmatige consequentie of doelbewuste aanpassing. Er is dus geen sprake van een nieuwe of aangepaste ruimtelijke uitgangssituatie ten opzichte van de ISG. De suggestie dat deze aanpassing zou zijn bedoeld om het plan van indiener te frustreren, mist elke grond en is volstrekt ongefundeerd. Tot slot wordt benadrukt dat het Programma geen terugwerkende kracht heeft en dus geen invloed kán hebben op lopende procedures die zijn gestart onder het recht zoals dat gold vóór de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Zoals eerder toegelicht, wordt de procedure voor het bestemmingsplan Duindamseweg 1–3 beoordeeld onder de	Geen.

		Wro/Wabo. Het Programma heeft hierop geen invloed.	
50.5	Indiener stelt dat het onbegrijpelijk is dat de percelen Duindamseweg 1-3 als binnenduinrand worden aangemerkt in het programma. In de geldende ISG is hier geen sprake van. Dit betekent dat de openheid in dit gebied actief zou moeten worden vergroot en dat er dus in beginsel niet meer gebouwd mag worden op de percelen. Dit heeft grote gevolgen voor deze percelen. Indiener vraagt: 1) hebben de colleges van alle vijf de gemeente dit niet onderkend?, 2) kunnen alle colleges uitleggen hoe zij de belangen van de getroffen inwoners betrekken bij nieuw beleid?, 3) hebben de colleges de belangen geïnventariseerd en waar blijkt dit uit?, 4) omdat er geen wijzigingen zich hebben voorgedaan in de feitelijke situatie en dit grote gevolgen zal hebben voor de percelen, wordt verzocht om af te zien van de zonering op de percelen aan de Duindamseweg 1-3.	Zie antwoord 50.2.	Geen.
50.6	Indiener geeft aan dat er een onderbouwing ontbreekt over de behoefte aan 2/3 betaalbare woningbouw. Er wordt voorbijgegaan aan de realisatie van GOM-woningen die juist wel bijdragen aan de behoefte van betaalbare woningen, omdat hierdoor de doorstroom in de regio wordt bevorderd waardoor er meer betaalbare woningen vrijkomen. De geplande woningbouw aan de Duindamseweg 1-3 draag bij aan het doel van het programma, namelijk geclusterde woningbouw dat leidt tot openheid elders. Indiener vraagt: 1) de eisen rondom betaalbare woningenbouw niet over te nemen, zeker niet zonder deugdelijk onderzoek.	Zie antwoord 18.2.	Geen.

Teylingen

51.	**Inwoner 1**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
51.1	Indiener stelt dat een emissieloze en biologische teelt onwerkbaar is. Indiener vraagt; 1) stel dat dit onverhoopt na aanname LGDG toch beleid wordt, en de sector kan niet aan deze eisen voldoen, zijn de bedrijven dan illegaal en krijgt men dan een teeltverbod?	Zie antwoord 8.2.	Geen.
51.2	Indiener stelt dat de GOM met haar beleid juist verrommeling creëert een gezonde toekomstige sector die jonge kwekers frustreert doorgaans nodig hebben en roept op om te stoppen met GOM om de markt zijn eigen werk te laten doen en daarmee startende kwekers een kans te geven. Indiener stelt; ga geen woningen bouwen op bollengrond, maar saneer oude sociale woningbouw en bouw daar eigentijdse appartementen voor elke doelgroep.	Alleen de gemeenten stellen beleid vast. De GOM maakt geen beleid en is de uitvoeringsorganisatie. In de Regionale Woonagenda Holland Rijnland zijn afspraken gemaakt over binnenstedelijke woningbouw. Ook wordt v.w.b. sociale woningbouw verwezen naar het gemeentelijk woonprogramma en de prestatieafspraken met Woonstichting Stek.	Geen.
51.3	Indiener stelt dat er een upgrade van bestaande wegen moet komen en daarmee ook over te gaan op kilometer beprijzing. Keukenhof en de andere toeristische trekpleisters dienen shuttlebussen te hebben vanaf bijvoorbeeld parkeerplaats station of Schiphol en laat niet elk individu apart per auto naar dit gebied komen.	We nemen dit voor kennisgeving aan.	Geen.
51.4	Indiener is voorstander van zonnepanelen op daken in mogelijke combinatie met een centrale stroomopslag in de vorm van een collectieve mega accu. Indiener is voorstander van windmolens op zee of op het IJsselmeer, evenals collectieve wateropslag IJsselmeer.	We nemen dit voor kennisgeving aan.	Geen.
51.5	Indiener stelt als alternatief op voorkeursrecht en onteigeningsproces, ruilverkaveling op vrijwillige basis voor (door middel van een interactieve kaart).	De mogelijkheid voor vrijwillige ruilverkaveling wordt ondersteund in het Programma LGDG.	Geen.
52.	**Inwoner 2**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
52.1	Indiener maakt bezwaar tegen het opnemen van de Eikenhorstlaan in Voorhout als potentiële uitleglocatie voor woningbouw. Dit staat haaks op het uitgangspunt van duurzaam ruimtelijk beleid en vormt een directe bedreiging voor agrarische waarden/bollenlandschap. Indiener stelt de	Zie antwoord 18.1 en 18.2.	Geen.

	volgende redenen daarvoor: 1) vanuit historie en politieke context is een woningbouwlocatie in dit gebied in april 2019 onwenselijk gebleken, 2) de betreffende gronden zijn eerste klas bollengrond, ondermijnt vertrouwen in beschermingsregime en zet een gevaarlijk precedent voor verdere aantasting van het agrarische landschap, 3) versnippering van open landschap en verlies van schaal en samenhang, 4) druk op infrastructuur en verkeersveiligheid, 5) ondermijnen van het herstructureringsprincipe van de GOM door focus op lucratieve woningbouw in plaats van landschapsherstel. Indiener stelt; 1) kies voor inbreiding binnen bestaande dorpsstructuren, 2) Eikenhorstlaan behouden en te versterken als agrarisch kerngebied (met evt. ruimte voor educatie en toeristische beleving rondom bollenteelt).		
53.	**Actiecomité Plan Boerderij**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
53.1	Indiener stelt dat er aandacht gehouden moet worden op het minder afhankelijk worden van de inzet van arbeidsmigranten. De dalende arbeidsproductiviteit vormt een punt van zorg. Indiener vraag: 1) inzetten op actief stimuleren van innovatie en grotere aaneensluitende bollenvelden, zodat mechanisatie en automatisering rendabel kunnen worden toegepast.	Zie antwoord 29.3.	Geen.
53.2	Indiener stelt dat het noodzakelijk is om de registratie van arbeidsmigranten op orde te krijgen om effectief beleid te ontwikkelen en uitvoeren.	Zie antwoord 29.3.	Geen.
53.3	Indiener vraagt het adviesrapport 'Geen derderangsburgers, de risico's voor gedetacheerde arbeidsmigranten' en de verkenning 'Aanpak onrechtmatige detachering van derdelanderwerknemers' in ogenschouw te nemen.	Voor kennisgeving aannemen.	Geen.
53.4	Indiener stelt dat de Mottigerpolder en de Roodemolenpolder cruciaal zijn voor behoud van openheid, ecologische waarden en cultuurhistorische structuren in de streek. Indiener vraagt: 1) investeer in de aanleg van wandelpaden, houtwallen en ander groen om de biodiversiteit en recreatieve waarde van het landschap te vergroten.	Uitgangspunt is Omgevingsvisie Teylingen. Zie antwoord 53.5.	Geen.
53.5	Indiener stelt dat het programma LGDG ruimte laat voor interpretatie van de Mottigerpolder en Roodemolenpolder door deze gebieden als 'minder kwalitatief open' te benoemen.	Uitgangspunt is Omgevingsvisie Teylingen.	De Roodemolenpolder is toegevoegd als ‘zone 1’.

	Dit staat haaks op de Omgevingsvisie Teylingen. Van den Berch van Heemstedeweg 45 is het enige perceel dat als mogelijke compensatielocatie is aangemerkt in het programma, dat is opmerkelijk gezien de voornoemde vastgestelde Omgevingsvisie Teylingen.	In de omgevingsvisie van Teylingen is het volgende opgenomen over de Mottigerpolder en de Roodemolenpolder: De Roodemolenpolder is beschermd grasland, en er wordt aangesloten bij de bescherming zoals opgenomen in de provinciale omgevingsverordening. De ambitie is de Roodemolenpolder en de Mottigerpolder een open gebied te houden en de zichtlijnen niet te doorbreken. Het programma LGDG wijzigt de bescherming van de Roodemolenpolder niet. Deze blijft dus behouden zoals benoemd in de omgevingsvisie van Teylingen. Dit wordt verduidelijkt door 'zone 1' in de kaart van Vitale Greenport ook voor de Roodemolenpolder op te nemen. Voor de Mottigerpolder wordt ook een wijziging voorgesteld ten opzichte van het Ontwerp Programma. Hier wordt in de nieuwe zonering 'zone 2' toegepast. Deze zonering komt overeen met de zonering die in de ISG is opgenomen. Daarmee wordt het behoud van openheid en zichtlijnen voor dit gebied geborgd en blijven bestaande uitbreidingsmogelijkheden voor bollenteeltbedrijven gehandhaafd.	De Mottigerpolder is aangepast in 'zone 2'. Voor een algemene toelichting op de zonering, Zie antwoord 'Aangepaste zonering om een meer gelijk speelveld voor de ondernemers te creëren' in samenvatting en rode draad.
53.6	Indiener stelt dat de Mottigerpolder en Roodemodepolder de laatste stukken groen zijn dat de dorpen Voorhout en Sassenheim van elkaar scheidt. Indiener vraagt: 1) actieve en expliciete bescherming van de groene corridor.	We nemen dit voor kennisgeving aan.	Geen.
53.7	Indiener stelt dat het programma LGDG een onvoldoende realistisch toekomstbeeld op de noodzakelijke woningbouwopgave geeft. Het streven om alleen te bouwen voor eigen woningbehoefte uit de streek is achterhaald. De indiener vraagt: 1) mogelijkheden om binnenstedelijk te bouwen raken uitgeput, creatieve initiatieven (optopping, verdichting, herbestemmen) zijn noodzakelijk, 2) het landelijk gebied kan in voorgenoemde een rol spelen zonder afbreuk te	Zie antwoorden 18.1, 18.2 en 18.5. Overigens Pastoorslaan-Zuid is wel genoemd als zoekgebied woningbouw in het Programma LGDG.	Geen.

	doen aan kernkwaliteiten, 3) opmerkelijk dat de Pastoorslaan Hillegom en Wasbeeklaan Sassenheim niet als mogelijke woningbouwlocties benoemd zijn, en Draka Hillegom, Swets & Zeitlinger Lisse en Focwa Sassenheim als locatie arbeidsmigranten.		
53.8	Indiener vraagt om bij de definitieve vaststelling van het programma expliciete keuzes te maken, inclusief een duidelijk toetsingskader en beleidsmatige verankering.	We nemen dit voor kennisgeving aan. Na vaststelling komt er een uitvoeringsagenda LGDG.	Geen.
54.	**Pennings Landwinkel**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
54.1	Indiener stelt dat het participatieproces weinig geloofwaardig is en niet aan de eisen van open betekenisvolle inspraak voldoet. Indiener stelt dat ze nauwelijks de kans hebben gehad om invloed uit te oefenen omdat het maken van keuzes voor participatie hebben plaatsgevonden. De indiener vraagt :1) een herziening van het participatieproces, onder onafhankelijke begeleiding, 2) beantwoording van de vraag of aanpassingen aan kernkeuzes van het PLGDG überhaupt nog mogelijk zijn.	Zie antwoord 22.10.	Geen.
54.2	De indiener stelt dat er een onevenwichtige koers is gevaren en er te veel nadruk ligt op woningbouw, infrastructuur en grondwaterpeil verhogingen in polders, waardoor de plannen tientallen hectares waardevolle graslanden bedreigen en het grote gevolgen heeft voor de veehouderij. De indiener vraagt: 1) Is er enig onderzoek gedaan wat de aanpassing van peilbesluiten en droogleggingsnormen voor de veehouderijen in de streek gaat betekenen? 2) zijn de betrokken grondeigenaren geraadpleegd?, 3) duidelijkheid te geven over eigendomsverhoudingen en een heldere afbakening in ontwikkelgebieden, 4) bescherming van de kritieke omvang van agrarische bedrijven en vrijwillige volledige compensatie bij aantasting daarvan, 5) compensatie over de waardedaling van graslanden wanneer deze vernat worden met name in de droogmakerijen.	Zie antwoord 46.2.	Geen.
54.3	Indiener stelt dat landbouwkundige en economische gevolgen van voorgestelde ruimtelijke ingrepen nauwelijks worden benoemd en onderbouwd. Hierdoor zijn er zorgen op het heroverwegen waterpeil en droogleggingsnormen die grote gevolgen hebben voor de veehouderij. De zin 'We houden	Zie antwoord 46.2.	Geen.

	tenminste een aantal veehouderijgebieden met behoorlijke schaal in stand' roept een hoop vragen en onzekerheid voor ondernemers op. Als het water in droge periodes onttrokken wordt aan de graslanden zal er juist een hogere CO2 en methaan uitstoot zijn. Ook het beheer wordt een lastigere opgave. De indiener vraagt: 1) Hoe wordt de leefbaarheid van het gebied gewaarborgd zonder verdere verrommeling?. 2) Onafhankelijk onderzoek naar effecten van peilverhogingen voor de veehouderij sector in de DBS per polder. Door grote verschillen in grondslag tussen polders kan er hier geen sprake zijn van generiek beleid. 3) Wat zijn de effecten op de economische vitaliteit van de veehouderij?		
54.4	Indiener stelt dat de aanduiding van grote zoekgebieden voor waterberging langdurige onzekerheid creëert dat schaadt aan het toekomstperspectief van agrarische bedrijven, speculatie in de hand ligt en investeringsbeslissing belemmert. Indiener vraagt: 1) zoekgebieden tot een minimum te beperken en deze alleen aan te wijzen op basis van breed gedragen, onafhankelijke onderbouwing, 2) zo snel mogelijk duidelijkheid te geven over gemaakte keuzes, 3) volledige transparantie te bieden over vergoedingen en schadeloosstellingen.	Zie antwoord 46.4.	Geen.
55.	**Inwoner 3**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
55.1	Indiener stelt dat zij geen duidelijkheid/helderheid hebben over het gebruik van het perceel. Het perceel heeft de bestemming 'Agrarisch-Bollenteelt-Bollenzone 3'. Het perceel is jaren niet meer gebruikt voor bollenteelt, vanwege het grenzen aan een bedrijventerrein en de grootte van het perceel. Het valt op dat er op andere plekken, waar wel goede eersteklas bollengrond is, wel GOM woningen werden gebouwd maar op dit perceel het niet mogelijk is.	Zie antwoord 18.1. Greenportwoningen zijn in het Programma LGDG niet meer mogelijk.	Geen.
55.2	Indiener stelt dat de gemeente onvoldoende rekening houdt met: 1) het langdurige feitelijke gebruik van het perceel (meer dan 10 jaar), 2) het gelijkheidsbeginsel, aangezien omliggende percelen eveneens worden gebruikt voor bedrijvigheid of zelf bebouwd worden in afwijking van het bestemmingsplan, 3) het vertrouwensbeginsel, aangezien er jarenlang geen handhavend optreden is geweest, 4) de belangen van de gebruikers en huurders die afhankelijk zijn van deze locatie, 5)	Deze zienswijze ziet op een bestemmingsplan en is voor het Programma LGDG niet van toepassing. Het Programma LGDG regelt geen bestemmingen of functies op perceelsniveau.	Geen.

	de bijdrage van de bedrijfsactiviteiten aan de regionale economie, werkgelegenheid en lokale ketens.		
55.3	Indiener verzoekt dat het programma LGDG en de toekomstige uitvoering rekening moet houden met een evaluatierapport waarin de feitelijke situatie, historische afspraken en economische bijdrage van dit perceel worden opgenomen. Dit rapport kan dienen als basis voor legalisering of een aangepaste bestemming, waarbij zowel economische als landschappelijke belangen worden gewaarborgd.	Het Programma LGDG heeft niet het oogmerk om met het bestemmingsplan strijdige situaties te legaliseren.	Geen.
55.4	Indiener verzoekt dat binnen het programma LGDG wordt opgenomen: 1) erken het bestaand gebruik van het perceel en neem dit mee in de beleidsafwegingen van het programma, 2) onderzoek de mogelijkheden voor legalisatie van de huidige activiteiten en maatwerkafspraken om de bedrijfsactiviteiten te behouden, 3) onderzoek aanvullend of kleinschalige woningbouw (tiny houses) mogelijk is om zodoende bij te dragen aan de doelstellingen van het programma LGDG, 4) betrek ondernemers actief bij de uitvoering van het programma, zoals ook wordt aanbevolen in de eindrapportage 'Vitalere Greenport en Vitaler Landschap', 5) houdt rekening met de bestaande situatie en het langdurig gebruik van het perceel (en mogelijk andere percelen in de regio), 6) hanteer duidelijke definities over verrommeling, kijk ook naar het daadwerkelijk gebruik van de percelen en de effectiviteit van de handhaving, 7) hanteer een eenduidige werkwijze en gelijke behandeling	Zie antwoord 55.3 In het Programma LGDG is een duidelijke definitie over verrommeling opgenomen . (pagina 25)	Geen.
56.	**Inwoner 4**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
56.1	Indiener stelt dat het Ontwerp Programma LGDG moeilijk te vinden was en het erop lijkt dat de gemeente op deze manier wil voorkomen dat er zienswijzen worden ingediend. Daarom verzoekt de indiener om: 1) kenbaar te maken na vaststelling van het programma hoeveel individuele burgers een zienswijze hebben ingediend op het programma.	Het Ontwerp Programma LGDG was vindbaar op de website van Teylingen en op de landelijke voorziening Omgevingsloket. Publicatie heeft ook plaatsgevonden in De Teylinger.	Geen.
56.2	Indiener stelt dat er een onderbouwing ontbreekt waarom het huidige verdienmodel de omvang van het bollenareaal blijvend rechtvaardigt. Indiener geeft aan: 1) het verdienmodel lijkt niet houdbaar als 10.000-20.000 arbeidsmigranten volgens Nederlandse loonstandaarden betaald zouden worden, 2) het	Zie antwoord 29.3.	Geen.

	programma biedt geen duidelijkheid over hoe de sector moet omgaan met mogelijke terugkeer van migranten door gewijzigde economische of politieke omstandigheden, 3) de huisvesting van arbeidsmigranten blijft onderbelicht, 4) in andere sectoren dragen bedrijven bij aan de huisvesting van hun werknemers, waarom wordt een vergelijkbare verantwoordelijkheid niet van de bollensector gevraagd?		
56.3	Indiener stelt dat het programma voornamelijk in gaat op de bloeiperiode van de bollenvelden, dat is twee maanden per jaar. Het programma gaat niet in op de minder fraaie periodes, wat de indruk wekt van een eenzijdige positieve framing.	We nemen dit voor kennisgeving aan.	Geen.
56.4	Indiener stelt dat het programma spreekt van een emissievrije teelt in 2030, waarmee impliciet wordt erkend dat deze stoffen schadelijk zijn. Indiener vraagt: 1) waarom wordt er nog vijf jaar gewacht met het aanpakken van dit probleem? Het lijkt erop dat de economische belangen prevaleren boven de gezondheid in de regio. De indiener geeft aan dat dit geen pleidooi is voor afschaffing van de bollensector.	Zie antwoord 8.2.	Geen.
56.5	Indiener geeft aan dat het programma bestaat uit verschillende schrijfstijlen en het erop lijkt alsof sommige passages met AI zijn geschreven. Dit is geen probleem, maar de passage over anterieure overeenkomsten op pagina 82 is lastig te begrijpen. Indiener vraagt: 1) een uitleg te geven over deze passage.	Voor het schrijven van het Programma hebben we geen gebruik gemaakt van AI. De paragraaf over anterieure overeenkomsten is vereenvoudigd.	De tekst onder het kopje Anterieure overeenkomsten (pagina 82) wordt gewijzigd naar: “Anterieure overeenkomsten geven bij kostenverhaal in beginsel de meeste beleidsvrijheid. Dergelijke overeenkomsten komen tot stand op basis van vrijwilligheid. Er kan in een anterieure overeenkomst alleen een afspraak gemaakt worden over een financiële bijdrage aan (regionale, overkoepelende) ruimtelijke ontwikkelingen als de betreffende ruimtelijke ontwikkelingen in het Programma LGDG zijn vastgelegd. Bovenstaande financiële bijdrage ziet dus niet toe op ‘bovenplanse kosten’. Deze worden via kostenverhaal verplicht verhaald op de initiatiefnemer door de gemeente, op wiens grondgebied het

			betreffende project uitgevoerd wordt. Dit is in de voorgaande paragraaf toegelicht.”
56.6	Indiener raad aan om onomkeerbare besluiten te vermijden en stellige standpunten in het programma beter te onderbouwen of te nuanceren.	Met het vaststellen van het Programma LGDG worden geen onomkeerbare besluiten genomen.	Geen.

Katwijk

57.	**Inwoner 1**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
57.1	Indiener stelt dat Katwijk sterk verstedelijkt en dat er daarbij geen ‘rust’ punten meer over zijn in het landschap. Als verstedelijking verder vorm krijgt, neemt het belang voor groene rust toe. Indiener mist dit in de overkoepelende visie en draagt mogelijke locaties aan; Duinvallei, Mient Kooltuin, Kwakelwei, Rijnsburg Noord.	Wij delen uw zorg. Daarom is in Holland Rijnland verband in het kader van de regionale investeringsagenda een project opgestart (project 10, Groenblauw Raamwerk) dat zich richt op het versterken van de regionale groen- en waterstructuur, waarbij groen-blauwe verbindingen in en door het stedelijk gebied centraal staan. Zie ook: Regionale Investeringsagenda - Holland Rijnland	Geen.
57.2	Indiener vraagt of de gemeente Katwijk voldoende is geconsulteerd, gezien het percentage inwoners dat is geconsulteerd (8%).	Iedereen heeft gelegenheid gekregen om tijdens het proces mee te denken en kon zich daarvoor aanmelden, maar de belangstelling vanuit Katwijk was niet groot. Dat kan te maken hebben met andere participatietrajecten die gelijktijdig liepen, zoals Rijnsburg Noord. Ook in deze fase van zienswijzen kon iedereen een reactie geven op de ontwerpstukken. Zie ook antwoord 22.10.	Geen.
58.	**Van Rhijn Bouw**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
58.1	Indiener onderschrijft de ambitie om in samenhang te werken aan een toekomstbestendig buitengebied, waarin woningbouw, landschap, duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit hand in hand gaan.	Het is goed te vernemen dat onze ambitie wordt erkend en gesteund.	Geen.

58.2	Indiener is ontwikkelaar van een locatie direct grenzend aan de Noordrand van De Zilk. Deze locatie sluit logisch aan op de bestaande dorpsstructuur. De ligging vormt een natuurlijke overgang tussen de bebouwde kom en het open landschap. Indiener ziet hierin kansen, in lijn met de programmatische uitgangspunten, om een zorgvuldig ingepaste uitbreiding te realiseren die de landschappelijke kwaliteiten verstrekt en tegelijkertijd voorziet in de lokale woningbouwbehoefte.	Zie antwoord 18.2. Voor ontwikkelingen in aanvulling op deze locaties kunt u apart een principeverzoek bij de gemeente indienen.	Geen.
58.3	Indiener stelt dat zij samen met Woningstichting Antonius van Padua een eerste verkenning uitgevoerd hebben tot samenwerking en invulling straatje erbij in De Zilk. Ook de locatie aan de Noordrand van De Zilk leent zich voor een dergelijke ontwikkeling. De indiener vraagt: 1) neem de locatie grenzend aan De Zilk mee als concrete kanslocatie in het programma gezien de gunstige ligging, bijdrage aan het woningbouwprogramma en de mogelijkheden voor landschappelijke versterking, 2) indiener gaat graag in overleg met betrokken gemeenten en programmatische werkgroep om de plannen verder toe te lichten en gezamenlijk te verkennen hoe deze ontwikkeling op een zorgvuldige manier kan worden ingepast.	Zie antwoord 58.2.	Geen.
59.	**Gebr. De Vletter en Den Haan**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
59.1	Indiener geeft aan dat zij de zienswijze van Theorie en Praktijk onderschrijven en dient het verzoek in deze als hier herhaald en ingelast te beschouwen.	Zie antwoorden onder zienswijze 16.	Geen.
59.2	Indiener stelt dat er onvoldoende rekening wordt gehouden met de belangen, het beschermen en versterken van de bollenteelt in het gebied. Dat blijkt onder meer doordat in het programma LGDG staat aangegeven dat er een zoekgebied groene ecologische oost-westverbinding is opgenomen in het gebied tussen Noordwijk en Noordwijkerhout. De producten die hier geproduceerd worden zijn onmisbaar in de bedrijfsprocessen van Vletter en Den Haan. Als deze bollenvelden gebruikt worden voor een ecologische oost-westverbinding, dan is er geen uitgangsmateriaal meer beschikbaar voor veredeling en zou het bedrijfsproces tot stilstand komen. Indiener stelt dat het eventuele herbestemmen van andere percelen van bollenkwekers in het genoemde gebied ook grote	Zie antwoord 22.2.	Geen.

	consequenties heeft voor Vletter en Den Haan. Wisselteelt is noodzakelijk in de teelt, bij het realiseren van een oost-westverbinding wordt dit systeem van grondruil verstoord. Ook is hier sprake van eersteklas bollengrond dat niet verloren mag gaan.		
59.3	De zoeklocaties voor woningbouw en de verbindingsweg N207-N206 zijn grotendeels gesitueerd op eersteklas bollengrond dat invloed heeft op de gehele sector. Indiener pleit ervoor om deze functies elders in het gebied te faciliteren en woningbouw te beperken tot al bestaand stedelijk gebied.	Zie antwoord 18.4.	Geen.
59.4	Indiener stelt dat het bestempelen van bollenvelden tot zoekgebieden zorgt voor grote onzekerheid binnen de sector wat kan leiden tot terughoudendheid bij investeringsbeslissingen.	Zie antwoord 18.1 en 18.2.	Geen.
59.5	Indiener stelt dat emissievrij niet realistisch is, maar wel te streven naar een duurzame landbouw volgens de Toekomstvisie 2030 Gewasbescherming. Doelen vergen grote investeringen, maar daarvoor is een weloverwogen planvorming noodzakelijk met voldoende oog voor de economische haalbaarheid voor de sector. Indiener vraagt: 1) sluit in het programma aan bij de hiervoor genoemde doelen van de sector zelf en doe onderzoek naar economische haalbaarheid.	Zie antwoord 8.2.	Geen.
59.6	Indiener stelt dat er in het programma geen onderzoek is gedaan naar de consequenties van het voorgestelde beleid en het herbestemmen van bollenvelden. Indiener vraagt: 1) doe een dergelijk onderzoek, alvorens over te gaan tot gezamenlijke vaststelling van het programma.	Er worden geen bollenvelden herbestemd in het Programma. Zie antwoord 18.3.	Geen.
85	**Inwoner 2**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
85.1	Indiener stelt dat in de Katwijk Special van 29 juli 2025 het Ontwerp Programma LGDG staat gepresenteerd met als mededeling dat iedereen kan inspreken t/m 23 juli 2025. Indiener geeft aan dat er niet voldoende tijd was om het plan te bekijken.	Het bedoelde nieuwsartikel in Katwijk Speciaal was naar aanleiding van de overhandiging van het programma aan gedeputeerde Potjer van de provincie, en niet de officiële bekendmaking van de terinzagelegging voor een periode van 6 weken. Deze stond op 12 juni in het gemeenteblad. Deze publicatie heeft destijds ook op de gemeentepagina in de plaatselijke kranten gestaan: op 12 juni in de Rijnsburger en op 17 juni in Katwijk Speciaal. Hiermee is tijdig aangekondigd dat het Programma	

		ter inzage lag en tot welke datum zienswijzen konden worden ingediend.	

Noordwijk

60.	**Inwoner 1**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
60.1	Indiener stelt dat in de laatste update van Noordwijk (Verkenning gebied Achterweg | Gemeente Noordwijk) staat aangegeven dat asielopvang geen onderdeel zal uitmaken van het programma LGDG, waardoor een deel van de passage op pagina 56 in het programma verwijderd zal moeten worden *(om de ontwikkeling op deze locatie mogelijk te maken, is er een combinatie gemaakt met het bouwen van 50-80 woningen voor 275 asielzoekers conform de opgave van de Spreidingswet)*.	De betreffende passage in het ontwerp van het Programma LGDG weerspiegelt niet meer de actuele koers van het college. Het college zet niet langer in op structurele opvang van asielzoekers in het gebied Achterweg, maar beschouwt tijdelijke opvang voor maximaal vijf jaar als een losstaande ontwikkeling, vooruitlopend op de gewenste woningbouwontwikkeling. Bij de vaststelling van het definitieve programma zal de betreffende passage hierop worden aangepast.	De verwijzing naar de opvang van asielzoekers is geschrapt uit te betreffende passage.
61.	**Inwoner 2**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
61.1	Indiener stelt dat in de laatste update van Noordwijk (Verkenning gebied Achterweg | Gemeente Noordwijk) staat aangegeven dat asielopvang geen onderdeel zal uitmaken van het programma LGDG, waardoor een deel van de passage op pagina 56 in het programma verwijderd zal moeten worden *(om de ontwikkeling op deze locatie mogelijk te maken, is er een combinatie gemaakt met het bouwen van 50-80 woningen voor 275 asielzoekers conform de opgave van de Spreidingswet)*.	Zie 60.1.	Zie 60.1.
62.	**Inwoner 3**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
62.1	Indiener stelt dat in de laatste update van Noordwijk (Verkenning gebied Achterweg | Gemeente Noordwijk) staat aangegeven dat asielopvang geen onderdeel zal uitmaken van het programma LGDG, waardoor een deel van de passage op pagina 56 in het programma verwijderd zal moeten worden *(om de ontwikkeling*	Zie 60.1.	Zie 60.1.

	op deze locatie mogelijk te maken, is er een combinatie gemaakt met het bouwen van 50-80 woningen voor 275 asielzoekers conform de opgave van de Spreidingswet).		
63.	**Inwoner 4**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
63.1	Indiener stelt dat in de laatste update van Noordwijk (Verkenning gebied Achterweg | Gemeente Noordwijk) staat aangegeven dat asielopvang geen onderdeel zal uitmaken van het programma LGDG, waardoor een deel van de passage op pagina 56 in het programma verwijderd zal moeten worden *(om de ontwikkeling op deze locatie mogelijk te maken, is er een combinatie gemaakt met het bouwen van 50-80 woningen voor 275 asielzoekers conform de opgave van de Spreidingswet).*	Zie 60.1.	Zie 60.1.
64.	**Inwoner 5**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
64.1	Indiener stelt dat in de laatste update van Noordwijk (Verkenning gebied Achterweg | Gemeente Noordwijk) staat aangegeven dat asielopvang geen onderdeel zal uitmaken van het programma LGDG, waardoor een deel van de passage op pagina 56 in het programma verwijderd zal moeten worden *(om de ontwikkeling op deze locatie mogelijk te maken, is er een combinatie gemaakt met het bouwen van 50-80 woningen voor 275 asielzoekers conform de opgave van de Spreidingswet).*	Zie 60.1.	Zie 60.1.
65.	**Inwoner 6**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
65.1	Indiener stelt dat in de laatste update van Noordwijk (Verkenning gebied Achterweg | Gemeente Noordwijk) staat aangegeven dat asielopvang geen onderdeel zal uitmaken van het programma LGDG, waardoor een deel van de passage op pagina 56 in het programma verwijderd zal moeten worden *(om de ontwikkeling op deze locatie mogelijk te maken, is er een combinatie gemaakt met het bouwen van 50-80 woningen voor 275 asielzoekers conform de opgave van de Spreidingswet).*	Zie 60.1.	Zie 60.1.

66.	**Inwoner 7**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassing
66.1	Indiener stelt dat in de laatste update van Noordwijk (Verkenning gebied Achterweg | Gemeente Noordwijk) staat aangegeven dat asielopvang geen onderdeel zal uitmaken van het programma LGDG, waardoor een deel van de passage op pagina 56 in het programma verwijderd zal moeten worden *(om de ontwikkeling op deze locatie mogelijk te maken, is er een combinatie gemaakt met het bouwen van 50-80 woningen voor 275 asielzoekers conform de opgave van de Spreidingswet).*	Zie 60.1.	Zie 60.1.
67.	**Inwoner 8**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassing
67.1	Indiener stelt dat in de laatste update van Noordwijk (Verkenning gebied Achterweg | Gemeente Noordwijk) staat aangegeven dat asielopvang geen onderdeel zal uitmaken van het programma LGDG, waardoor een deel van de passage op pagina 56 in het programma verwijderd zal moeten worden *(om de ontwikkeling op deze locatie mogelijk te maken, is er een combinatie gemaakt met het bouwen van 50-80 woningen voor 275 asielzoekers conform de opgave van de Spreidingswet).*	Zie 60.1.	Zie 60.1.
68.	**H.L Hogervorst bulbs & colors**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassing
68.1	Indiener stelt dat het participatieproces weinig geloofwaardig is en niet aan de eisen van open betekenisvolle inspraak voldoet. Indiener stelt dat ze nauwelijks de kans hebben gehad om invloed uit te oefenen omdat het maken van keuzes voor participatie hebben plaatsgevonden. De indiener vraagt :1) een herziening van het participatieproces, onder onafhankelijke begeleiding, 2) beantwoording van de vraag of aanpassingen aan kernkeuzes van het PLGDG überhaupt nog mogelijk zijn.	Zie antwoord 22.10.	Geen.
68.2	Indiener stelt dat Kuiper Compagnons een dubbelrol heeft gehad in zowel PLGDG als Omgevingsvisie Hillegom met sterke inhoudelijke overlap. Dit roept volgens indiener twijfels op over de onafhankelijkheid van het proces, doordat de uitkomsten vooraf bepaald lijken. De indiener vraagt: 1) volledige openheid over de opdrachtverstrekking en rol van Bureau Kuiper	Zie antwoord 22.1.	Geen.

	Compagnons, 2) een herziening van het participatieproces, onder onafhankelijke begeleidering.		
68.3	De indiener stelt dat er een onevenwichtige koers is gevaren en er te veel nadruk ligt op woningbouw en infrastructuur waardoor de plannen tientallen hectares bollengrond bedreigen en het agrarische kerngebied versnippert. De indiener vraagt: 1a) waarom wordt er geen werk gemaakt van inbreiding en verdichting binnen bestaande kernen omdat de woningbehoefte tot 2040 binnenstedelijk kan worden opgelost?, 1b) kies vaker voor kleine appartementen en kleine woningen, 2) op basis waarvan is de behoefte aan 50ha zoekgebied in Hillegom vastgesteld?, 3) zijn de betrokken grondeigenaren geraadpleegd?, 4) een herziening van de woningbouwlocaties uit te voeren en een stop te zetten op het benoemen van zoekgebieden totdat er een onafhankelijk afwegingskader is vastgesteld, 5) duidelijkheid te geven over eigendomsverhoudingen en een heldere afbakening in ontwikkelgebieden, 6) bescherming van de kritieke omvang van agrarische bedrijven en vrijwillige volledige compensatie bij aantasting daarvan.	Zie antwoord 18.1, 18.2.	Geen.
68.4	De indiener stelt dat de verbindingsweg tussen de N207 en N206 met een aftakking naar station Hillegom een duidelijke noodzaak ontbeert en waardevolle bollengrond aantast. Daarnaast trekt het mensen uit bijvoorbeeld Amsterdam, die daar werken en aan de kust willen wonen. Indiener vraagt: 1) welk verkeersprobleem rechtvaardigt deze ingreep?, 2) is het besluit over de weg reeds genomen terwijl het onderzoek nog loopt?, 3) waarom wordt er geen gebruik gemaakt van bestaande infrastructuur of alternatieven die minder schadelijk zijn voor het landschap en cultuurhistorie?. 4) te stoppen met besluitvorming over de verbindingsweg tot de gevolgen voor landschap en landbouw helder zijn, 5) onderzoek realistische, goedkopere en minder ingrijpende alternatieven zoals A44-N208 en een verbinding N205-N208, 6) wees transparant over de status van het besluitvormingsproces.	Zie antwoord 18.4.	Geen
68.5	Indiener stelt dat er onvoldoende aandacht is voor leefbaarheid, landbouw en economische impact. Er ontbreken antwoorden op vragen over waar arbeidsmigranten gehuisvest worden en hoe water- en bodemkwaliteit beschermd wordt. Indiener maakt zich zorgen over bovenstaande ontwikkelingen. Indiener vraagt: 1) hoe wordt de leefbaarheid van het gebied gewaarborgd	Zie antwoord 29.3 en 46.2. De uitvoerende maatregelen komen aan de orde in de uitvoeringsagenda.	Geen.

	zonder verdere verrommeling?, 2) wat zijn de effecten op de economische vitaliteit van de agrarische sector?, 3) hoe wordt bodem- en waterkwaliteit beschermd bij functiewijziging van landbouwgrond?		
68.6	De indiener stelt dat verzilting van het water door waterschapen wordt gezien als bedreiging van de Bollenstreek. Er is nog veel onduidelijk. Indiener vraagt: 1) verzoek om een gedegen onderzoek te doen naar het probleem en mogelijke oplossingen in de streek.	Dit krijgt een vervolg in het Waterplan van het Hoogheemraadschap van Rijnland.	Geen.
68.7	Indiener is tegen beperking uitbreidingsmogelijkheden in gedefinieerde zones. Elke kweker moet gelijke kansen hebben voor uitbreiding met respect voor omgeving en zichtlijnen. Indiener vraagt: 1) maatwerkprocedures waarin opruimen van oude bedrijfspanden en uitbreiding op bedrijfslocaties mogelijk moet zijn onder voorwaarden.	Zie antwoord 'Aangepaste zonering om een meer gelijk speelveld voor de ondernemers te creëren' in samenvatting en rode draad.	Zie samenvatting en rode draad.
68.8	Indiener stelt dat de aanduiding van grote zoekgebieden voor woningbouw en infrastructuur langdurige onzekerheid creëert dat schaadt aan het toekomstperspectief van agrarische bedrijven, speculatie in de hand werkt en investeringsbeslissing belemmert. Indiener vraagt: 1) zoekgebieden tot een minimum te beperken en deze alleen aan te wijzen op basis van breed gedragen, onafhankelijke onderbouwing, 2) zo snel mogelijk duidelijkheid te geven over gemaakte keuzes, 3) volledige transparantie te bieden over vergoedingen en schadeloosstellingen.	Zie antwoord 18.2.	Geen.
69.	**Ten Brinke Poortier Romein Projecten VOF**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
69.1	Indiener vraagt of de gemeente Noordwijk op korte termijn medewerking kan verlenen aan een bestemmingswijziging woningbouw op de percelen: - Noordwijk sectie G, nummers 3146, 3147, 1295, 4211 en 2857 (gedeeltelijk), totaal groot 37.454 m2 gelegen aan de Gerleeweg en richting Herenweg te Noordwijk. Huidig eigenaar van deze percelen is mevrouw Jannetje Selier van de Gerleeweg 7 te Noordwijk. - Noordwijk sectie G, nummer 3788, groot 9.325 m2 gelegen aan de Gerleeweg achter huisnr. 11 te Noordwijk. Huidig eigenaar van dit perceel is dhr,	Het behandelen van dergelijke verzoeken valt niet onder het bereik van dit programma. Voor dergelijke vragen kan de initiatiefnemer een principeverzoek indienen bij de gemeente.	Geen.

	J.W.J.M. De Ridder van de Weidemolen 6 te Noordwijkerhout. - In de directe omgeving ten zuiden van de woningen aan de Tolhoren en ten westen van de Herenweg heeft zowel de gemeente Noordwijk alsook Woonstichting Stek uit Hillegom meerdere percelen in eigendom. Het betreft onder andere de volgende kadastrale percelen, Noordwijk sectie G nummers 2393, 896, 897, 3711, 395 en 3725. Ten Brinke Poortier Romein Projecten VOF is bereid om de werkzaamheden voor wat betreft de bestemmingswijziging voor haar rekening te nemen.		
70.	**VON – Vrije Ondernemers Noordwijk**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
70.1	Indiener stelt dat een groot deel van het programma bestaat uit het reserveren van ruimte voor woningbouw in het buitengebied. Hiermee dreigt het versterken van de teeltsectoren en het open landschap te worden ondermijnd. Indiener stelt dat meer woningbouw niet tot een structurele oplossing voor woningzoekenden gaat leiden: 1) Nederland heeft genoeg woning voor de inwoners, 2) er is geen doorstroming, 3) woningmarkt qua woningtype in onbalans, sluit niet aan op wensen doelgroepen, 4) een aantal beleidsmaatregelen van de afgelopen decennia hebben het probleem op de woningmarkt veroorzaakt. Indiener vraagt: 1) bovengenoemde voorbeelden zijn door aangepaste regelgeving snel op te lossen, waarom is dat nog niet gebeurd?, 2) waarom doen lokale overheden hier niks aan, dit is ook niet terug te lezen in het programma?	Zie antwoord 18.1 en 18.2. Het werken aan een aantrekkelijke woonregio is één van de thema's van het Programma. Het Programma maakt evenveel hectares aan woningbouw mogelijk als onder de ISG al mogelijk was. In het Programma wordt duidelijk gestreefd naar gesegmenteerde woningbouw waarbij wordt aangesloten op onder meer de Woonvisie Noordwijk 2020-2030 en de behoefteraming die daaraan ten grondslag lag. Lokale overheden hebben bovendien geen zeggenschap over een groot deel van de in de zienswijze gestelde oorzaken en kunnen hier dan ook niets aan doen.	Geen.
70.2	Indiener stelt dat de GOM zich steeds meer als woningbouwontwikkelaar ontwikkelt, terwijl de agrarische en landschappelijke tegenprestatie niet of minimaal zichtbaar is. Dit verzwakt de agrarische sector t.b.v. woningbouw.	De rol van de GOM als uitvoeringsinstantie van de vijf bollenstreekgemeenten blijft gehandhaafd. GOM is primair geen woningbouwontwikkelaar. De GOM faciliteert de compensatie van bollengrond en herstructurering en treedt daarbij zo nodig op als grondbedrijf. Ontwikkeling van eventuele woningbouwlocaties is nu geen taak van de GOM.	Geen.
70.3	Indiener stelt dat in het programma de volgende onderwerpen missen, waardoor het risico groot is dat woningbouw het landschapsbeleid overneemt en de oorspronkelijke doelen naar de achtergrond verdwijnen: 1) heldere normen voor	Zie ook antwoord 18.1 en 18.2.	Geen.

	kwaliteitswinst tegenover woningbouw, 2) prestatie-eisen GOM, 3) onafhankelijke toetsing, 3) criteria voor wat wel of niet als herstructurering geldt.	In het Programma is het begrip 'kwalitatieve openheid' geïntroduceerd. Daarnaast is er een nadere definitie van 'verrommeling' uitgewerkt. (Pg. 25) De GOM brengt ieder jaar een Jaarverslag uit waarin zij rapporteert over haar werkzaamheden. Dit rapport is openbaar. Aanvullende prestatie-eisen en onafhankelijke toetsing hebben geen meerwaarde. Het jaarverslag van de GOM geeft een overzicht van de verschillende vormen van herstructurering. Dit behoeft geen aanvulling.	
70.4	Indiener verzoekt het programma op de volgende punten aan te passen: 1) versterking bollenteelt en open landschap als hoofdopgave/uitgangspunt, stop met structureel volbouwen van de Duin- en Bollenstreek door middel van Greenportwoningen, 2) beëindig de rol van projectontwikkelaar GOM, 3) sta woningbouwlocaties zoals Leidsestraat Hillegom waarvan de herstructureringswaarde niet in verhouding staat tot de woningbouwwinst niet meer toe.	Zie antwoord 18.1 en 18.2 In het Programma vormt een vitaal landschap de onderlegger voor huidige functies en alle andere toekomstige programma's. Het openhouden (cultuur)landschap is daarbij een van de leidende principes. De Duin- en Bollenstreek wordt niet structureel volgebouwd. Benadrukt wordt dat de GOM een uitvoeringsorganisatie is. Het toetsen van de ruimtelijke aanvaardbaarheid van een herstructureringsplan ligt bij de individuele gemeenten.	Geen.
71.	**Vereniging voor Natuur en Vogelbescherming Noordwijk**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
71.1	Indiener stelt dat de plannen en doelen nog weinig SMART zijn geformuleerd, dit moet beter en vereist nog de nodige inspanning.	Het Programma LGDG is een programma onder de Omgevingswet. Een dergelijk programma geeft richting aan de gewenste ontwikkeling van het gebied. In het Programma LGDG zijn dan ook strategische keuzes gemaakt op hoofdlijnen, maar laat ruimte voor uitwerking. De verdere concretisering en operationalisering vindt plaats in de uitwerkingsfase, zoals bij het	Geen.

		opstellen van de uitvoeringsagenda, of eventuele juridische verankering in het omgevingsplan.	
71.2	Indiener stelt dat de inzet op groenblauwe corridors en inpassen van bouwplannen in het landschap, wordt gewaardeerd.	Deze positieve reactie wordt gewaardeerd.	Geen.
71.3	Indiener stelt dat de afgelopen jaren verdichting is gekomen. Vooral in de gemeente Noordwijk is dit waar te nemen door de groei van oppervlakte met grote woningen forse bedrijfsuitbreidingen. Om verdere verdichting toe te laten is de kamerstructuur uitgevonden. Indiener vraag: 1) de kamerstructuur staat haaks op de bepleite openheid en zichtlijnen van de streek en dient met terughoudendheid te worden toegepast.	De zorgen over verdichting worden herkend. Juist daarom kiest het programma in een specifiek deelgebied (de Oostelijke Strandwal) voor een landschappelijke kamerstructuur. Dit is geen blauwdruk voor verdichting, maar een strategie om schaalvergroting zorgvuldig in te passen binnen een groenblauw raamwerk. Daarbij is expliciet aandacht voor behoud van belangrijke zichtlijnen, zoals bij de Ruïne van Teylingen. In de zone langs de oostzijde van de Trekvaart blijft de openheid behouden en wordt daar waar mogelijk versterkt. Om die reden is het concept 'kwalitatieve openheid' gedefinieerd in de landschapsstrategie. De toepassing van de kamerstructuur vindt plaats op projectbasis, met oog voor de lokale context en landschappelijke kwaliteit. De landschappelijke kamerstructuur wordt niet voorgesteld binnen gemeente Noordwijk.	Geen.
71.4	Indiener stelt dat er weinig over de duinen terug te vinden is in het programma. Indiener vraag: 1) om een robuust netwerk van groenblauwe corridors te bewerkstelligen (evenals meer ruimte voor water in binnenduinrand), is het nodig dat met de beheerders van de duingebieden, Staatsbosbeheer, Dunea, etc. afspraken worden gemaakt over de aansluiting van de corridors.	In het programma ligt de nadruk op de Greenport, maar er is zeker oog voor de samenhang met omliggende natuurgebieden, waaronder de binnenduinrand. De suggestie om hierover afspraken te maken met de verschillende partners bij de uitwerking van corridors wordt als waardevol beschouwd.	Geen.
71.5	Indiener stelt dat (loslopende) honden zeer nadelig zijn voor fauna in natuurgebieden en stranden. Het komt niet overeen met de eisen die de organisatie voor de Blauwe Vlag stelt, de vervuiling door fecaliën moet worden teruggedrongen. Indiener vraagt: 1) meer in te zetten op strenge handhaving voor een opruimplicht.	In het Programma LGDG ligt de nadruk op de Greenport. Keurmerken als Blauwe Vlag vallen buiten het bereik van het Programma, evenals beheer van en handhaving in Natura 2000-gebieden en het strand.	Geen.
71.6	Indiener stelt dat groenblauwe corridors vaker in regionale plannen verschijnen, maar er in de praktijk nog niet veel van terecht is gekomen en biedt aan mee te denken bij de realisatie. Indiener vraagt: 1) plannen voor een goede groene verbinding tussen polder Hogeweg, via Willem van den Bergh, naar de	Het belang van groenblauwe corridors voor ecologie, recreatie en klimaatadaptatie wordt volledig onderschreven. Het realiseren van robuuste verbindingen vergt echter langdurige inzet en samenwerking. De inbreng bevat waardevolle	Geen.

	Coepelduynen, 2) openhouden zeereep als groene corridor, 3) de verbinding Leeuwenhorst en binnenduinrand bos van de Boswachterij Noordwijk moet ter hoogte van de ingang Nieuw Leeuwenhorst Westzijde liggen en niet langs de Northgodreef, 4) er ontbreken stukken langs de Duinweg om de steilrand van het Middengebied de groene functie te laten behouden, 5) de aandacht van de verbindingen in de landgoederenzone verslapt, verstreken bij de ontwikkeling van het Zilverenkruis terrein en Bronsgeest.	gebiedskennis en wordt zeer gewaardeerd. De genoemde locaties en knelpunten kunnen mogelijk worden betrokken bij het verdere uitwerkingsproces van het programma.	
71.7	Indiener stelt (en maakt bezwaar) dat er een grote aanslag op de bollenvelden wordt voorgesteld met het voornemen om oost-west verbindingen te onderzoeken. Nut en noodzaak zijn nooit aangetoond.	Zie antwoord 18.4. Zoals in de zienswijze terecht opgemerkt, is er in het kader van de Mobiliteitsaanpak voorgesteld om eerst de wenselijkheid van een dergelijke oost-westverbinding te onderzoeken. Er is gestart met de eerste fase (haalbaarheidsstudie). Deze fase is in twee parallelle sporen op te delen. Het eerste deel omvat een haalbaarheidsonderzoek naar maatschappelijk draagvlak. Het tweede deel is een meer technisch gerichte verkenning naar wat er in een tweede fase zou moeten gebeuren. De verkenning resulteert in een besluit over het vervolgproces. De verkenningsfase wordt in 2025 afgerond. Dit leidt uiteindelijk tot de conclusie of en onder welke condities er naar fase 2 kan worden overgegaan (zie ook p. 71).	Geen.
71.8	Indiener stelt dat het kaartmateriaal in grote lijnen te bestuderen is waardoor niet helemaal duidelijk is tot waar en hoe de zonering verloopt. Het is niet duidelijk en niet uitgewerkt tot welke gevolgen de zones kunnen leiden. Indiener vraagt: 1) een heldere uiteenzetting van de planologische regels is noodzakelijk om een goede beoordeling te kunnen maken en te zorgen voor rechtsgelijkheid in de regio.	Het Programma LGDG bevat strategische keuzes gemaakt op hoofdlijnen, maar laat ruimte voor uitwerking (zie ook antwoord 71.1). Het Programma is juridisch zelfbindend voor de betrokken overheden en wordt in dat opzicht gehanteerd bij de beoordeling van aanvragen voor omgevingsvergunningen en bij de uitwerking van omgevingsplannen. Voor derden heeft het programma geen rechtstreeks bindende werking. Het betreft géén juridisch plan met regels of functietoedeling zoals het omgevingsplan.	Geen.
71.9	Indiener ondersteunt het voornemen om de ruim opgezette GOM projecten om te zetten naar clusters tegen bestaande bebouwing aan. Indiener vraagt: 1) het is noodzakelijk dat in	Zie antwoord 18.1, 18.2 en 29.3. De steun voor het clusteren van nieuwe woningbouw tegen bestaande bebouwing wordt	Geen.

	Noordwijk eerst Bronsgeest volledig wordt benut, 2) naast aandacht voor arbeidsmigranten, ook aandacht voor jongeren die een huis zoeken.	gewaardeerd. De wijzigingen die in het herstelbesluit voor Bronsgeest zijn opgenomen, liggen momenteel voor behandeling bij de Raad van State. Het werken aan een aantrekkelijke woonregio is één van de thema's van het Programma. Zie ook antwoord 70.1.	
72.	**Inwoner 10**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
72.1	Indiener stelt dat een emissieloze teelt in 2030 technisch onmogelijk is. Iedere aanwending van stoffen, in welke aard of oorsprong dan ook, brengt enige emissie met zich mee. Een biologische teelt in 2040 levert kleinere en veel minder zekere oogsten op en vereist veel meer ruimte en grond. De concurrentiepositie van de bollentelers in de Bollenstreek verslechtert. Indiener stelt voor: 1) formuleringen veranderen in 'emissiearme teelt met zo weinig mogelijk milieubelastingspunten met behoud van opbrengst, kwaliteit en rendement'.	Zie antwoord 8.2.	Geen.
72.2	Indiener stelt dat er een indeling is in zones tussen enerzijds het westen en anderzijds het oosten van de Leidsevaart, met bijbehorende verschillen in bouwmogelijkheden voor agrarische bedrijven. Hierdoor wordt het bouwen van bouwwerken in het westen onmogelijk gemaakt, onder meer omdat er voorwaarden worden gesteld die bedrijven zelf niet kunnen beïnvloeden (sanering, andermans eigendommen). Dit levert ongewenste verschillen op in kansen en concurrentiepositie.	Zie antwoord 'Aangepaste zonering om een meer gelijk speelveld voor de ondernemers te creëren' in samenvatting en rode draad.	Zie samenvatting en rode draad.
72.3	Het aanleggen van een verbindingsweg N206-N207 snijdt door historisch landschap, waardoor zichtlijnen en bollengrond verdwijnen. Daarnaast wordt het kleinschalige karakter dat de streek aantrekkelijk maakt tenietgedaan.	Zie antwoord 18.4.	Geen.
73.	**Inwoner 11**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
73.1	Indiener doet aanvullingen op de zoeklocaties uit hoofdstuk 4.2 Aantrekkelijke woonregio – ontwikkelingen. 1) Locatie Perceel Gooweg- Van der Weijdenlaan Noordwijkerhout, 2) Gooweg 1,	Het bewuste principeverzoek is bekend bij de gemeente en wordt door de gemeente afgehandeld.	Geen.

	principeverzoek bij ODWH voor één vrijstaande woning met mantelzorgwoning, 3) Langs de Van der Weijdenlaan 1 parallel straat met 2 laags appartementen en parkeerplaatsen. Het zou dan kunnen gaan om rond de 10 á 12 driekamerappartementen, waarbij de begane grond-appartementen bedoeld worden voor bejaarden en de etage-appartementen voor b.v. starters/spoedzoekers.	Zie ook antwoord 18.2. Indiener verwijst naar een principeverzoek. Het principeverzoek is bij gemeente Noordwijk bekend. Lopende principeverzoeken worden individueel beoordeeld. Het meenemen van principeverzoeken als zoekgebieden is niet opportuun.	
74.	**Jansen's Overseas**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
74.1	Indiener stelt dat het initiatief Pilot Migrantenhuisvesting Schippersvaartweg 44-56 Noordwijkerhout opgenomen moet worden in het Ontwerp Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport (principeverzoek ingediend, akkoord college Noordwijk).	Het Programma LGDG bevat geen beperkingen ten aanzien van de bewuste pilot op deze locatie. Expliciete vermelding is niet noodzakelijk.	Geen.
75.	**Inwoner 12**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
75.1	Indiener doet een verzoek om de strook agrarische grond tussen de Gerleeweg en het Vinkeveld aan te wijzen als woningbouwlocatie aangezien de percelen te kleinschalig zijn voor rendabele teeltgrond. Daarnaast heeft het een verrommeld karakter, mede door enige paardenweides. Indiener ziet geen opvolger voor zijn eigen agrarische bedrijf en zal binnenkort stoppen, verkoop van het perceel gaat lastig door versnippering en kleinschaligheid. Daarmee is het wel geschikt voor woningbouw en het sluit goed aan op het lint van Greenportwoningen.	Het Programma LGDG richt zich primair op de vastgestelde zoekgebieden. Voor dit gebied geldt het uitgangspunt “nee, tenzij”, gericht op het vergroten van de openheid en het beperken van nieuwe bebouwing.	Geen.
75.2	Indiener heeft aangegeven het programma in bredere zin te steunen. Als teler vindt de indiener het belangrijk dat de bollensector in de Duin- en Bollenstreek wordt beschermd en behouden. Met de in het programma opgenomen zoeklocaties voor woningbouw bij het Achterweggebied heeft indiener geen moeite. Dit is geen hoogwaardige bollengrond, waardoor woningbouw daar niet ten koste gaat van de kernkwaliteiten van de sector.	De steun van de indiener voor het Programma en de erkenning van het belang van zorgvuldig gekozen woningbouwlocaties wordt gewaardeerd.	Geen.
76	**Van Went Lelies**		

	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
76.1	Indiener stelt dat een zoekgebied ecologische zone oost-westverbinding over het perceel van de indiener loopt zonder hierover indiener geïnformeerd te hebben. Dit heeft invloed op de bedrijfsvoering, investeringen en eigendom. De indiener vraagt: 1) Actief betrekken van belanghebbenden bij verdere besluitvorming over dit onderdeel van het plan, 2) transparantie te verschaffen over de motieven en overwegingen die hebben geleid tot de locatiekeuze van genoemd zoekgebied, 3) de percelen van Van Went Lelies expliciet te schrappen uit het genoemde zoekgebied, 4) alternatieve tracés te onderzoeken die geen onevenredige inbreuk maken op eigendom en bedrijfsvoering.	Staat aangegeven als 'bestaand of te realiseren'. Ambitie is om hier te zoeken naar mogelijke uitbreiding van Leeuwenhorst/NNN. Er is nadrukkelijk geen sprake van vastgestelde maatregelen, tracés of onteigening. Het Programma bevat géén juridisch bindende regels voor grondeigenaren en leidt op zichzelf niet tot directe planologische gevolgen. De exacte invulling en eventuele uitwerking van de verbinding vindt op een later moment plaats, en altijd in nauwe samenspraak met betrokken grondeigenaren en gebiedspartijen.	Geen.
77.	**E.J. Hogervorst en Zonen**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
77.1	Indiener stelt dat de doelstelling emissieloos 2030 en biologisch 2040 onuitvoerbaar is. Sommige gewasbeschermingsmiddelen die gebruikt worden in de hyacintenteelt wordt teruggebracht of volledig verboden, maar er zijn geen gelijkwaardige alternatieven beschikbaar. Indiener vraag: 1) de termen 'emissieloos' en 'biologisch' zoals genoemd in het programma LGDG uit het beleid te schrappen, term ambitie of streven is ook niet gewenst omdat dit zou duiden op onvoldoende inzet vanuit de kwekerij welke pertinent onjuist en misplaatst is, 2) de planologische invulling van teeltgronden en beperkingen van uitbreidingsmogelijkheden aan het westen van de Bollenstreek baart grote zorgen en dienen te worden verwijderd.	Zie antwoord 8.2.	Geen.
78.	**Camping Op Hoop van Zegen & Warmerdam bloembollenkwekerij**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
78.1	Indiener stelt dat de aandachtspunten van deelgebied 'Oude Strandwal West' niet worden herkend/erkend vanwege ervaring op eigen percelen. Indiener vraagt: 1) maak een nieuwe analyse van de opgaven en aandachtspunten vanuit bodem en water.	De landschapsstrategie is gebaseerd op water en bodem sturend.	Geen.

78.2	Indiener stelt dat de camping Op Hoop Van Zegen op kaarten in het programma staat aangegeven als NNN gebied, maar dit klopt niet. Indiener vraagt: 1) verwijder hiervoor genoemde NNN status van het desbetreffende gebied.	Voor de aanduiding 'NNN-gebieden (bestaand en te realiseren) is gebruik gemaakt van de gegevens van de gebiedsviewer van provincie Zuid-Holland. Deze gebiedsviewer is up-to-date. Provincie Zuid-Holland is hier verantwoordelijk voor. Een aantal gebieden zijn ten onrechte uit ook met deze aanduiding aangeduid. Er wordt voorgesteld om enkel de gebieden die door de provincie zijn aangeduid met NNN-gebied of 'te realiseren' NNN-gebied aan te wijzen en de aanduiding 'behoud landgoederen' te verwijderen. Daarmee wordt de zienswijze van indiener op dit punt gehonoreerd.	De kaarten waarop NNN-gebieden worden weergegeven worden aangepast naar de meest recente gegevens van de gebiedsviewer van Provincie Noord-Holland. Daarin zijn alle bestaande en te realiseren NNN-gebieden opgenomen. De andere gebieden die waren opgenomen met deze aanduiding worden geschrapt
78.3	Indiener stelt dat de camping Op Hoop van Zegen mist op de kaart over Versterken Recreatie en Toerisme.	De camping is niet aangemerkt als recreatieve parel en daarom niet als zodanig vermeld. In verband met het detailniveau van de kaart zijn relatief kleine campings als deze niet individueel aangemerkt als bestaand vakantiepark.	Geen
79.	**Inwoner 13**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
79.1	Indiener stelt dat het merkwaardig is dat het programma LGDG door de colleges van B&W wordt vastgesteld, en niet door de gemeenteraden aangezien het een richtinggevend ruimtelijk document is. Dat de gemeenteraden hun wensen en bedenkingen in een later stadium kenbaar kunnen maken, lijkt een gepasseerd station. Daarnaast is het opvallend dat het Ontwerp Programma al officieel is gepresenteerd aan de Provincie Zuid-Holland voor besluitvorming.	In de Omgevingswet is bepaald, dat het vaststellen van een programma een bevoegdheid is van het college van burgemeester en wethouders. Bij de totstandkoming van dit Programma LGDG heeft een uitgebreid participatieproces plaatsgevonden. In twee rondes van elk drie bijeenkomsten zijn tussen februari en oktober 2024 gesprekken georganiseerd met inwoners, stakeholders, raadsleden en de colleges van burgemeester en wethouders. In aanvulling daarop kunnen de vijf gemeenteraden hun wensen en bedenkingen in Q4 uiten ten aanzien van het Ontwerp Programma.	Geen.

		Het Ontwerp Programma is als voorlopig gebiedsbod ingediend bij de Provincie Zuid-Holland in het kader van het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied. Te zijner tijd wordt het vastgestelde Programma aan de provincie aangeboden.	
79.2	Indiener stelt dat de nog te bouwen 50ha Greenportwoningen niet klopt. Er zijn al 170 Greenportwoningen gerealiseerd, waardoor er nog 430 gebouwd zouden mogen worden. Uitgaande van een gemiddeld perceel van 750 m2, zou dit 32 ha moeten zijn en niet 50ha (pagina 12).	In het Programma LGDG wordt gezocht naar een totaal van maximaal 50 hectare aan reguliere woningbouw. Dit is het resterende ruimtebeslag dat onder de ISG was beschikbaar is voor (nog te realiseren) greenportwoningen. Overigens wordt uitgegaan van een perceelsgrootte van 1.000 m2. Zie ook antwoord 18.1 en 18.2.	Geen.
79.3	Indiener stelt dat er bij het openhouden van graslanden in tekst, ook aangegeven moet worden dat graslanden behouden moeten worden. Daarnaast ontbreken polder Elsgeest en Hoogewegpolder als groene corridor tussen kust en plassengebied (pagina 22).	De indiener merkt terecht op dat niet alleen het openhouden van graslanden van belang is, maar dat ook het behoud van graslanden als zodanig belangrijk is. Dit wordt toegevoegd aan de tekst. Het streven is om grasland te behouden en open en beschikbaar te houden voor veehouderij, agrarisch natuurbeheer en recreatief medegebruik. Ook het aanvullen van de Hoogewegpolder en de polder Elsgeest is een waardevolle toevoeging.	Op de kaart behorende bij de landschapsstrategie worden door indiener benoemde Hoogewegpolder en de polder Elsgeest toegevoegd bij ‘openhouden grasland’. In de tekst wordt een korte passage opgenomen over het behouden en openhouden van polder Elsgeest en Hoogewegpolder.
79.4	Indiener stelt dat de maximale bouwhoogte wordt beperkt tot 3 meter (pagina 23), verderop in het programma staat aangegeven dat winturbines wel tot een hoogte van 15 meter zijn toegestaan (pagina 50).	Binnen de kaders van provincie Zuid-Holland zijn windturbines bij agrarische bedrijven tot maximaal 15 meter toegestaan. In principe staat een aantal gemeenten terughoudend tegenover dit soort initiatieven.	Ambtshalve wijziging
79.5	Indiener stelt dat het zonde is dat de ruimte bij Nieuw Leeuwenhorst aangetast is met een zonneveld, terwijl het een mooie kans is om hier meer ruimte te bieden voor natuur en recreatie (pagina 27).	Deze zonneweide is gerealiseerd na een zorgvuldig besluitvormingsproces. Er is geen aanleiding om deze aanleg ongedaan te maken.	Geen.
79.6	Indiener geeft aan dat er is aangegeven dat het areaal eersteklas bollengrond gecompenseerd moet worden bij gebruik en bestemming voor andere doeleinden. Daarbij moet worden	We onderschrijven dit en dit wordt gecontinueerd onder het Programma.	Geen.

	aangegeven dat ook tweedeklas bollengrond belangrijk blijft voor het toekomstig omzetten naar eersteklas bollengrond. Immers, deze vorm van fysieke compensatie van eersteklas bollengrond dat verdwijnt, is de tweede relevante compensatiemogelijkheid naast die van het opruimen van verrommeling (pagina 31 en 53).		
79.7	Indiener stelt dat 'een maximale oppervlakteaanduiding van het kassenareaal per bedrijf' ontbreekt. Daarnaast staat er niet bij de uitbreiding van bedrijfsgebouwen tot 6.000 m2, dat dit gekoppeld zou moeten zijn aan een bepaald oppervlakte van agrarische bedrijven (pagina 34).	In de huidige bestemmingsplannen voor de buitengebieden staat 250 m2 per hectare duurzaam in gebruik zijnde teeltgrond binnen de Greenport Duin- en Bollenstreek. Daarbij geldt een maximum van 3.000 m2 (bij recht) met een afwijkingsmogelijkheid tot 6.000 m2 waarbij voor de oppervlakte aan bedrijfsgebouwen vervolgens wordt uitgegaan van 125 m2 per hectare duurzaam in gebruik zijnde teeltgrond in de bollenstreek. Bij gemengde teeltbedrijven is onder voorwaarden ondersteunend glas tot 3.000 m2 per bouwvlak mogelijk. Voor wat betreft de begrippen bedrijfsgebouwen/opstallen en schuurkassen en kassen wordt met sector en provincie nader bekeken of een dergelijk onderscheid vanuit duurzaamheid voor de streek (nog) van belang is. Zie antwoord ‘Aangepaste zonering om een meer gelijk speelveld voor de ondernemers te creëren’ in samenvatting en rode draad.	Zie antwoord ‘Aangepaste zonering om een meer gelijk speelveld voor de ondernemers te creëren’ in samenvatting en rode draad.
79.8	Indiener geeft aan dat belangrijk is om bij de handhaving volgens de Nota niet meer doelmatig te gebruiken bollengrond, unanimiteit te hebben over de bepaalde oppervlakte die in aanmerking komt voor legalisatie (pagina 36 en 53).	Gemeenten hebben beleidsvrijheid met betrekking tot legaliseren van oneigenlijk gebruik. Vooralsnog is er geen aanleiding om hierover een nieuw besluit te nemen. Handhaving maakt geen onderdeel uit van dit Programma LGDG.	Geen.
79.9	Indiener geeft aan dat op het kaartbeeld van pagina 37 woningbouwlocatie Bronsgeest ontbreekt.	De ontwikkeling van Bronsgeest is een zogeheten driehectarelocatie, die reeds in een vergevorderd stadium is. Daarom is deze ontwikkeling bewust buiten het Programma LGDG gehouden.	Geen.
79.10	Indiener geeft aan dat er bij de Achterweg/Vinkenveld-Zuid is aangegeven dat er een verkenning wordt uitgevoerd voor ca. 500 woningen alsmede 50-80 woningen voor asielzoekers. Indiener vraagt: 1) is er al rekening gehouden bij de	De wijzigingen die in het herstelbesluit voor Bronsgeest zijn opgenomen, liggen momenteel voor behandeling bij de Raad van State. In dit plan wordt Bronsgeest niet geheel bebouwd. In het Programma	Geen.

	woningbehoeftecijfers met het geheel bebouwen van Bronsgeest?, 2) de woningbehoefte na 2030 moet worden aangetoond in een dan te herziene Woonvisie (pagina 38).	LGDG is dan ook geen rekening gehouden met het geheel bebouwen van Bronsgeest. Een herziening van de Woonvisie is niet nodig.	
79.11	Indiener stelt dat bij het onderwerp mobiliteitsmaatregelen de wens ontbreekt voor een NS-station Noordwijkerhout, zoals aangegeven in de Mobiliteitsagenda 2040 Noordwijk (pagina 48).	Dit nemen we ter kennisgeving aan.	Geen.
79.12	Indiener geeft aan dat het goed is dat er geen windmolens hoger dan 15 meter in het gebied mogen worden geplaatst. Ook voor zonnevelden moet er een uitspraak gedaan worden over plaatsing, zeker op bollengrond, want dit is schadelijk voor de landschappelijke kwaliteit (pagina 50).	De opmerking over het beperken van grootschalige zonnevelden, met name op bollengrond, wordt herkend. Het Programma geeft aan dat gemeenten terughoudend zijn tegenover plaatsing van windmolens. Dit betreft ook kleinere windturbines, vanwege de impact op het open landschap. Het Programma zet primair in op alternatieve bronnen zoals aardwarmte. Daarnaast sluit het aan bij de Regionale Energiestrategie (RES 2021), waarin is afgesproken dat zoveel mogelijk geschikte daken in 2050 benut worden voor de opwek van zonne-energie. Daarmee wordt bijgedragen aan de energietransitie, terwijl de landschappelijke kwaliteit van de Duin- en Bollenstreek zoveel mogelijk wordt behouden.	Geen.
79.13	Indiener geeft aan dat het voorbarig is om eventueel een nieuw onderstation aan de Freesialaan te plaatsen, gezien de nog komende studie naar een locatie voor een onderverdeelstation in een groot deel van Noordwijk-Binnen (pagina 51).	In het Programma staat slechts gemeld dat er mogelijk een onderstation aan de Freesialaan komt. Dit wordt momenteel nog onderzocht.	Geen.
79.14	Indiener geeft aan dat Omgevingsplannen en afwijkingen daarvan niet strijdig mogen zijn met het programma LGDG. Dit geldt ook voor tijdelijke vormen van afwijkingen daarvan. Indiener vraagt: 1) het is wenselijk om in het programma expliciet op te nemen dat tijdelijke afwijkingen van de programma LGDG resp. bestaande omgevingsplannen, niet is toegestaan, uitgezonderd een aantoonbare zeer beperkte tijdelijke behoefte aan een afwijking van de bestemming als gevolg van bijvoorbeeld een tijdelijke bouwplaats (pagina 52).	Indiener stelt terecht dat ook tijdelijke initiatieven ruimtelijk moeten worden getoetst. Een zo goed als absoluut verbod op alle tijdelijke afwijkingen is te stellig en praktisch onwenselijk.	Geen.
79.15	Indiener geeft aan dat in het programma staat aangegeven dat derden geen rechten kunnen ontlenen aan het programma LGDG. Indiener vraagt: 1) deze aanduiding vergt enige uitleg, want dat zou betekenen dat derden het programma LGDG niet kunnen betrekken bij bestuurlijke procedures (pagina 52).	Het Programma is een beleidsdocument dat juridisch zelfbindend is voor de vijf Greenportgemeenten. Dat betekent dat het wordt gehanteerd als beleidskader bij de beoordeling van omgevingsplannen en omgevingsvergunningen. Indien daarvan wordt afgeweken zonder	

		overtuigende motivering, kan dit bestuurlijk of juridisch worden getoetst. Voor derden vloeien er echter geen afdwingbare rechten voort uit het Programma, vergelijkbaar met hoe dat gold voor de eerdere structuurvisie (ISG). Wel kan het Programma als beleidskader worden betrokken bij bestuurlijke procedures, bijvoorbeeld als context bij de motivering van besluiten. Het vervult daarmee een belangrijke rol in de beleidsafweging, maar vormt geen direct juridisch bindend toetsingskader voor individuele belangen/derden.	
79.16	Indiener wijst erop dat voor de bollengrondcompensatie niet het feitelijk in gebruik zijnde teeltareaal bepalend zou moeten zijn, maar het planologisch bestemde areaal. Ook vraagt de indiener aandacht voor het onderscheid tussen het ruimtebeslag volgens de Basisregistratie Gewaspercelen en de geactualiseerde Heijkoopkaart voor eerste- en tweedeklas bollengrond.	We zijn op de hoogte van het verschil tussen ruimtebeslag volgens de Basisregistratie Gewaspercelen en de Heijkoopkaart. Om die reden wordt de Heijkoopkaart geactualiseerd. Zie antwoord 22.2.	Geen.
79.17	Indiener geeft aan dat het programma stelt dat het kostenverhaal plaatsvindt bij woningbouwprojecten in het buitengebied op locaties met de functietoedeling 'wonen'. Bedoeld zal zijn woonlocaties op gronden met een andere functie dan een woonbestemming. Op gronden met bestaande bestemming 'wonen' kan geen kostenverhaal plaatsvinden (pagina 54).	De huidige tekst is niet duidelijk geformuleerd. Bedoeld is: woningbouwprojecten in het buitengebied van de Duin- en Bollenstreek op nieuwe locaties die de functietoedeling wonen krijgen.	De tekst wordt aangepast naar: Bij woningbouwprojecten in het buitengebied van de Duin- en Bollenstreek op nieuwe locaties die de functietoedeling wonen krijgen.
79.18	Indiener vraagt over het kostenverhaal van de GOM: 1) tot welk niveau zal de herstructurering worden verlaagd door de nieuwe plannen rondom woningbouw in het buitengebied?, 2) wordt de financiële ruimte die oorspronkelijk met de bouw van Greenportwoningen was ingeschat 1:1 ingevuld met de financiële afdrachten vanuit de reguliere woningbouw?	De opmerkingen over de financiële uitvoerbaarheid van de herstructureringsambities worden herkend. In het Programma LGDG wordt ingezet op een aangepaste systematiek van kostenverhaal via reguliere woningbouwprojecten. De ambitie voor herstructurering blijft onverminderd overeind, maar de invulling en het tempo ervan zijn mede afhankelijk van de beschikbaarheid van financiële middelen. Dit wordt in de uitvoering in beeld gebracht.	Geen.
80.	**Padua Wonen**		

	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
89.1	Indiener geeft aan dat zij zich herkennen in het feit dat de streek grote uitdagingen kent en geloven in het gezamenlijk optrekken om deze uitdagingen het hoofd te bieden. Ook wordt de veelheid aan belangen en perspectieven herkent. Gericht op het onderdeel wonen, onderschrijft de indiener de voorgestelde inzet op een warmtenet, verbeterde verbindingen mobiliteit en het realiseren van onderstations.	De steun van de indiener voor de gezamenlijke aanpak van de opgaven in de streek en de inzet op wonen, energie en mobiliteit wordt gewaardeerd.	Geen.
80.2	Indiener stelt dat het inzetten op betaalbare woningbouw buiten de rode contouren goed nieuws is, voor meerdere doelgroepen en het bestrijden van de woningnood. Als woningcorporaties wordt graag bijgedragen aan de realisatie van nieuwe huisvesting.	De positieve reactie op de inzet op betaalbare woningbouw buiten de rode contouren wordt gewaardeerd.	Geen.
80.3	Indiener onderschrijft de eisen bij de zoektocht naar locaties voor woningbouw na 2030 (dichtbij bestaande kernen, op zandgrond en niet in open gebieden). Indiener geeft aan dat het opvalt dat de kernen Noordwijk aan Zee en Noordwijk Binnen meer woningbouwlocaties kent dan in de kernen Noordwijkerhout en De Zilk. Voorrang voor ontwikkeling in deze laatste twee kernen lijkt dan ook logisch. Indiener staat achter de locaties Pilarenlaan e.o., Ruigenhoek, Straatje erbij in De Zilk.	In de afgelopen 10 jaar zijn alle kernen aan bod (geweest). Een momentopname is derhalve niet gepast.	Geen.
80.4	Indiener verwijst naar de tekst in het programma over de anterieure overeenkomst en geeft daarbij aan dat zij ervan uitgaan dat de huidige prestatieafspraak met corporaties en huurders nog steeds geldt.	De opmerking over de geldende prestatieafspraken wordt bevestigd. De bestaande afspraken tussen gemeenten, woningcorporaties en huurders blijven van kracht en staan los van de toepassing van anterieure overeenkomsten binnen het kader van het Programma LGDG.	Geen.
80.5	Indiener geeft aan dat zij een zorg hebben over het kostenverhaal en de financiering van woningen. Betaalbare woningen kennen ene andere grondprijs dan dure woningen. De stichtingskosten en beheerkosten liggen hoger dan de te ontvangen huurpenningen gedurende de huurperiode. Bouwen buiten de rode contour betekent een afdracht aan GOM, wat belemmerend werkt op de te realiseren woningbouw. Indiener vraagt: 1) zoek een oplossing voor bovengenoemd probleem.	De zorg over de financiële haalbaarheid van betaalbare woningbouw in combinatie met kostenverhaal wordt herkend. In de verdere uitwerking van het Programma LGDG en bij de toepassing van kostenverhaal zal aandacht zijn voor de specifieke positie van woningcorporaties en de betaalbaarheid van de opgave. Eventuele knelpunten worden in overleg met de betrokken partijen, waaronder de woningcorporaties, bezien.	Geen.
81.	**Kwekers van het Westeinde**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen

81.1	Indiener stelt dat de percelen aan zowel de Noordzijderpolder als het gebied tussen de Gooweg en het Westeinde goed verkaveld zijn. De aanduiding 'optimalisatie' wekt de onterechte indruk dat dit gebied structureel gebrekkig verkaveld zou zijn. Indiener vraagt: 1) bovengenoemde onjuiste weergave van feiten kan niet als grondslag dienen voor beleidsinterventie en moet uit het plan verwijderd worden.	De term 'optimalisatie' is in het Programma LGDG niet bedoeld als waardeoordeel over de huidige situatie, maar als aanduiding van mogelijke kansen voor verbetering waar die zich voordoen. Het Programma erkent juist de kracht van de sector en de traditie van onderlinge samenwerking tussen kwekers. Initiatief van onderop, in samenwerking met buren of andere partijen, wordt niet alleen gerespecteerd maar ook actief toegejuicht. Het Programma biedt ruimte om dergelijke initiatieven te ondersteunen, niet om deze te vervangen. De zorgen over overheidsinterventie worden hiermee hopelijk weggenomen.	Geen.
81.2	Indiener stelt dat de suggestie dat het duingebied extra ruimte in het agrarisch gebied nodig zou hebben voor wateropslag niet onderbouwd en feitelijk onjuist is. De groene aanduiding beslaat een groot deel van het teeltgebied, wat zal leiden tot forse vermindering van het beschikbare bollenteeltareaal.	In het Programma LGDG wordt de binnenduinrand beschreven als een gebied met complexe en langetermijnvraagstukken rond zoetwaterbeschikbaarheid, verdroging en verzilting. Er is nadrukkelijk nog veel onderzoek nodig om te bepalen welke maatregelen haalbaar en wenselijk zijn. De aanduiding in het Programma is dan ook bedoeld als uitnodiging tot gebiedssamenwerking en kennisontwikkeling, niet als directe beleidsingreep. De inzet is om samen met sector en gebiedspartners op te trekken, zodat maatwerkoplossingen kunnen worden ontwikkeld die de agrarische functie duurzaam kunnen versterken. De programmatische aanduiding leidt niet tot beperkingen voor individuele bedrijven.	Geen.
81.3	Indiener geeft aan dat het idee dat er ecologische corridors noodzakelijk zijn voor faunabeweging tussen duin en bos ideologisch is ingegeven en onnodig is. Dieren vinden zonder moeite hun weg, landgoederen die behouden zouden moeten worden zijn zelf al actief geweest in het toe-eigenen van voormalig bollenland (zonder compensatie) en er zijn op deze terreinen excessieve woningen gerealiseerd di niets met landschap of natuur te maken hebben. Indiener geeft aan dat als de gemeenschap deze situatie ook moet faciliteren/verlengen, dit onbestaanbaar is.	In het Programma LGDG wordt aangesloten bij bredere regionale en provinciale strategieën waarin groenblauwe verbindingen bijdragen aan biodiversiteit, waterbeheer en landschapskwaliteit. Deze verbindingen zijn niet ideologisch ingegeven, maar mede gebaseerd op wetenschappelijke inzichten en bestaande beleidslijnen. Er is geen sprake van dwang; het Programma zet in op gebiedssamenwerking en koppelkansen waarbij ook agrarische belangen nadrukkelijk worden meegewogen.	Geen.

81.4	De indiener stelt dat de tekst op bladzijde 80 over het onteigenen vaag geformuleerd is en volstrekt misplaatst. Het is zorgelijk dat de link wordt gelegd tussen onteigening en het bollenteeltgebied aan de westkant van Noordwijk. Indiener is het niet eens dat de overheid via voorkeursrechten of onteigening de toekomst van deze bollenpercelen wil bepalen onder het mom van herstructurering.	De opmerkingen over het mogelijk inzetten van instrumenten als voorkeursrecht en onteigening worden serieus genomen. In het Programma LGDG wordt benoemd dat deze instrumenten in uitzonderlijke gevallen kunnen worden overwogen, uitsluitend wanneer dat noodzakelijk is voor het realiseren van herstructureringsdoelen in het belang van de bollensector. Er is géén sprake van een voornemen om gezonde teeltgebieden aan te wijzen voor herstructurering onder dwang. Samenwerking met grondeigenaren en de sector blijft het uitgangspunt. De passage in het Programma benoemt een formele bevoegdheid, geen actieve beleidslijn. Eventuele inzet van dergelijke instrumenten vergt altijd een afzonderlijke, zorgvuldige besluitvorming per situatie. Zie ook antwoord 9.10.	Geen.
81.5	Indiener stelt dat het programma maatregelen toeschrijft aan delen van de Bollenstreek, voornamelijk de westkant, waar uitbreiding wordt beperkt. Dit is niet gelijk met andere delen van de streek, zoals de oostzijde van de Leidsevaart. Hierdoor ontstaat een ongelijke behandeling van ondernemers binnen hetzelfde teeltgebied. Dit heeft directe gevolgen voor de concurrentiepositie. Indiener vraagt: 1) het programma moet inzetten op gelijke ontwikkelruimte.	Zie antwoord ‘Aangepaste zonering om een meer gelijk speelveld voor de ondernemers te creëren’ in samenvatting en rode draad.	Zie samenvatting en rode draad.
81.6	Indiener stelt dat het opleggen van bovenwettelijke maatregelen over een biologische en emissieloze teelt onacceptabel is.	Zie antwoord 8.2.	Geen.
81.7	Indiener stelt dat het zorgelijk is dat colleges en beleidsmakers dit soort plannen kunnen uitvoeren en de schade vervolgens op de bedrijven of gemeenschap af kunnen wentelen.	Bij de totstandkoming van dit Programma LGDG heeft een uitgebreid participatieproces plaatsgevonden. In twee rondes van elk drie bijeenkomsten zijn tussen februari en oktober 2024 gesprekken georganiseerd met inwoners, stakeholders, raadsleden en de colleges van burgemeester en wethouders (zie ook antwoord 22.10). Belangrijk is dat het Programma LGDG een beleidskader is en op zichzelf nog geen uitvoering of concrete maatregelen met directe gevolgen voor grondeigenaren met zich meebrengt. Eventuele	Geen.

		uitvoering vindt pas plaats na nadere uitwerking, met inachtneming van het geldende juridische kader. Daarbij zijn zorgvuldige belangenafweging, samenwerking en rechtsbescherming essentieel.	
81.8	Indiener stelt dat alle oranje, groene en donkergroene aanduidingen op de kaarten binnen het programma op de eigendommen van de indiener volledig uit het plan verwijderd moeten worden.	De op kaarten in het Programma LGDG opgenomen aanduidingen vormen onderdeel van een beleidsmatige visie op de gewenste ontwikkelrichting in het gebied. Deze hebben op zichzelf geen directe juridische status en brengen geen wijziging aan in eigendomsrechten of bestaande bestemmingen. De aanduidingen worden dan ook niet uit het Programma verwijderd. Eventuele uitwerking of vervolgstappen zullen pas plaatsvinden na nadere planvorming en altijd met betrokkenheid van grondeigenaren.	Geen.
82.	**W.A.M. Pennings**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
82.1	Indiener stelt dat het programma LGDG in strijd is met de resultaten van de evaluatie ISG. Het programma LGDG kiest precies de tegenovergestelde richting van de zeven gegeven adviezen. Er wordt juist wel een tweedeling in de streek aangebracht tussen de geestgronden in het westen en die in het oosten van de Leidsevaart.	We delen deze mening niet. Voor de Evaluatie ISG 2023 verwijzen we naar de aanbevelingen in hoofdstuk 2.2, pagina 12 en 13. Hier wordt aangegeven hoe is omgegaan met de aanbevelingen uit de evaluatie. Zie antwoord ‘aangepaste zonering om een meer gelijk speelveld te creëren’ in samenvatting en rode draad.	Zie samenvatting en rode draad.
82.2	Indiener stelt dat het programma LGDG een kunstmatige onderverdeling maakt in landschapsstrategieën met ongewenste effecten.	Deze stelling wordt voor kennisgeving aangenomen. Verwezen wordt naar 3.2 kernboodschap en de leidende principes op pag. 21.	Geen.
82.3	Indiener stelt dat 'water en bodem sturend' een breuk met het verleden betekent. Tot op heden is grondgebruik leidend geweest. Het programma stelt dat door het principe water en bodem sturend een tweedeling is aangebracht tussen de oostkant en de westkant van de Leidsevaart, maar is niet voldoende onderbouwd. Indiener vraagt: 1) als water en bodem sturend als leidend principe wordt meegenomen, dan is er bestudering van de bodem en het water nodig, 2) in hoofdstuk 3	Zie antwoord 82.2. Water en Bodem Sturend geldt voor alle ruimtelijke ontwikkelingen.	Geen.

	staat dat water en bodem sturend leidend is voor het vitale bloembollencomplex, maar dit wordt niet gerefereerd aan verstedelijking, recreatie en industrie.		
82.4	Indiener stelt dat het behoud van 2.625 ha opgenomen moet worden als leidend principe. het behoud van het bollenteeltareaal is ook belangrijk voor toerischtische sector, recreatie en natuurwaarden. Indiener vraagt: 1) waarom is het behoud van 2.625 ha bollenareaal verdwenen uit het programma?, 2) het behoud van 2.625 ha moet een leidend principe worden in de strategie.	Zie antwoord 22.2.	Geen.
82.5	Indiener stelt dat bedrijfsontwikkeling noodzakelijk is om duurzaamheidsdoelstellingen te bereiken. Het programma geeft aan dat bedrijven die niet aan grond gebonden zijn geconcentreerd kunnen worden op een specifieke plek. In het programma wordt verwezen naar Rijnsburg, indiener staat hierachter. Het programma stelt dat woningbouw en industrie alleen maar uitgebreid kan worden op bollengrond, daarom is er in het programma geen sprake van een evenwichtige strategie. Het open eind zit bij de compensatie, die door de GOM ergens in de streek moet worden gerealiseerd. Indiener vraagt: 1) waarom kan een ontwikkelaar niet iets extra's bouwen bij de bebouwde kom als hij de woningen in het open gebied saneert?, 2) wat is de onderbouwing dat deze uitbreiding alleen op landbouwgrond plaats kan vinden?	Sanering van bebouwing in het landelijk gebied past in het Programma. Bouwen aan bestaand stedelijk gebied vraagt maatwerk en afstemming met de provincie. Zie ook antwoord 18.1. Indiener stelt dat er impliciet in het programma is opgenomen dat woningbouw alleen op landbouwgrond kan plaatsvinden. Dit is niet juist. Dit Programma ziet alleen toe op het buitengebied, en niet op binnenstedelijke ontwikkelingen. In alle vijf bollenstreekgemeenten vinden binnenstedelijke woningbouwontwikkelingen plaats. Dit is niet altijd voldoende om de woningbouwopgave te behalen, zoals ook wordt toegelicht in de algemene inleiding.	Geen.
82.6	Indiener stelt dat in het programma wordt aangegeven dat toerisme en bollenteelt de regio krachtig maakt. Beide worden in het programma niet gestimuleerd. Toerisme is geen item en de bollenteelt mag zelf wat doen aan klimaat en biodiversiteit. De inzet van de bollensector met een transitie naar een gezonde leefomgeving kan alleen wanneer de bollensector economisch krachtig blijft en er schaalvergroting mogelijk is. De GOM is een krachtig uitvoeringsinstrument hiervoor.	Met het Progamma wordt juist beoogd het bollenareaal te behouden en een duurzame en toekomstbestendige en vitale Greenport te borgen.	Geen.
82.7	Indiener stelt dat het programma onder het hoofdstuk Vitale Greenport een krachtigere positie moet krijgen. Krachtigere bedrijvigheid leidt tot schaalvergroting van de openheid, bedrijven die het land bewerken en onderhouden hebben meer	Zie antwoord ‘Aangepaste zonering om een meer gelijk speelveld voor de ondernemers te creëren’ in samenvatting en rode draad.	Zie samenvatting en rode draad.

	belang bij korte afstanden tussen gebouw en grond, minder vervoersbewegingen, meer toezicht dus minder middelengebruik, welzijn en duurzaamheid. Het programma voert hiermee een strijdige strategie door wel ruimte te bieden aan bedrijven ten oosten van de Leidsevaart, maar niet aan het westen van de Leidsevaart. Dit is ongewenst en in strijd met het gelijkheidsbeginsel uit de Grondwet en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur.		
82.8	Indiener stelt dat er elf zichtlijnen uit de ISG niet zijn overgenomen terwijl er wordt gesuggereerd dat deze versterkt zouden moeten worden (op twee na).	We herkennen ons niet in het beeld dat er elf zichtlijnen niet zijn opgenomen. De zichtlijnen uit het ISG (afbeelding op pagina 38 uit het ISG) zijn grotendeels overgenomen in de kaart bij de landschapsstrategie in hoofdstuk 3 van het Programma LGDG. Deze zichtlijnen worden conform het antwoord op de vragen over zonering ook toegevoegd aan de kaart behorende bij de paragraaf 4.1 Vitale Greenport.	Zie antwoord 'Aangepaste zonering om een meer gelijk speelveld voor de ondernemers te creëren' in samenvatting en rode draad. Hierin is ook opgenomen dat de zichtlijnen ook op de kaart vitale greenport worden geplaatst in paragraaf 4.1 Voor het overige geen aanpassingen.
82.9	Indiener stelt dat in hoofdstuk drie van het programma wordt aangegeven dat heggetjes, erfbeplanting en ecologische oevers de streek aantrekkelijker maken, maar er staat niet hoe en waarom dit zo is. Indiener geeft aan dat er in het programma verwezen wordt naar dit hoofdstuk als basis voor het programma LGDG met als motivatie het principe water en bodem sturend. Dit betekent dat de strategie op drijfzand gefundeerd is en geen stand kan houden als visie, strategie of onderbouwing voor omgevingsplannen.	Het aanbrengen van heggetjes, erfbeplanting en ecologische oevers dragen bij aan biodiversiteit en versterken het landschap. Zoals in hoofdstuk 3 wordt benoemd, is dit gebiedseigen beplanting, die hoort tot het cultuurlandschap dat de bollenstreek uniek maakt. Helaas is dit landschap deels verloren gegaan. De landschapsstrategie beoogt deze streekeigen beplanting terug te brengen. Dit gebeurt in samenwerking met gebiedspartijen.	Geen.
82.10	Indiener stelt dat De Zanderij, Gravendam en Ruigenhoek wordt aangewezen als zoeklocatie voor woningbouw in het programma LGDG, maar er is niets aangegeven over compensatie, motivatie en afweging met andere locaties.	Zie antwoord 18.2.	Geen.
82.11	Indiener stelt dat de kaarten in het programma klein en grof gepixeld zijn. De kaarten zijn ook slecht toegelicht met veel niet onderbouwde zaken. Indiener vraagt: 1) schrap de aanduiding 'opzetten waterstanden veenweidegebieden en droogmakerijen' op zandgrond, 2) gebieden langs de Leidsevaart, tussen de Gooweg en N206, langs de Leeweg zijn aangewezen als NNN-gebied terwijl dit huidig planologische bollengrond gebieden zijn en de kaart van NNN deze gronden niet bevat, 3) bovenstaande strook wordt op de totaalkaart niet aangegeven als bollengrond,	Bij de PDF-uitvoer van het programma moet rekening gehouden worden met enerzijds de kwaliteit van het boekwerk, en anderzijds het beperken van de bestandsgrootte. Bij publicatie van het definitieve programma zal rekening gehouden worden met de opmerking van indiener. Overigens zijn de kaarten in betere resolutie zichtbaar via het Digitaal Stelsel Omgevingswet, dat	De kaarten waarop NNN-gebieden worden weergegeven worden aangepast naar de meest recente gegevens van de gebiedsviewer van Provincie Noord-Holland. Daarin zijn alle bestaande en te realiseren NNN-gebieden opgenomen. De andere gebieden die waren opgenomen met deze aanduiding worden geschrapt.

	hetzelfde geldt voor de weilanden langs de Leeweg en bij de 3e Poellaan in Sassenheim, 4) op de kaart van de Vitale Greenport missen grote gebieden in Voorhout en Noordwijkerhout, ook De Zanderij in Hillegom ontbreekt hier.	de officiële publicatie van het stuk bevat. Deze is goed raadpleegbaar in de gemeentes Teylingen, Lisse, Hillegom en Katwijk. Bij Noordwijk is de publicatie minder goed gelukt. Dit wordt richting vaststelling verbeterd. De inhoud van de stukken is in elk gemeente uiteraard gelijk. Voor wat betreft de specifieke punten van indiener: 1) de aanduiding 'opzetten waterstanden veenweidegebieden en droogmakerijen' is opgenomen voor de gebieden Kagerplassen, de Rooversbroekpolder, Vosse- en Weerlanerpolder en de Elsbroekpolder. Dit zijn overwegend veen(weide)gebieden of droogmakerijen, waardoor deze aanduiding hier passend is. 2) Voor de aanduiding 'NNN-gebieden (bestaand en te realiseren) is gebruik gemaakt van de gegevens van de gebiedsviewer van provincie Zuid-Holland. Deze gebiedsviewer is up-to-date. Provincie Zuid-Holland is hier verantwoordelijk voor. Een aantal gebieden zijn ten onrechte uit ook met deze aanduiding aangeduid. Er wordt voorgesteld om enkel de gebieden die door de provincie zijn aangeduid met NNN-gebied of 'te realiseren' NNN-gebied aan te wijzen en de aanduiding 'behoud landgoederen' te verwijderen. Daarmee wordt de zienswijze van indiener op dit punt gehonoreerd. 3 en 4) Als onderdeel van de beantwoording van de zienswijzen over de zonering, zijn alle gebieden die binnen het werkingsgebied herstructurering vallen (zoals weergegeven in de kaart in paragraaf 5.2) nu toegewezen aan een zone. Daarmee wordt aan punt 3 en 4 van indiener tegemoet te komen. Aanvullend kan worden medegedeeld dat de bestemmingsplannen met bestemmingen voor bollenteelt, en het feitelijk gebruik op basis van de basisregistratie gewaspercelen altijd leidend zijn bij	

		bijvoorbeeld aanvragen voor bedrijfsuitbreiding en dergelijken.	
82.12	Indiener stelt dat vrijwel alle gemeenten handhavingszaken hebben lopen tegen oneigenlijk gebruik van bollengrond op kleine stukjes. Indiener vraag: 1) hoe rijmt u bovenstaande met het schrappen van honderden hectare in deze visie?	Handhaving maakt geen onderdeel uit van het Programma. Zie verder 82.11. De zonering is aangevuld.	Geen.
82.13	Indiener stelt dat het een gemiste kans is dat (bollen)toerisme nauwelijks aan bod komt in het programma, want met name de toeristische sector draagt bij aan het belang van de aankleding van de streek, ook in financiële zin.	We nemen dit voor kennisgeving aan. Visies op de (bollen)toerisme in de Duin- en Bollenstreek zijn en worden ontwikkeld in andere strategische documenten, zoals Recreëren tussen het Erfgoed, Uitstraling Duin- en Bollenstreek: bermen en entrees, Visie parel strand en duinen, Landschapsstrategie Nationaal Park Hollandse Duinen.	Geen.
82.14	Indiener onderschrijft dat het goed is dat er ruimte wordt geboden aan ontwikkeling van bedrijven die het landschap open houden en onderhouden, de bloembollensector inzet op duurzaam waterbeheer, biodiversiteit, klimaat en energie en er daarbij aandacht wordt gevraagd voor landschappelijke inpassen van nieuwe gebouwen.	We nemen dit voor kennisgeving aan.	Geen.
83	**Inwoner 14**		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
83.1	Indiener wil een compliment maken voor het goed doordachte Ontwerp Programma LGDG. Indiener is zich bewust dat een zienswijze zich vaak uit in kritiek, maar wil graag een tegengeluid laten horen van de stille meerderheid van de inwoners die het juist eens is met het voorgenomen besluit.	Dank voor het compliment.	Geen.
83.2	Indiener geeft aan dat er in de uitvoering van het programma een goede balans is tussen de verschillende functies binnen de gemeente: wonen, bedrijven en bollenteelt.	We nemen dit voor kennisgeving aan.	Geen.
83.3	Indiener geeft aan dat woningbouw nodig is, door de toenemende vraag naar woningen. De daarvoor aangewezen locaties, bijvoorbeeld richting de Schippersvaart in Noordwijkerhout, is daarvoor een logische en geschikte keuze.	We nemen dit voor kennisgeving aan.	Geen.

83.4	Indiener geeft aan dat toenemende hinder van bedrijfsverkeer in de dorpskernen wordt voorkomen door bedrijven meer te centreren op een bedrijventerrein, bijvoorbeeld Gravendam die goed aangesloten is op een uitvalsweg. Op dit moment is er veel hinder van vrachtverkeer op de Schippersvaartweg en de Maandagsewetering, hetgeen dat leidt tot hinder en verkeersonveilige situaties.	We nemen dit voor kennisgeving aan.	Geen.
83.5	Indiener onderschrijft de inzet op het behoud van (emissieloze) bollenteelt op locaties die daartoe kwalitatief meerwaarde bieden.	We nemen dit voor kennisgeving aan.	Geen.
	Inwoner 15		
	Samenvatting zienswijze	Beantwoording zienswijze	Overzicht aanpassingen
84.1	Indiener stelt dat het gebied ten zuiden van de Pilarenlaan in beeld is als uitbreidingsgebied voor bedrijventerrein Gravendam. De rest van het zoekgebied (ten noorden van de Pilarenlaan) is nieuwe ten opzichte van de ISG. Daarbij is geen (duidelijk) noordelijke begrenzing aangegeven. Het openhouden van het gebied tussen Guldemondsloot en Schippersvaart wordt hier bepleit. Dit is noodzakelijk op grond van onderstaande feiten/omstandigheden: 1) de kwalitatieve openheid van het gebied tussen Guldemondsloot en Schippersvaart is groot, 2) er moet worden voldaan aan de eis (blz. 37): 'geen woningbouw in de meest open gebieden, dit geldt voor landschappelijke openheid als voor aaneengesloten bollengrond', 3) er dient uitvoering te worden gegeven aan leidend principe 2; openhouden cultuurlandschap (blz. 14). Indiener vraagt op basis van bovenstaande het programma LGDG aan te passen.	De voorgenomen zoekgebieden voor woningbouw en bedrijvigheid in het gebied bij de Pilarenlaan blijven gehandhaafd in het Programma LGDG. Dit gebied is als zoekgebied opgenomen vanwege de ligging aan de rand van de kern Noordwijkerhout. Daarmee wordt aangesloten bij het uitgangspunt dat uitbreiding van de kernen primair aan de dorpsranden plaatsvindt, zodat het open landschap daarbuiten zoveel mogelijk behouden blijft. In het Programma LGDG is nadrukkelijk opgenomen dat de verschillende zoekgebieden voor woningbouw en uitbreiding van bedrijventerreinen, waaronder deze locatie, nog nader moeten worden onderzocht. Daarbij worden ook de door de provincie Zuid-Holland gestelde criteria betrokken, zoals omgevingskwaliteit, een gezonde en veilige leefomgeving, landschappelijke inpassing en het principe ‘water en bodem sturend’. Het Programma LGDG bevat op dit punt geen concrete ontwikkelplannen of functiewijzigingen. Eventuele ruimtelijke ontwikkelingen op deze locatie zullen in een later stadium afzonderlijk worden afgewogen, onderbouwd en ter besluitvorming	Geen.

		voorgelegd met bijbehorende participatie en procedures.	

Overzicht wijzigingen naar aanleiding van zienswijzen

1. Voor de lopende ontwikkelingen van Greenportwoningen wordt een overzicht gemaakt. Deze wordt toegevoegd aan het Programma LGDG.
   n.a.v. zienswijze 1.3.
2. Hoofdstuk 3 – Leidende principes: onder leidend principe 1 (laatste alinea) wordt de tekst aangevuld met:
   "De verschillen in ondergrond en bodemtype leiden tot acht deelgebieden met specifieke opgaven en aandachtspunten vanuit bodem en water. Op de deelgebiedenkaart zijn verschillende aandachtspunten per deelgebied aangegeven. Op termijn krijgt de hele streek te maken met verzilting. Dit is dus een gebiedsoverstijgende opgave."
   n.a.v. zienswijze 6.1.
3. Hoofdstuk 4.1 – Vitale Greenport: onder het kopje Borgen waterbeschikbaarheid en de kwaliteit van bodem en water wordt de tekst aangepast naar:
   "Externe verzilting vormt in de hele Duin- en Bollenstreek een groeiende bedreiging voor de beschikbaarheid van voldoende zoetwater, essentieel voor de teelt van gewassen."
   n.a.v. zienswijze 6.1.
4. Planregel 6 – Groene inpassing: de tekst wordt aangevuld met:
   "het groen inpassen van bedrijfsbebouwing met gebiedseigen soorten, zoals heggen en hagen, natuurvriendelijke oevers, kleinere maatregelen zoals bijenhotels, nestkasten voor vogels en vleermuizen, natuurrijke plekken."
   n.a.v. zienswijze 12.4.
5. De aanduiding "potentieel Werelderfgoed" wordt verwijderd op pagina 65.
   n.a.v. zienswijze 48.3.
6. Anterieure overeenkomsten (pagina 82): de tekst wordt gewijzigd naar:
   "Anterieure overeenkomsten geven bij kostenverhaal in beginsel de meeste beleidsvrijheid. Dergelijke overeenkomsten komen tot stand op basis van vrijwilligheid. Er kan in een anterieure overeenkomst alleen een afspraak gemaakt worden over een financiële bijdrage aan (regionale, overkoepelende) ruimtelijke ontwikkelingen als de betreffende ruimtelijke ontwikkelingen in het Programma LGDG zijn vastgelegd. Bovenstaande financiële bijdrage ziet dus niet toe op 'bovenplanse kosten'. Deze worden via kostenverhaal verplicht verhaald op de initiatiefnemer door de gemeente, op wiens grondgebied het betreffende project uitgevoerd wordt. Dit is in de voorgaande paragraaf toegelicht."
   n.a.v. zienswijze 56.5.
7. De verwijzing naar de opvang van asielzoekers wordt geschrapt op pagina 56.
   n.a.v. zienswijzen 61.1, 62.1, 63.1, 64.1, 65.1, 66.1, 67.1.
8. Landschapsstrategie (pagina 22): op de kaart worden de Hoogewegpolder en de polder Elsgeest toegevoegd bij openhouden grasland.
   In de tekst wordt een korte passage opgenomen over het behouden en openhouden van polder Elsgeest en Hoogewegpolder.
   n.a.v. zienswijze 79.3.
9. De kaarten waarop NNN-gebieden worden weergegeven worden aangepast naar de meest recente gegevens van de gebiedsviewer van Provincie Noord-Holland. Daarin zijn alle bestaande en te realiseren NNN-gebieden opgenomen. De andere gebieden die waren opgenomen met deze aanduiding worden geschrapt.
   n.a.v. zienswijzen 78.2 en 82.11.
9. De tekst over zonering, onder de kop '***Zonering voor sanering, intensivering en schaalvergroting bollen en bloemen'*** vanaf pagina 49 wordt volledig herzien naar de volgende tekst:
   Zonering voor sanering, intensivering en schaalvergroting bollen en bloemen

   Het is een wens van Greenportbedrijven en brancheorganisaties om te kunnen beschikken over uitbreidingsmogelijkheden op het eigen perceel of bouwvlak. Daarnaast zijn regels nodig over (nieuwe) bijgebouwen en overkappingen, bijvoorbeeld om fusten te kunnen overkappen om zo uitloging te voorkomen. Opschaling is noodzakelijk om meer ruimte te kunnen bieden aan groei van het bollencomplex met behoud van de landschappelijke kwaliteit, binnen het netto beschikbare areaal. Het is van belang voor de Bollenstreek om

een gelijk speelveld te creëren voor telers. Dit is dan ook het uitgangspunt voor de voorgestelde zonering. Tegelijkertijd zijn water en bodem sturend, en daarmee het landschap. Het is daarom niet wenselijk dat in elk landschapstype op dezelfde manier wordt omgegaan met uitbreiding.

In de ISG was reeds een zonering opgenomen met voorwaarden die te maken hebben met schaalvergroting, sanering en uitbreiding van agrarische bebouwing. In het Programma LGDG wordt een 'ja, mits'-houding gehanteerd richting bollenteeltbedrijven en gemengde teeltbedrijven, zodat een gelijker speelveld ontstaat. Er wordt daarbij gebruik gemaakt van drie zones, om gebiedseigen, lokale voorwaarden te hanteren. Deze zonering is toegepast op het gehele gebied waar het werkingsgebied 'herstructurering' geldt (zie ook hoofdstuk 5.2). Dit komt overeen met het werkingsgebied van de GOM. De zonering is alleen van toepassing op bollenteeltbedrijven en gemengde teeltbedrijven. Andersoortige bedrijvigheid is in beginsel niet toegestaan in deze gebieden.

Het 'ja, mits'-principe houdt in dat uitbreiding in beginsel onder voorwaarden mogelijk is. Per zone gelden hier specifieke voorwaarden voor. Deze worden hierna toegelicht. Eerst wordt ingegaan op de algemene voorwaarden die gekoppeld zijn aan mogelijkheden tot bedrijfsuitbreiding. Deze voorwaarden zijn nu reeds opgenomen in de bestemmingsplannen buitengebied van de vijf bollenstreekgemeenten (inmiddels onderdeel van het omgevingsplan van elke gemeente). Elke gemeente zal na vaststelling van het programma op termijn aan de slag gaan met de actualisatie van haar eigen omgevingsplan, en daarbij onderstaande voorwaarden opnemen in de regels.

<u>Algemene voorwaarden voor uitbreiding van bedrijfsbebouwing</u>

In de bestemmingsplannen buitengebied is op dit moment bij recht toegestaan dat bollenteeltbedrijven en gemengde teeltbedrijven over 250 m^2 aan bedrijfsbebouwing mogen beschikken per hectare duurzaam in gebruik zijnde teeltgrond in de Duin- en Bollenstreek. Hiervoor geldt een maximum van 3.000m^2 aan bedrijfsbebouwing.

Daarnaast zijn er in de bestemmingsplannen voor de bestemmingen 'Agrarisch - Bollenteelt - bollenzone 2' en 'Agrarisch - Bollenteelt - bollenzone 3' binnenplanse afwijkingsmogelijkheden geboden om bedrijfsbebouwing uit te breiden tot maximaal 6.000 m^2. Onderstaande voorwaarden gelden daarvoor:

a. Een verzoek tot afwijking of tot maatwerk wordt uitsluitend verleend voor teeltbedrijven die over meer dan 12 hectare duurzaam in gebruik zijnde teeltgrond beschikken in de Duin- en Bollenstreek;
b. de oppervlakte aan bedrijfsgebouwen, géén glas of ondersteunend glas zijnde, bedraagt ten hoogste 125 m^2 per hectare duurzaam in gebruik zijnde teeltgrond in de Duin- en Bollenstreek;
c. de vergroting van de oppervlakte bedrijfsgebouwen dient daadwerkelijk noodzakelijk te zijn voor een doelmatige agrarische bedrijfsvoering;
d. de nieuwe bedrijfsgebouwen dienen in aansluiting op de bestaande gebouwen te worden gebouwd;
e. er dient voorzien te worden in een adequate landschappelijke inpassing waarbij de bestaande natuur-, landschappelijke en cultuurhistorische waarden niet onevenredig worden aangetast.

Gemeenten kunnen hier reeds uitgebreidere voorwaarden hebben opgenomen, bijvoorbeeld met betrekking tot waterberging, uitbreiding binnen het bestaande bouwvlak en dergelijken.

Bij de maatwerkprocedure (buitenplans afwijken, via bijvoorbeeld een omgevingsplanwijziging of BOPA) zal altijd advies worden ingewonnen bij de kwaliteitscommissie (zie hoofdstuk 5.5). De kwaliteitscommissie beoordeelt in ieder geval of het voorgestelde ontwerp in lijn is met de landschapsstrategie.

De landschapsstrategie biedt de benodigde uitgangspunten voor de verschillende landschapstypen en mogelijkheden tot kwaliteitsverbetering van het landschap, bijvoorbeeld door het versterken van het open karakter en zichtlijnen (speerpunt 4), landschappelijke inpassing (speerpunt 6), groenblauwe landschapskamers (speerpunt 8) en vrijwillige groenblauwe kavelinrichting (speerpunt 9). Daarnaast gelden, tot deze regels zijn overgenomen in elk individueel gemeentelijk omgevingsplan, de bestemmingsplannen buitengebied, waarin regels omtrent inpassing zijn opgenomen gebaseerd op aanbeveling uit de "Handreiking Bedrijfsuitbreiding Duin- en Bollenstreek", die samenwerkende overheden, bedrijven en organisaties in 2008 hebben opgesteld. Verder kunnen individuele gemeenten randvoorwaarden hebben gesteld voor landschappelijke inpassing in hun

omgevingsvisies. Hillegom doet dit bijvoorbeeld voor de linten binnen de gemeente. Individuele gemeenten kunnen deze uitspraken ook in hun omgevingsplan laten landen, waarbij ze in de basis aansluiten op de zonering zoals beschreven in dit Programma LGDG.

Zone 1

Zone 1 beslaat de gebieden die in de ISG waren aangeduid met groen en donkergroen. Hier gold onder de ISG 'nee, tenzij'-beleid dat gericht was op sanering. Hierbij was in beginsel alleen uitbreiding toegestaan onder strenge voorwaarden. Daarnaast zijn enkele meer geïsoleerde bollenvelden buiten deze zones ook toegevoegd aan deze zone. Bijvoorbeeld de bollenteeltzones zuidelijk van Voorhout en rond Warmond. Deze bollenteeltgebieden worden in de bestemmingsplannen van de betreffende gemeentes al op dezelfde manier behandeld als de 'nee, tenzij'-gebieden uit de ISG. Er zijn de facto nauwelijks nieuwe gebieden aan zone 1 toegevoegd. Alleen aan de oostzijde van Trekvaart tussen de N443 en het Keukenhofbos wordt een zone van ongeveer 300 meter gehanteerd waarin de kwalitatieve openheid actief wordt behouden en vergroot. Het gaat om de achterzijde van bollenteeltpercelen, waar nu ook bollen geteeld worden. Het is dus logisch om op deze gronden geen bedrijfsbebouwing te plaatsen. Hier zou immers ook een uitgebreidere ontsluiting naar toe moeten worden aangelegd, die dan ten koste zou gaan van bollengrond.

In zone 1 wordt een 'ja, mits'-principe gehanteerd richting maatwerkverzoeken. De betreffende gebieden zijn zodanig open, dat niet zo maar binnenplans kan worden afgeweken van bestaande omvang van bedrijfsbebouwing. Het college van de betreffende gemeente zal een positieve grondhouding innemen tegenover binnenkomende initiatieven voor grotere bedrijfsbebouwing, mits aan de volgende voorwaarden kan worden voldaan:

- *een evenwichtige toedeling van functies aan locaties (ETFAL, basisprincipe Omgevingswet);*
- *Landschappelijke inpassing en bijdrage aan landschappelijke kwaliteit ter plaatse (landschapsstrategie)*
- *Actief vergroten en versterken van kwalitatieve openheid (landschapsstrategie)*
- *Behoud en versterking van zichtlijnen*
- *Sanering van glasopstanden en onrendabele bedrijven*
- *Waar mogelijk beschikbare onbenutte bouwvlakken opheffen*

Zone 2

Zone 2 wordt grofweg gehanteerd in de gebieden tussen de Trekvaart en Hillegom en Lisse, tot aan de Keukenhof, in de Mottigerpolder in Teylingen, en in enkele kleinere gebieden ten westen van de trekvaart. Deze gebieden komen voor een belangrijk deel overeen met de oude strandwallen en aan de oostzijde met de zanderijen. De gebieden hadden in de ISG dezelfde zonering, met dezelfde ruimtelijke voorwaarden. Dat betekent dat hier kan worden afgeweken van huidige bouwvlakken tot maximaal 6.000 m^2, onder de voorwaarden dat:

- *de openheid ter plaatse wordt behouden*
- *de zichtlijnen ter plaatse worden behouden*
- *dat landschappelijke inpassing plaatsvindt door aanleg van beplanting en verbetering van de beeldkwaliteit*

Door middel van een maatwerkprocedure kan ook grotere bedrijfsbebouwing worden gerealiseerd, mits er sprake is van bovenstaande voorwaarden, en aanvullend:

- *een evenwichtige toedeling van functies aan locaties (ETFAL, basisprincipe Omgevingswet);*
- *landschappelijke inpassing en bijdrage aan de landschappelijke kwaliteit ter plaatse (landschapsstrategie)*
- *sanering van glasopstanden en onrendabele bedrijven*

Zone 3

In het gebied tussen de Loosterweg, Landgoed Keukenhof (Spekkelaan), Lisse, N208, Sassenheim en N443 (Teylingerlaan en 's Gravendamseweg) wordt, ten opzichte van de ISG, een nieuwe richtlijn voor landschappelijke inpassing gehanteerd voor schaalvergroting en uitbreiding van bebouwing. Deze richtlijn staat beschreven in speerpunt 8 uit de landschapsstrategie. Door bij nieuwe bedrijfsbebouwing ook te werken aan een structuur van landschapskamers, is het mogelijk om dit gebied van meer ruimtelijke kwaliteit te voorzien. Het realiseren van een landschappelijke kamerstructuur vindt op die manier stapsgewijs en op projectbasis plaats. Daarbij moet rekening gehouden worden met lokale zichtlijnen uit gemeentelijke omgevingsvisies. Daarmee wordt ook de zichtlijn uit de ISG aangepast. Binnen dit gebied worden over het algemeen de mogelijkheden tot uitbreiding voor bedrijven versimpeld ten opzichte van het ISG.

Dat betekent dat hier kan worden afgeweken van huidige bouwvlakken tot maximaal 6.000 m^2, onder voorwaarde van:

- *landschappelijke inpassing; met als richtlijn een inpassing in een groenblauwe kamerstructuur, rekening houdend met bestaande zichtlijnen;*
- *door middel van een maatwerkprocedure kan ook grotere bedrijfsbebouwing worden gerealiseerd, mits er sprake is van bovenstaande voorwaarden, en aanvullend:*
- *een evenwichtige toedeling van functies aan locaties (ETFAL, basisprincipe Omgevingswet);*
- *landschappelijke inpassing en bijdrage aan de landschappelijke kwaliteit ter plaatse (landschapsstrategie)*
- *sanering van glasopstanden en onrendabele bedrijven*

n.a.v. zienswijzen 8.4, 9.9, 9.10, 16.11, 17.20, 44.7, 49.1, 53.5, 68.7, 72.2, 79.7, 81.5, 82,

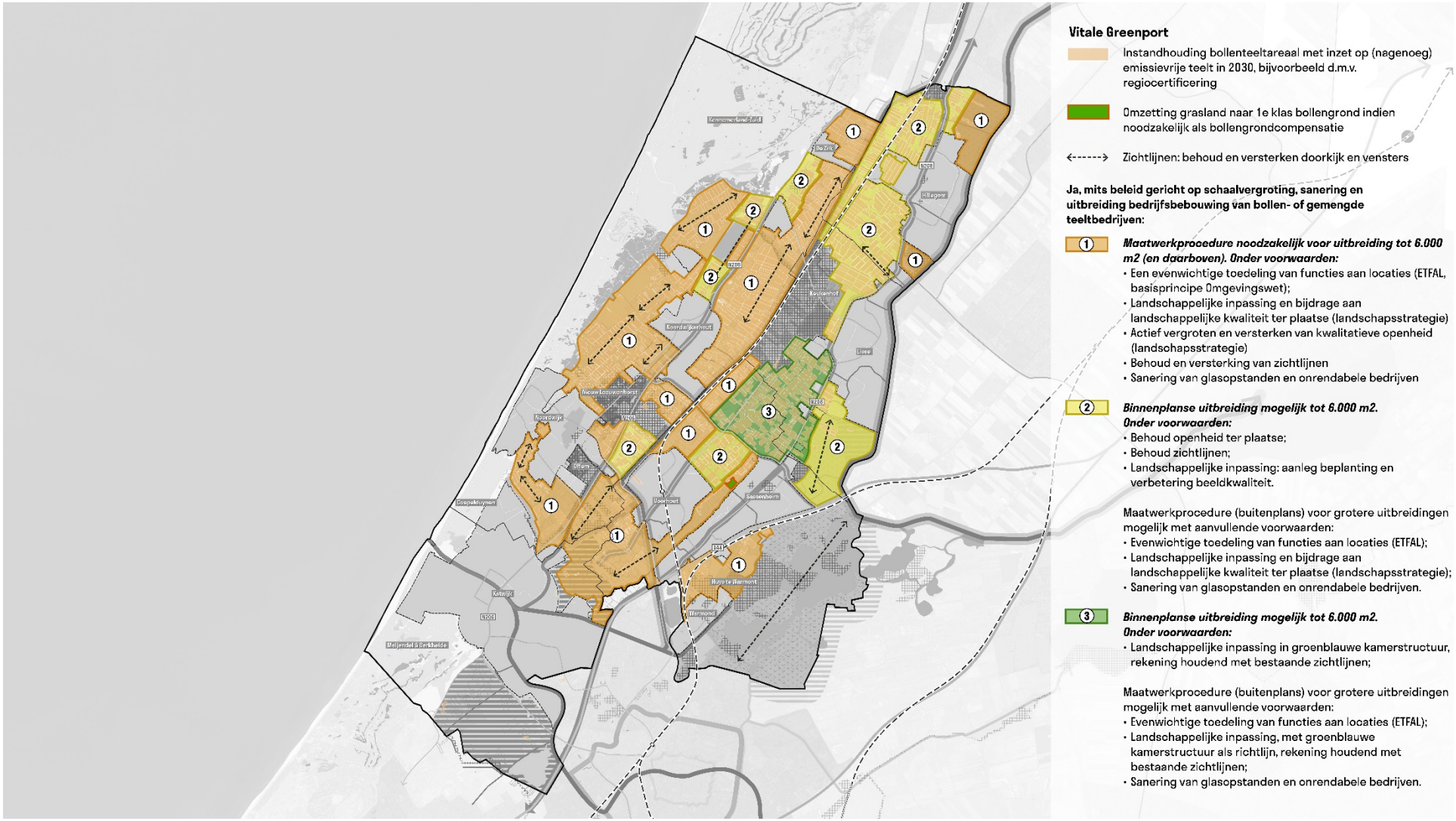
Vitale Greenport
Instandhouding bollenteeltareaal met inzet op (nagenoeg) emissievrije teelt in 2030, bijvoorbeeld d.m.v. regiocertificering
Omzetting grasland naar 1e klas bollengrond indien noodzakelijk als bollengrondcompensatie
Zichtlijnen: behoud en versterken doorkijk en vensters
Ja, mits beleid gericht op schaalvergroting, sanering en uitbreiding bedrijfsbebouwing van bollen- of gemengde teeltbedrijven:
1 Maatwerkprocedure noodzakelijk voor uitbreiding tot 6.000 m2 (en daarboven). Onder voorwaarden:
• Een evenwichtige toedeling van functies aan locaties (ETFAL, basisprincipe Omgevingswet);
• Landschappelijke inpassing en bijdrage aan landschappelijke kwaliteit ter plaatse (landschapsstrategie)
• Actief vergroten en versterken van kwalitatieve openheid (landschapsstrategie)
• Behoud en versterking van zichtlijnen
• Sanering van glasopstanden en onrendabele bedrijven
2 Binnenplanse uitbreiding mogelijk tot 6.000 m2. Onder voorwaarden:
• Behoud openheid ter plaatse;
• Behoud zichtlijnen;
• Landschappelijke inpassing: aanleg beplanting en verbetering beeldkwaliteit.
Maatwerkprocedure (buitenplans) voor grotere uitbreidingen mogelijk met aanvullende voorwaarden:
• Evenwichtige toedeling van functies aan locaties (ETFAL);
• Landschappelijke inpassing en bijdrage aan landschappelijke kwaliteit ter plaatse (landschapsstrategie);
• Sanering van glasopstanden en onrendabele bedrijven.
3 Binnenplanse uitbreiding mogelijk tot 6.000 m2. Onder voorwaarden:
• Landschappelijke inpassing in groenblauwe kamerstructuur, rekening houdend met bestaande zichtlijnen;
Maatwerkprocedure (buitenplans) voor grotere uitbreidingen mogelijk met aanvullende voorwaarden:
• Evenwichtige toedeling van functies aan locaties (ETFAL);
• Landschappelijke inpassing, met groenblauwe kamerstructuur als richtlijn, rekening houdend met bestaande zichtlijnen;
• Sanering van glasopstanden en onrendabele bedrijven.

Ambtshalve wijzigingen

1. Op advies van de omgevingsdienst wordt de tekst op pagina 57, laatste alinea als volgt aangepast: “Pagina 57, laatste alinea. Nieuw tekstvoorstel: de zoektocht naar mogelijke locaties voor een ‘straatje’ erbij leidt tot drie potentiële kernen: Warmond, De Engel en De Zilk. De geschiktheid van deze locaties moet ten aanzien van de aspecten geluid en omgevingsveiligheid nog nader onderzocht worden, mede in het kader van het Luchtvaartindelingsbesluit (LIB)”.

2. De tekst in hoofdstuk 4.6, pagina 75, alinea over ‘opwek zon op daken en schuren’ wordt als volgt aangepast (de aanpassingen zijn onderstreept, de verwijdering is doorgehaald): “Om de ambitie invulling te geven, zetten gemeenten onder meer in op het verleiden en faciliteren van dakeigenaren. Het gaat dan om het benadrukken van kansen, het focussen op meerwaarde en het wegnemen van belemmeringen (ook in de vergunningverlening). Binnen de kaders van provincie Zuid-Holland zijn windturbines bij agrarische bedrijven tot maximaal 15 meter toegestaan. De provincie is momenteel bezig met de herziening van haar omgevingsbeleid en onderzoekt de mogelijkheden tot het verruimen van de maximale hoogte van windturbines bij agrarische bedrijven naar 45 meter. In principe staan de gemeenten terughoudend tegenover dit soort initiatieven. ~~Windturbines hoger dan 15 meter zullen middels dit Programma niet worden toegestaan.~~ Het staat gemeenten vrij om te onderzoeken of er medewerking kan worden verleend aan windturbines bij agrarische bedrijven.

3. Op pagina 66 wordt de tekst rondom het landschapspark Tespelduyn in Noordwijkerhout aangepast naar de volgende tekst: “In de ISG was de ontwikkeling van de golfbaan en het landschapspark Tespelduyn in Noordwijkerhout opgenomen. Het project is ten dele gerealiseerd en heeft al geleid tot aanzienlijke natuurontwikkeling in het gebied. Er wordt gewerkt aan een ecologische verbinding die voor een groot deel is voltooid, maar waarvan nog één belangrijke schakel ontbreekt. Deze verbinding kan dienen als voorbeeld voor andere ecologische verbindingen in de regio. De combinatie van recreatie, landschap en natuur blijven we hier ontwikkelen en zichtbaar maken.”

4. Onder het kaartje op bladzijde 54 van het Programma LGDG wordt de volgende tekst toegevoegd: ‘Tijdens de zienswijzeprocedure zijn meerdere alternatieve zoekgebieden genoemd, bijvoorbeeld: Beeklaan (Hillegom), Tussen Spoor en Vaart (Hillegom), Van Waveren (Hillegom), Mens (Lisse). Deze zoekgebieden zijn niet getoetst bij de totstandkoming van het Programma LGDG, maar worden betrokken in de vervolgstappen om te komen tot een zoeklocatie.
N.a.v. zienswijzen 9.15, 34.1.

Ambtshalve wijziging kaarten

1. Abusievelijk is voor 4 gemeenten op het DSO niet de juiste afbeelding toegevoegd bij paragraaf 3.2. Hier had een afbeelding met acht deelgebieden met bijbehorende opgaven en aandachtspunten opgenomen moeten worden, maar hier is de landschapsstrategiekaart, die behoort tot paragraaf 3.3 opgenomen. De juiste afbeelding is wel zichtbaar geweest in het PDF-boekje van het programma. In het definitieve Programma LGDG wordt de juiste afbeelding toegevoegd aan het DSO van alle gemeenten.